

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN OBNOVLJIVE GOZDNE
VIRE

Gregor DANEV

SLOVENSKO GOZDARSTVO V EVROPSKI UNIJI

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2005

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE

Gregor DANEV

SLOVENSKO GOZDARSTVO V EVROPSKI UNIJI

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

SLOVENIAN FORESTRY IN EUROPEAN UNION

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2005

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija gozdarstva. Opravljeno je bilo na oddelku za Gozdarstvo in obnovljive gozdne vire.

Študijska komisija Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire je za mentorja imenovala prof. dr. Iztoka Winklerja in za recenzenta doc. dr. Darija Krajčiča

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik:

Član:

Član:

Datum zagovora:

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela.

Gregor Danev

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Dn
DK GDK 931(497.12)(4)(043.2)
KG slovensko gozdarstvo/Evropska unija/Evropska gozdarska strategija/ministrske konference/trajnostno gospodarjenje/Sapardf /Forest focus/Natura 2000/klimatske spremembe/FLEGT/F-BI/financiranje vlaganj v gozdove
AV DANEV, Gregor
SA WINKLER, Iztok (mentor)
KZ SI-1000 Ljubljana, Večna pot 83
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
LI 2005
IN SLOVENSKO GOZDARSTVO V EVROPSKI UNIJI
TD Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP IX, 76 str., 3 pregl., 6 sl., 40 vir.
IJ sl
JI sl/en
AI Z članstvom Slovenije v Evropski uniji smo se obvezali k spoštovanju predpisov z različnih področij in politik. Gozdarski sektor v EU predstavlja majhen del celotnega kmetijsko gozdarskega sektorja. Gozdarske politike se izvajajo znotraj držav članic, z določenimi omejitvami oz v nekih predpisanih okvirih. Uredbe Sveta Evrope in Evropskega parlamenta se vključujejo v državne gozdarske programe. Slovenija se aktivno vključuje v sprejemanje zakonov in pravilnikov. Z dosedanjimi izkušnjami in znanjem lahko prispevamo velik delež k izboljšanju gozdarske službe v očeh javnosti po celotnem območju EU. Potrebno bo izboljšati uspešnost Slovenije pri črpanju sredstev EU iz različnih skladov in programov, da bomo lažje izboljšali stanje gozdov in ekonomske vidike slovenskega gozdarstva.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Dn
DC FDC 931(497.12)(4)(043.2)
CX Slovenian forestry/European Union/forestry strategy for the European Union/Ministerial Conferences/sustainable forestry/Sapard/Forest Focus/Natura 2000/Climatic changes/FLEGT/F-BI/forestry investments
AU DANEV, Gregor
AA WINKLER, Iztok (supervisor)
PP SI-1000 Ljubljana, Večna pot 83
PB University of Ljubljana, Biotechnical faculty, Department of Forestry and Renewable Forest Resources
PY 2005
TI SLOVENIAN FORESTRY IN EUROPEAN UNION
DT Graduation Thesis (University studies)
NO IX, 76 p., 3 tab., 6 fig., 40 ref.
LA sl
AL sl/en
AB With Slovenian membership in EU we obligated us to commit EU legislation and regulations within different policies and departments. Forest sector in EU represents small part of agricultural sector. Forestry polices are maintained within national forest programs, with some restrictions and regulations accepted in EU. Legislations and regulations accepted by EU Council and Parliament are implemented in national forest programs. Slovenia is active in admitting EU legislations and other directives. With our experience and knowledge we can help to improve forest sector in public eyes across all Europe. Slovenia should be more successful with financial absorption from EU schemes so that we could improve forests condition and economic view of Slovenian forestry.

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

AKTRP	Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja
BDP	Bruto domači proizvod
CAP	Skupna kmetijska politika
CBD	Konvencija o biološki pestrosti
CCD	Konvencija za boj proti izsekavanju gozdov
EGS	Evropska gospodarska skupnost
EKUJS	Enotni programski dokument, program razvoja podeželja
EPD	Enotni programski dokument
ES	Evropska skupnost
ESPJ	Evropska skupnost za premog in jeklo
EU	Evropska unija
EURATOM	Evropska skupnost za atomsko energijo
FAO	Organizacija za prehrano in kmetijstvo
F-BI	Na gozdarstvu bazirajoča industrija
FLEGT	Upravljanje in trgovanje na področju gozdov za uvoz lesa v EU
GIS	Gozdarski inštitut Slovenije
IFF	Medvladni forum za gozdove
IMF	Medvladni odbor za gozdove
IPF	Medvladni sosvet za gozdove
IUCN	Svetovna zveza za ohranitev narave
JGS	Javna gozdarska služba
LIFE III	Narava finančni inštrument
MCFPE	Ministrska konferenca za varstvo gozdov v Evropi
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano
PEBLDS	Vseevropska strategija za biotsko in krajinsko raznovrstnost
PROFOR	Program za gozdove pri Svetovni banki
pSCI	Posebna ohranitvena območja
SAPARD	Predpristopna pomoč EU za področje kmetijstva in razvoja podeželja
SFM	Trajnostno gospodarjenje z gozdovi
SPA	Posebno območje varstva
UNECE	Ekonomska komisija ZN za Evropo
UNESCO	Organizacija ZN za izobraževanje, znanost in kulturo
UNFCCC	Okvirna konvencija ZN o podnebnih spremembah
UNFF	Forum ZN o gozdovih
WSSD	Svetovni kongres trajnostnega razvoja
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZN	Združeni narodi
ZRSVN	Zavod republike Slovenije za varstvo narave

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	PREGLED EVROPSKE IN SLOVENSKE ZAKONODAJE NA PODROČJU GOZDARSTVA	2
2.1	EVROPSKA ZAKONODAJA	2
2.2	SLOVENSKA ZAKONODAJA	3
3	METODE DELA	4
4	ANALIZA ZBRANIH PODATKOV	4
4.1	PREDSTAVITEV EVROPSKE UNIJE	4
4.1.1	Nastanek in razvoj Evropske unije	4
4.1.2	Organi in institucije Evropske unije	7
4.1.3	Postopki odločanja v Evropski uniji	7
4.1.4	Pravni red skupnosti	8
4.1.5	Politike skupnosti	8
4.1.6	Notranji trg in štiri svoboščine	9
4.1.7	Pravice državljanov in človekove pravice v EU	10
4.1.8	Finančne vsebine	10
4.2	GOZDARSTVO V EVROPSKI UNIJI	10
4.2.1	Definicija gozda	10
4.2.1.1	Definicija gozda Zakona o Gozdovih	11
4.2.2	Predstavitev	11
4.2.2.1	Širitev EU.....	14
4.2.3	Glavni smotri evropskega gozdarstva	15
4.2.4	Trajnostno gospodarjenje z gozdom v EU	15
4.2.4.1	Gozdarska strategija Evropske unije	15
4.2.4.2	Socio-ekonomska ustreznost gozdarskega sektorja EU	17
4.2.4.3	Okoljska ustreznost evropskih gozdov.....	18
4.2.5	Mednarodni procesi in EU razvojna politika	18
4.2.5.1	Mednarodno sodelovanje EU z ostalimi organizacijami in Ministrske konference.....	18
4.2.5.1.1	Dunajska deklaracija vrha »Gozdovi za življenje«	21
	<i>Dunajska resolucija št. 1</i>	23
	<i>Dunajska resolucija št. 2</i>	28
	<i>Dunajska resolucija št. 3</i>	29
	<i>Dunajska resolucija št. 4</i>	30
	<i>Dunajska resolucija št. 5</i>	32
4.2.5.2	Gozdovi in razvojno sodelovanje	33
4.2.5.3	Koordinacija in mehanizmi za pospešitev sodelovanja zainteresirane javnosti	33
4.2.6	Gozdarstvo v programu razvoja podeželja in Sapard	34
4.2.6.1	Politika razvoja podeželja	34
4.2.6.2	Konceptni okvir gozdarskih ukrepov znotraj razvojne podeželske politike	35
4.2.6.3	SAPARD program.....	36

4.2.6.4	Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004 – 2006	37
4.2.7	Varstvo gozdov in program »Forest Focus«	38
4.2.7.1	Varstvo gozdov pred onesnaženostjo zraka	38
4.2.7.2	Varstvo gozdov Skupnosti pred požari	41
4.2.7.3	Program »Forest Fokus« spremljanje gozdov in medsebojnih okoljskih vplivov v Skupnosti	42
4.2.7.4	Program »Forest Focus« v Sloveniji	46
4.2.8	FLEGT	49
4.2.8.1	Uvod	49
4.2.8.2	Poglobljena ocena učinkov	49
4.2.9	Gozdovi in varstvo narave	50
4.2.9.1	Vodila za menedžment Natura 2000	51
4.2.9.2	Natura 2000 v Sloveniji	51
4.2.10	Gozd in klimatske spremembe	58
4.2.10.1	Slovenija in klimatske spremembe	61
4.2.11	Reprodukcijski material in zdravstveno stanje rastlin	62
4.2.11.1	Gozdni reprodukcijski material	62
4.2.11.2	Zdravstveno stanje rastlin	62
4.2.11.3	Slovenija in reprodukcijski material ter zdravstveno stanje rastlin	63
4.2.12	Gozdarska industrija	63
4.2.12.1	Socialno – ekonomski vpliv »Forest – Based Industries« sektorja v EU	64
4.2.12.2	F – BI enota v Evropski komisiji	64
4.2.12.3	Koordinacija znotraj Komiteja v zvezi s politiko EU glede F – BI	64
4.2.12.4	Izzivi F – BI enote	65
4.3	NOVOSTI NA PODROČJU FINANCIRANJA IN SOFINANCIRANJA VLAGANJ V GOZDOVE	66
5	SKLEPNE UGOTOVITVE	69
6	POVZETEK	71
7	LITERATURA IN VIRI	74

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1 : Površine gozda in ostalih gozdnih zemljišč v članicah EU.....	13
Preglednica 2: Statistični prikaz gozdarskih ukrepov SAPARD programa 2000–2006	36
Preglednica 3: Delež porabe energije, pridobljene iz lesa in lesnih odpadkov	60

KAZALO SLIK

Slika 1: Karta gozdnatosti Evrope	14
Slika 2: Stopnja onesnaženosti zraka z dušikovimi spojinami, 234 površin intenzivnega monitoringa v obdobju 1995-1999	39
Slika 3: Stopnja onesnaženosti depozitov z žveplom, 226 vzorčnih površin intenzivnega monitoringa v obdobju 1995-1999	40
Slika 4: Shematski prikaz programa Forest Focus-a v Sloveniji	48
Slika 5: območja Natura 2000 v Sloveniji	54
Slika 6: NATURA 2000 gozdni habitatni tipi	55

1 UVOD

V Evropski uniji (v nadaljevanju EU) se gozdarske politike izvajajo znotraj članic unije v določenih okvirih, ki jih določajo pravice lastnikov gozdov ter večletne izkušnje na področju zakonodaje in dolgoročnega gozdno gospodarskega načrtovanja. Komerzialne aktivnosti, ki zajemajo gozdarstvo, pa spadajo pod sektor ekonomije. Čeprav gozdarstvo ni v direktni domeni Evropske unije, obstajajo vedno bolj kompleksni zakoni, ki se prepletajo z več sektorji in vplivajo na odločitve držav članic. Gozdarska strategija Evropske unije je bila sprejeta leta 1998 in postavlja v ospredje trajnostno sonaravno gospodarjenje z gozdom in večnamensko vlogo gozdov. Deluje na principu pomoči, kar pomeni, da mora biti vsaka administrativna odločitev primerna na nivoju same države članice, glede na njene specifične razmere. Strategija poskuša vzpostaviti skladen okvir gozdarskih ukrepov na nivoju Evropske unije. Skuša tudi izboljšati povezave in usklajenost med različnimi področji politik in vzpostaviti povezavo med samimi politikami članic.

Slovenija ima dolgoletno gozdarsko tradicijo. V preteklosti je bilo slovensko gozdarstvo na zavidljivo visoki ravni in nemalokrat tudi za vzor drugim državam. Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991, so v slovenskem gozdarstvu zaradi sprememb zakonodaje nastopile spremembe, ki so posegle v način gospodarjenja z gozdom. Skozi desetletje dela v gozdovih in integraciji v mednarodne strukture so se oblikovali nekateri zapovedani trendi in vodila k gospodarjenju z gozdom in predvsem k sonaravnemu delu v gozdu in ostalih panogah, v katerih posegamo v naravo.

Evropska unija, v katero smo bili sprejeti 1. maja 2004, predstavlja priznanje Sloveniji na vseh področjih in tudi odgovornost, ki jo bomo nosili v razširjeni Evropi. Slovenija se je tekom usklajevanj zakonodaje z Evropsko obvezala za nekatere spremembe in jih sedaj tudi mora uresničiti. Sedaj imamo kot polnopravna članica EU tudi možnost, da soodločamo pri pomembnih strateških odločitvah.

V diplomski nalogi predstavljamo Evropsko unijo in njeno dejavnost na področju gozdarstva. Predstaviti hočemo uredbe iz gozdarskega sektorja, ki jih sprejemata Evropski parlament in Svet Evrope, ter vse izvajalske uredbe in ostale dokumente Evropske Komisije na tem področju. Predstavili bomo tudi delo Slovenije na teh področjih in se opredeliti do zahtevanih sprememb zakonodaje in vsaj nakazati njihove rezultate.

2 PREGLED EVROPSKE IN SLOVENSKE ZAKONODAJE

2.1 EVROPSKA ZAKONODAJA

- Gozdarska strategija Evropske unije
 - Resolucija Sveta C56/01/1999 dne 15. decembra 1998

- Razvoj podeželja, Sapard, CAP
 - Uredba Sveta 1257/1999 podpora razvoju podeželja od EAGGF, dne 26. junija 1999
 - Uredba Sveta 1268/1999 program razvoja podeželja in kmetijstva, dne 26. junija 1999
 - Uredba Sveta 2080/1992 vzpostavitev sheme gozdarskih ukrepov znotraj kmetijstva, dne 30. julija 1992

- Varstvo gozdov
 - Uredba Sveta 3528/86 varstvo gozdov pred onesnaženostjo zraka, dne 21. novembra 1986
 - Uredba Sveta 2158/1992 varstvo gozdov pred požari, dne 31. julija 1992
 - Uredba Sveta 1615/19 Evropski gozdarski informacijsko komunikacijski sistem, dne 15. junija 1989

- Okolje
 - Sklep 1600/2002/EC Evropskega parlamenta in Sveta o 6. okoljskem akcijskem programu, dne 22. julija 2002
 - Direktiva Sveta 92/43 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, dne 21. maja 1992
 - Direktiva Sveta 79/409 o ohranjanju ptic, dne 2. aprila 1979
 - Predlog Komisije Parlamentu in Svetu o uvedbi programa Forest Focus, dne 15. julija 2002
 - Politika EU in ukrepi za zmanjšanje izpusta toplogrednih plinov v Evropskem programu o klimatskih spremembah COM (2002) 88
 - Evropska strategija o biodiverziteti COM (1998) 42, dne 5. februarja 1998

- FLEGT
 - Predlog uredbe Sveta o vzpostavitvi prostovoljne sheme izdajanja dovoljenj za uveljavitev zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov za uvoz lesa v Evropsko skupnost, dne 22. julija 2004

- Reprodukcijski material in zdravstveno stanje rastlin
 - Direktiva Sveta 1999/105/ES o trženju gozdnega reprodukcijskega materiala, dne 22. decembra 1999
 - Direktiva Sveta 2000/29 o zaščiti rastlin pred škodljivimi organizmi ter njihovemu širjenju znotraj Skupnosti, dne 8. maja 2000
- Gozdarska industrija
 - Konkurenca na področju gozdarske industrije in z njo povezane industrije COM (1999) 457

2.2 SLOVENSKA ZAKONODAJA

- Zakon o sodelovanju med državnim zborom in vlado v zadevah Evropske unije
Ur. l. RS, št. 34/2004
- Zakon o gozdovih ZOG
Ur. l. RS, št. 30/1993 in kasnejše dopolnitve
- Zakon o divjadi in lovstvu
Ur. l. RS, št. 16/2004
- Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu ZGRM
Ur. l. RS, št. 58/2002 in kasnejše dopolnitve
- Zakon o kmetijstvu
Ur. l. RS, št. 54/2000
 - Program razvoja podeželja za RS 2004 – 2006, Ur. l. RS, št. 116/2004
- Program razvoja gozdov v Sloveniji NPRG
Ur. l. RS, št. 14/1996
- Zakon o ohranjanju narave ZON
Ur. l. RS, št. 96/2004
- Zakon o varstvu okolja
Ur. l. RS, št. 41/2004
- Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove
Ur. l. RS, št. 71 3171/2004

3 METODE DELA

Diplomska naloga je zamišljena kot pregled stanja evropske in slovenske zakonodaje na področju gozdarstva ter njune usklajenosti. Pri pregledu stanja smo se opirali na obstoječo zakonodajo in teoretična izhodišča pri uresničevanju programov EU, ki jih Slovenija uresničuje v praksi. Osnovne informacije in smernice izhajajo na podlagi obsežnega zbiranja podatkov preko medmrežja ter ostalih zbranih virov.

V analizi bo vsak izmed obstoječih programov, katerih je udeleženka tudi Slovenija podrobno predstavljen. Iz zbranih informacij skušamo sestaviti podrobno sliko o vključevanju Slovenije v mednarodne gozdarske programe in poskušati prikazati rezultate in njihove vplive na slovensko gozdarstvo.

Vsi zbrani podatki in analiza so pomagali k oblikovanju razmišljanja o možnostih za nadaljnje sodelovanje med Evropsko Unijo in Slovenijo in nenehno izboljševanje dela.

4 ANALIZA ZBRANIH PODATKOV

4.1 PREDSTAVITEV EVROPSKE UNIJE

Evropska unija (EU) je skupnost demokratičnih evropskih držav, ki si skupaj prizadevajo za mir in blaginjo. EU ni država, ki bi nadomestila obstoječe države, obenem pa je več kot katera koli mednarodna organizacija. EU je v resnici edinstvena. Njene države članice so ustanovile skupne institucije, na katere so prenesle del svoje suverenosti, tako da na evropski ravni lahko demokratično sprejemajo odločitve o vprašanih skupnega interesa. To združevanje suverenosti se imenuje tudi "evropsko povezovanje".

Evropska unija je nenehno razvijajoča se, živa povezava držav, ki je zasnovana na pravno obvezujočih pogodbah. Države članice so se združile, da bi skupaj učinkoviteje uresničevale prednostne razvojne cilje. Področja skupnega delovanja so številna, za uresničevanje ciljev EU pa se uporabljajo različni instrumenti (Čebular, 2003).

4.1.1 Nastanek in razvoj Evropske unije

Kmalu po koncu druge svetovne vojne se je začel proces evropskega združevanja, ki je imel na začetku dva glavna cilja: gospodarsko obnoviti od vojne razdejano Evropo in postopno ustvariti enotno področje miru, razvoja in demokracije, kar bi preprečevalo vzpon totalitarnih režimov in ponoven izbruh vojaških spopadov na evropski celini. Od takrat je Evropska unija prehodila dolgo pot. Nenehno naraščajoče članstvo, razvoj vedno novih skupnih politik, sprejem enotne valute in najbolj pomembno - trdna volja za nadaljnje združevanje Evrope, so dokazi uspešnosti tega velikega projekta.

V luči tega prepričanja je leta 1950 francoski zunanji minister Robert Schuman predlagal združitev industrije premoga in jekla v zahodni Evropi. Posledica tega je bila ustanovitev

Evropske skupnosti za premog in jeklo (v nadaljevanju ESPJ) leta 1951, ki je združevala šest držav članic: Belgijo, Zahodno Nemčijo, Luksemburg, Francijo, Italijo in Nizozemsko. Moč odločanja na področju premogovne in jeklarske industrije v teh državah je bila dodeljena neodvisnemu, nadsacionalnemu organu, imenovanemu "Komisija". Njen prvi predsednik je bil Jean Monnet.

ESPJ je bila tako uspešna, da se je navedenih šest držav po nekaj letih odločilo, da naredi korak dalje in poveže tudi druge sektorje svojih gospodarstev. Leta 1957 so te države s podpisom rimskih pogodb ustanovile Evropsko skupnost za atomsko energijo (v nadaljevanju EURATOM) in Evropsko gospodarsko skupnost (v nadaljevanju EGS). Države članice so začele odpravljati trgovinske ovire in se lotile oblikovanja "skupnega trga".

Leta 1967 so se institucije treh Evropskih skupnosti združile. Od takrat obstaja samo ena Komisija, en Svet ministrov in en Evropski parlament.

Člane Evropskega parlamenta so prvotno izbirali nacionalni parlamenti, leta 1979 pa so bile organizirane prve neposredne volitve, ki so državljanom držav članic omogočile, da volijo kandidata po svoji lastni izbiri. Od tega leta se neposredne volitve organizirajo vsakih pet let.

Maastrichtska pogodba (1992) je uvedla nove oblike sodelovanja med vladami držav članic, kot na primer sodelovanje na področjih obrambe in "pravosodja in notranjih zadev". S tem, da je Maastrichtska pogodba obstoječi sistem "Skupnosti" obogatila s tovrstnim medvladnim sodelovanjem, je vzpostavila Evropsko unijo. Leta 1997 je Maastrichtsko pogodbo dopolnila Amsterdamska pogodba, ki je prevetrila in okrepila nekatere politike in instrumente Unije na področjih kot sta zaposlovanje ali zunanja politika. Po pristopu Avstrije, Finske in Švedske leta 1995 je Unija štela že 15 članic.

Devetdeseta leta so Uniji poleg uvedbe skupne valute prinesle nov izziv - širitev na države srednje in vzhodne Evrope. Države, ki so bile še nedavno za železno zaveso, so po padcu berlinskega zidu leta 1989 začele preoblikovati svoje politične in gospodarske sisteme. Večina jih je v Evropski uniji našla strateški model svojega razvoja in cilje, ki jih želi doseči, zato je bila vloga prošenj za članstvo logična posledica. Unija se je hitro odzvala in doumela pomembnost in nujnost izziva ponovne vzpostavitve demokracije v državah srednje in vzhodne Evrope. Širitev je in bo zagotovila tako formalno kot vsebinsko združitev večjega dela evropske celine, s katero bi za vedno izbrisali ostanke delitve in nasprotij povojnega obdobja. Preden pa bi nove države članice lahko pristopile k Uniji, je potrebno izvesti precejšnje spremembe. Ustanove EU in njihov način delovanja se v več kot petdesetih letih obstoja niso spremenili in Unija, ki je bila sprva zamišljena kot skupina šestih držav, brez sprememb ne bo sposobna normalno delovati v novih okvirih. Širitev je ena najpomembnejših priložnosti, ki jih ima Evropska unija na začetku 21. stoletja. Njena zgodovinska naloga je, da pospeši miroljubne procese povezovanja evropske celine in razširi območje miru in stabilnosti na nove članice. Junija leta 1993 je evropski svet na zasedanju v Kopenhagnu razglasil, da lahko "države srednje in vzhodne Evrope postanejo članice Evropske unije, če si tako želijo".

Širitev Unije je enkratna priložnost za mirno združevanje Evrope, ki je v svoji zgodovini preživela mnogo delitev in vojn. Širitev bo številnim državam omogočila večjo stabilnost in razvoj ter utrdila demokracijo, ki se je v srednje- in vzhodnoevropskih državah začela s padcem Berlinskega zidu. Združena in močna Evropa je ključnega pomena za zagotavljanje miru, varnosti in svobode ter omogoča lažje soočanje z izzivi globalizacije. Tristo sedemdeset milijonom ljudi se bo pridružilo sto milijonov prihodnjih evropskih državljanov, ki prihajajo iz držav s hitro in trdno gospodarsko rastjo, kar bo prispevalo h gospodarski stabilnosti Unije in k ustvarjanju novih delovnih mest. To pomeni tudi boljše kakovost življenja za vse prebivalce Evropske unije. S svojimi kulturnimi značilnostmi in posebnostmi ter izmenjavo idej bodo nove države članice obogatile Evropsko unijo ter prispevale k boljšemu razumevanju in sodelovanju med državami članicami.

Decembra leta 1997 pa je evropski svet na zasedanju v Luksemburgu začel s procesom, ki je ustvaril pogoje za širitev. V tem trenutku je v proces vključenih trinajst držav: Bolgarija, Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Turčija. Junija leta 2001 je na zasedanju v Göteborgu evropski svet potrdil svoj cilj, da bo do konca leta 2002 zaključil pogajanja s tistimi državami, ki bodo pripravljene na članstvo v EU.

Decembra 2002 se je evropski svet znova sestal v Kopenhagnu in zaključil pristopna pogajanja z desetimi državami. Evropska unija je z veseljem pričakovala 1. maj 2004, ko bodo članice EU postale Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija. Pristopna pogodba z desetimi državami je bila podpisana 16. aprila 2003 v Atenah, pogajanja z Bolgarijo in Romunijo pa se nadaljujejo. Cilj Evropske unije je, da državi postaneta članici leta 2007, kar pa je odvisno od njunega napredka pri izpolnjevanju meril za članstvo.

Na zasedanju v Kopenhagnu je evropski svet potrdil, da bo na podlagi poročila in priporočila evropske komisije na svojem srečanju decembra 2004 ponovno preučil tudi napredek Turčije pri izpolnjevanju pristopnih meril. Če bo evropski svet takrat odločil, da Turčija izpolnjuje politična merila, bo Evropska unija brez odlašanja pričela s pogajanja za članstvo. Na osnovi zgodovinske odločitve, sprejete na zasedanju evropskega sveta v Kopenhagnu leta 2002, Evropska unija nadaljuje z delom, ki bo zaključilo neustavljiv in vseobsegajoč proces širitve.

Evropska unija se lahko ozre na zgodovino uspešnih širitiv. Šest držav ustanoviteljic (Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Luksemburg in Nizozemska) je leta 1957 podpisalo Rimsko pogodbo, Unija pa se je potem širila še štirikrat (Kezunovič, 2003) :

- 1973 priključijo se Danska, Irska in Velika Britanija,
- 1981 priključi se Grčija,
- 1986 priključita se Portugalska in Španija
- 1995 priključijo se Avstrija, Finska in Švedska.
- 2004 priključijo se Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija.

4.1.2 Organi in institucije Evropske unije

Evropsko unijo si najlažje predstavljamo kot zgradbo, ki temelji na treh stebrih. V prvem stebri so združene nekdanje Evropske skupnosti (ESPJ, EGS, od PEU dalje imenovana tudi Evropska skupnost (ES)), in Euratom, oziroma od julija 2002 le dve skupnosti : ES in Evratom. V ta steber sodi tudi ekonomska in monetarna unija. Drugi steber predstavlja skupno zunanjo in varnostno politiko, tretji pa sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev (Kezunovič, 2003).

EU ima pet institucij, od katerih ima vsaka posebno vlogo:

- Evropski parlament (izvolijo ga državljani držav članic);
- Svet evropske unije (predstavlja vlade držav članic);
- Evropsko komisijo (motor in izvršni organ unije);
- Sodišče evropskih skupnosti (zagotavlja ravnanje po zakonu);
- Računsko sodišče (nadzira racionalnost in zakonitost porabe proračuna EU).

Te institucije imajo ob sebi še pet pomembnih teles:

- evropski ekonomsko-socialni odbor (izraža mnenja organizirane civilne družbe o ekonomskih in socialnih vprašanjih);
- odbor regij (izraža mnenja regionalnih in lokalnih oblasti)
- evropsko centralno banko (odgovorna za denarno politiko in upravljanje z evrom) ;
- evropskega varuha človekovih pravic (obravnavajo pritožbe državljanov zaradi neprimerne ravnanja katere koli institucije ali telesa EU);
- evropsko investicijsko banko (s financiranjem naložbenih projektov pomaga pri uresničevanju ciljev EU).

4.1.3 Postopki odločanja v Evropski uniji

Evropska unija je organizacija, v kateri si suverenost delijo pristojne institucije EU in države članice. Ima svoj institucionalni sistem, v katerem se odločitve sprejemajo na vseh področjih odgovornosti, določenih z ustanovnimi pogodbami. Ponavadi se postopek odločanja začne s predlogom komisije, ki je glavni motor evropskega institucionalnega ustroja. Drugi dve instituciji (parlament in svet) lahko priporočita komisiji, naj poda posamezne predloge. Ponavadi o predlogu komisije odločata ti dve instituciji, ki si delita zakonodajno moč. Svet in parlament sta v večini primerov pristojna za končno odobritev in sprejem predpisov (Čebular, 2003).

Pri sprejemanju odločitev institucije Evropske unije lahko uporabijo različne postopke:

- Posvetovalni postopek
- Postopek sodelovanja

- Postopek soodločanja
- Postopek soglasja
- Postopki odločanja v svetu

4.1.4 Pravni red skupnosti

Evropski pravni red je celota predpisov, političnih usmeritev, praks in obveznosti, ki so nastale v procesu razvoja Evropske unije, sestavljen pa je iz primarne in sekundarne zakonodaje. Pravni sistem EU se razvija zelo hitro, predvsem s pomočjo sekundarnih dokumentov, ki jih sprejemajo institucije Skupnosti. Vsako leto sprejmejo in dopolnijo več sto aktov, katerih področje delovanja je različno v vsakem posameznem primeru. Pomembna razlika med primarno in sekundarno zakonodajo je, da pri oblikovanju primarne zakonodaje države članice sodelujejo v precej večji meri in bolj suvereno kot pri sprejemanju sekundarne zakonodaje, kjer države članice sodelujejo le prek svojih predstavnikov v institucijah Skupnosti. Pravo Skupnosti je enotno in v celoti veljavno v vsej Skupnosti, posamično pravo ene države ga ne more izničiti. Iz Pogodb izhaja, da ima to pravo prednost pred pravom držav članic (Čebular, 2003).

Pravni red temelji na ustanovitvenih pogodbah, o katerih so se dogovorile, jih podpisale in ratificirale države članice. Dopolnjujejo jih pravni viri, ki jih sprejemajo institucije EU. To so na primer:

- **uredbe**, ki so splošno veljavne ter se v državah članicah uporabljajo neposredno,
- **direktive**, ki države članice zavezujejo k opredeljenemu cilju, ne določajo pa zakonodajnih sredstev za njihovo uresničitev, ter
- **odločbe**, ki so v celoti zavezujoče za vse, na katere so naslovljene,
- **priporočila in mnenja**, ki pa niso zavezujoča in služijo zgolj kot smernice za delovanje držav članic.

Pravni red, ki ga morajo izvajati vse države članice EU, ureja področja, ki sodijo v izključno pristojnost Unije, in področja, ki jih Unija ureja skupaj z državami članicami. Druga področja pa urejajo države članice same. Na področjih, kjer je zakonodajna pristojnost izključno v rokah Unije, morajo države članice del svojih suverenih pravic prenesti nanjo.

4.1.5 Politike skupnosti

Poleg omenjenih uspehov pri uveljavitvi štirih svoboščin na notranjem trgu številni uspešni projekti skupnega sodelovanja izvirajo iz uresničevanja skupnih ali evropskih politik. Ob podpisu Rimske pogodbe so bile le štiri, z vsako dopolnitvijo pogodbe pa so države članice v pristojnost Evropske unije prenesle nova področja. Z dopolnilo leta 1986 je bila to npr. regionalna politika, z Maastrichtsko pogodbo skupna gospodarska in denarna politika, z

Amsterdamsko zaposlovanje. Skupnih politik je zdaj 18, pogodba iz Nice pa dodaja še eno - odnosi s tretjimi državami. Pristojnosti, ki jih imajo na posameznem področju evropske institucije (predvsem evropska komisija), so različne. V izključni pristojnosti EU so področja carinske unije, skupne trgovinske politike, denarne unije, ohranjanje morja in sklepanja mednarodnih pogodb. Na mnogih področjih si Unija in države članice pristojnosti delijo. To velja na področjih notranjega trga, pravosodja in notranjih zadev, kmetijstva in ribištva, prometa, energetike, socialne politike, okolja, varstva potrošnikov... Na določenih področjih lahko EU le dopolnjuje ukrepe držav članic, to pa velja za politike izobraževanja, zaposlovanja, kulture, industrije itd. Skupne politike se financirajo iz proračuna EU, ki letno (finančni načrt 2000-2006) ne sme preseči 1,27 odstotka BDP držav članic. Trenutno proračun znaša 1,17 odstotka BDP oziroma dobrih 80 milijard evrov (Čebular, 2003).

4.1.6 Notranji trg in štiri svoboščine

Notranji trg je pravzaprav celovit enotni gospodarski prostor Evropske unije. Razvijal se je postopoma. Najprej so države članice leta 1968 odpravile carine in oblikovale carinsko unijo. Skupna carinska stopnja je nadomestila nacionalne carine, številne mejne formalnosti pa so ostale in šele z enotno listino leta 1986 so bili pregledi na notranjih mejah odpravljeni. Skupni trg, uveljavljen leta 1992, je zelo pomembna stopnja evropskega povezovanja, njegov temelj pa predstavljajo štiri svoboščine: prost pretok blaga, oseb, kapitala in storitev. Seveda se lahko vprašamo, kako je z uveljavljanjem štirih svoboščin za novo sprejete članice. Z razširitvijo EU so se sprejele nekatere omejitve pri prostem pretoku oseb, predvsem kar se tiče zaposlovanja delovne sile novih članic v državah starih članic. To je lahko razumeti tudi kot osnovno kršenje pravic, ki jih imajo državljani EU zagotovljene z Evropsko Ustavo.

Za vzpostavitev skupnega trga je bilo najprej treba odpraviti vse uvozne in izvozne dajatve, torej vse ovire v trgovanju med državami članicami, da bi se njihovi nacionalni trgi lahko združili v enotni trg. Ta ustvarja razmere za čim temeljitejše približevanje pravemu notranjemu trgu, in ker enotni trg resnično postane notranji trg šele s skupno valuto, so se države članice leta 1992 v Maastrichtu podale na pot gospodarske in denarne unije. Oblikovanje notranjega trga je proces, tako da njegovega konca ne moremo določiti, njegovo vzpostavljanje pa je prineslo velik napredek za večino politik skupnosti. Deset let notranjega trga je prineslo občutne prednosti, med drugim tudi dva milijona in pol novih delovnih mest. Glavni cilj evropske komisije ostaja odprava odločanja s soglasjem, ki ovira usklajevanje pravil na nekaterih ključnih področjih notranjega trga.

Štiri svoboščine: prost pretok blaga, kapitala, storitev in oseb. Štiri svoboščine so temelj evropskega povezovanja, saj na eni strani krepijo povezanost držav članic, na drugi strani pa njihovim državljanom in podjetjem prinašajo številne svoboščine, ki omogočajo potovanje, delo in življenje izven svoje države, enostavno poslovanje s tujino, večjo izbiro na policah trgovin in zaradi močne konkurence na evropskem trgu nižje cene.

4.1.7 Pravice državljanov in človekove pravice v EU

- Temeljne pravice

Člen F Pogodbe o ustanovitvi Evropske unije, spremenjene in dopolnjene v Amsterdamu, določa, da je Unija ustanovljena po načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države.

- Pravica do svobode gibanja

Ena izmed najpomembnejših pravic državljanov Evropske unije je, da lahko prosto potujejo po celotni Skupnosti. Ta pravica predstavlja temeljno državljansko pravico, ki je pomembni zaznamovala zadnjih deset let evropskega združevanja. Ko govorimo o pravici do svobode gibanja, govorimo o pravici do vstopa, bivanja in dela v drugi državi članici.

- Državlanske pravice

Evropska unija je tudi unija državljanov. Že danes so državljani članic tudi državljani EU. Njihove pravice zagotavlja ustanovna listina, varuje pa jih varuh človekovih pravic Evropske unije.

4.1.8 Finančne vsebine

V tem delu so predstavljene informacije, ki zadevajo pripravo proračuna EU, vire finančnih sredstev ter razdeljevanje finančnih sredstev. Poleg tega so predstavljeni ukrepi, s katerimi si Unija prizadeva boriti proti goljufijam in izboljšati upravljanje s proračunskimi sredstvi.

4.2 GOZDARSTVO V EVROPSKI UNIJI

4.2.1 Definicija gozda

Gozd pomeni zemljišče z zastrtostjo drevja ali z enakovredno stopnjo poraščenosti nad 10% in površino, ki je večja od 0,5 ha. Drevesa morajo v času zrelosti doseči najmanj 5 m višine in situ. Lahko ga sestavljajo bodisi sklenjene gozdne tvorbe, v katerih drevesa različnih slojev in podrast pokrivajo velik delež tal, bodisi nesklenjene gozdne tvorbe s strnjenim pokrovom rastlinja, v katerih zastrtost z drevjem presega 10%. Mladi naravni sestoji in vsi nasadi, osnovani v gozdarske namene, ki še niso dosegli 10% gostote krošenj ali višine dreves 5 m, so vključeni v gozd, kakor tudi površine, ki ponavadi tvorijo del gozdne površine, ki so začasno nezarasle zaradi posegov človeka ali naravnih vzrokov, vendar se zanje pričakuje, da bodo ogozdene. Pojem gozd vključuje: gozdne drevesnice in semenske plantaže, ki tvorijo sestavni del gozda; gozdne ceste, izkrčene predele, protipožarne preseke in druge manjše vrzeli znotraj gozda; gozdove v narodnih parkih, naravnih rezervatih in drugih zavarovanih območij, na primer zaradi posebnega okoljskega, znanstvenega, zgodovinskega, kulturnega ali duhovnega interesa; protivetrni in ostali zaščitni pasovi dreves s površino nad 0,5 ha in širino nad 20 m. Vključeni so nasadi

kavčukovcev in gozdovi hrasta plutovca. Vendar pojem gozd izključuje zemljišče, ki se v glavnem uporablja za kmetijske dejavnosti.

Drugo gozdno oz zaraščeno zemljišče pomeni bodisi zemljišče z drevesno zastrtostjo od 5% do 10% dreves, ki lahko v času zrelosti dosežejo višino 5 m in situ, bodisi z drevesno zastrtostjo nad 10%, ko gre za drevesa, ki v času zrelosti ne morejo doseči višine 5 m in situ (npr. pritlikava ali zakrnela drevesa) in grmičevjem ali grmovjem. Pojem drugo gozdno zemljišče izključuje površine z drevesno, grmovno ali grmičasto zastrtostjo kot je bila opisana zgoraj, vendar s površino manj kot 0,5 ha in širino 20 m in so uvrščena pod drugo zemljišče; zemljišče, ki se v glavnem uporablja za kmetijske dejavnosti.

Drugo zemljišče pomeni zemljišče, ki ni opredeljeno kot gozd ali drugo zaraščeno zemljišče. Tako zemljišče lahko vključuje resave, pušče ali kmetijsko zemljišče, ki leži poleg gozda ali je z njim obkroženo (Uredba (EC) No 2152/2003).

4.2.1.1 Definicija gozda Zakona o Gozdovih

Gozd je zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem v obliki sestoja ali drugim gozdnim rastjem, ki zagotavlja katero koli funkcijo gozda. Gozd po tem zakonu so tudi vsa zemljišča v zaraščanju, ki so kot gozd določena v prostorskem delu gozdnogospodarskega načrta. Gozdna infrastruktura, ki ni odmerjena v samostojno parcelo, je sestavni del gozda. Po tem zakonu niso gozd posamično gozdno drevje, skupine gozdnega drevja na površini do 5 arov, neavtohtoni obrečni in protivetni pasovi drevja, drevoredi, parki, plantaže gozdnega drevja, obore za rejo divjadi, pašniki, porasli z gozdnim drevjem, če se za pašo uporabljajo, ne glede, kako so vpisani v kataster (2. člen).

Določbe tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov veljajo tudi za gozdno drevje, ki raste zunaj gozda, kadar je to s tem zakonom posebej določeno (2. člen).

Gozd, kot vidimo, je v EU zajet precej širše kot v ZOG-u. Predvsem se v EU v zadnjih desetletjih povečuje površina gozdov predvsem na račun gozdnih plantaž. Po ZOG-u plantaže sploh niso gozd. Gospodarjenje z plantažami je lesoreja, ki predstavlja velika finančna vlaganja in pomeni gospodarjenje z gozdovi po kmetijskih načelih, kar smo v Sloveniji opustili že v polovici prejšnjega stoletja. Plantaža pomeni intenzivno gojenje le ene drevesne vrste, ki jo tretiramo z kemičnimi sredstvi in posekamo na golo. Takšna tvorba ne opravlja funkcije naravnega gozda.

4.2.2 Predstavitev

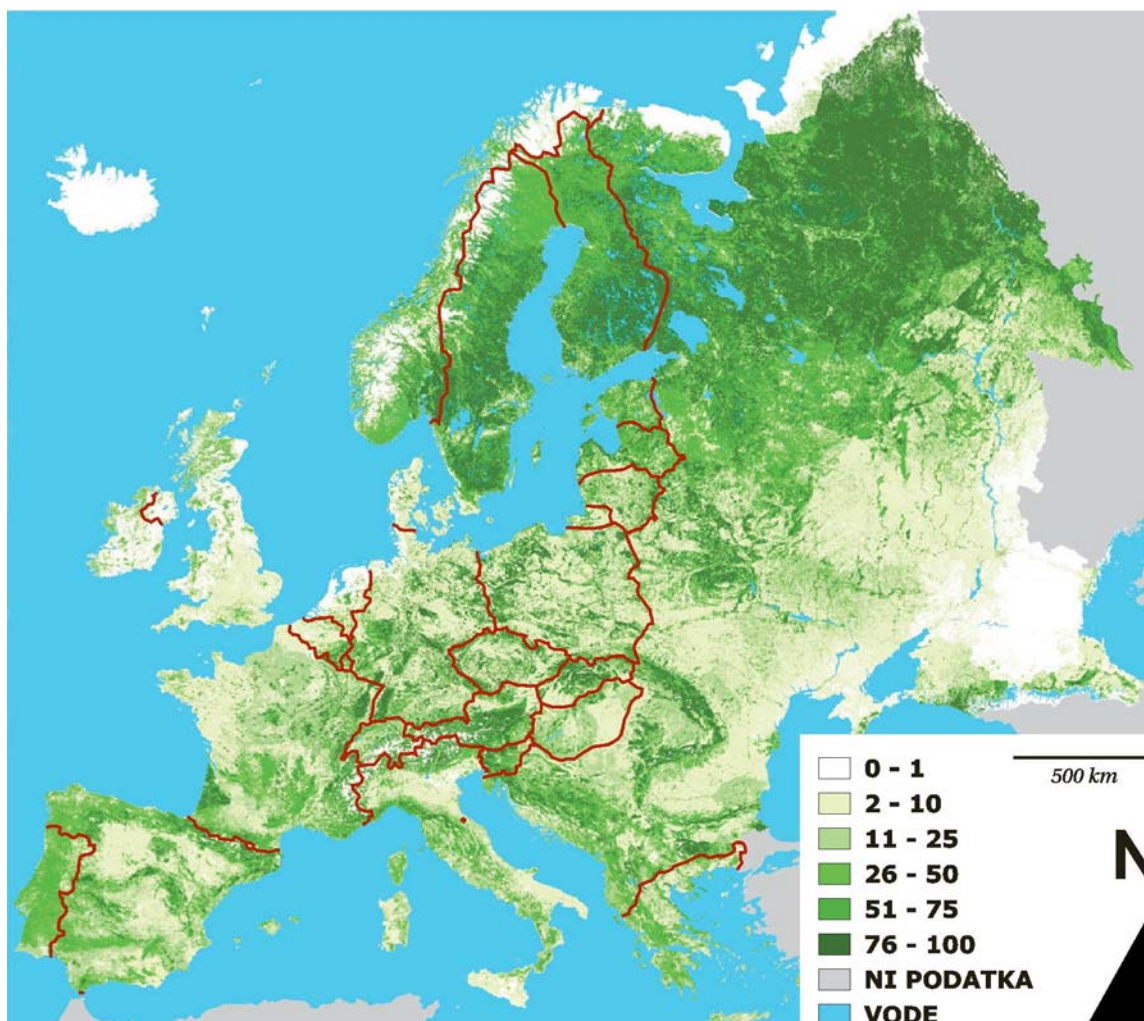
Gozdovi pokrivajo 3870 milijonov ha, oz. 29% Zemljine kopenske površine. 47% svetovnih gozdov je na področju tropskega klimatskega pasu, 9% v subtropskem, 11% v zmernem, 33% pa v borealnem pasu. Svetovni kongres trajnostnega razvoja (WSSD), ki je bil leta 2002 v Johannesburgu, je poudaril nujnost trajnostnega gospodarjenja z gozdom kot enim glavnih pogojev za trajnostni razvoj in bolj specifično za zmanjševanje revščine, izboljševanju prehranskih razmer in dostop do pitne vode in energije. Gozdovi igrajo zelo veliko življenjsko vlogo na revnejših področjih. Na globalni ravni je ocena, da je 1,6

milijarde ljudi celotno ali vsaj delno odvisnih od gozda. Kljub trudu, da se gozdovi zaščitijo, se površina gozdov še naprej krči. Povprečno zmanjšanje predstavlja 9,4 milijonov ha na leto, glede na to, da predstavlja 14,6 milijonov ha naravnih zaščiteneh gozdov in se ta številka povečuje za 5,2 milijona ha letno.

V EU je celotna površina gozdov 160 milijonov ha kar predstavlja 40% celotne površine. Nasprotno glede na svetovne trende pa se površina gozdov v EU povečuje za 0,3% na leto in gozdovi predstavljajo večnamensko vlogo. Ekološko gozdarstvo v EU je zelo raznovrstno od zaostrenih alpskih razmer do mediteranskega in oceanskega podnebja. Lastništvo evropskih gozdov je zelo pisano, od majhnih družinskih kmetij do velikih podjetij. EU ima dolgo tradicijo trajnostnega gospodarjenja, ki se je razvilo z energetske krizo na koncu srednjega veka, ko so se širila velika mesta in prekomerno izkoriščala gozdove. EU noče biti dejavna glede trajnostnega gospodarjenja samo na svojem ozemlju ampak širi svoje ideje tudi preko svojih meja (Forestry statistics ..., 2003).

Preglednica 1 : Površine gozda in ostalih gozdnih zemljišč v članicah EU (Forestry statistics ..., 2003: 12)

Država	% gozdne površine	Skupna površina gozdov in ostale gozdne površine	Gozdovi	Gozdovi za pridobivanje lesa	Gozdovi, ki niso namenjeni pridobivanju lesa
		1000 ha			
Avstrija	47,5	3.924	3.840	3.352	488
Belgija	22,2	672	646	639	7
Danska	12,7	538	445	440	5
Finska	74,8	22.768	21.883	20.675	1.208
Francija	31,4	16.989	15.156	14.470	686
Grčija	49,8	6.513	3.359	3.094	256
Irska	8,6	591	591	580	11
Italija	36,8	10.842	9.857	6.013	3.844
Luksemburg	34,3	89	86	86	0
Nemčija	31,0	10.740	10.740	10.142	598
Nizozemska	10,0	339	339	314	25
Portugalska	38,0	3.467	3.383	1.897	1.486
Španija	51,9	25.984	13.509	10.479	3.030
Švedska	74,09	30.259	27.264	21.236	6.028
Velika Britanija	10,3	2.489	2.469	2.108	361
Skupaj EU 15	43,7	136.204	113.567	95.525	18.033
Ciper	30,6	280	117	43	74
Češka	34,0	2.630	2.630	2.559	71
Estonija	51,6	2.162	2.016	1.932	84
Latvija	48,1	2.995	2.884	2.413	471
Litva	32,7	2.050	1.978	1.686	292
Madžarska	19,9	1.811	1.811	1.702	109
Malta	1,1	0	0	0	0
Poljska	29,4	8.942	8.942	8.300	642
Slovaška	42,2	2.031	2.016	1.706	310
Slovenija	57,8	1.166	1.099	1.035	64
Skupaj EU 25	40,3	160.271	137.060	116.901	20.159

Slika 1: Karta gozdnosti Evrope (v odstotkih na km²). Posebej so izpostavljene članice EU (Forest statistics, 2003:49)

Tradicionalno so bile najbolj pomembne funkcije gozdov proizvodna funkcija ter ostali gozdni proizvodi, kot so gozdni sadeži, opad za steljarjenje itd. Poleg ekonomskih funkcij pa predstavljajo gozdovi vedno več koristi, ki se odkrivajo kot koristne za družbo. Okoljske funkcije kot so naravna raznovrstnost in ohranjanje naravne pokrajine, vpliv na globalno in lokalno klimo, ohranjanje tal so vedno bolj cenjene in se jih vedno bolj upošteva, čeprav na škodo ekonomskih rezultatov.

4.2.2.1 Širitev EU

Po širitvi iz šest članic na 15 članic se je Evropa dolgo pripravljala na največjo razširitev, še posebej glede na raznolikost, ki jo ta prinaša. Trinajst kandidatov se je prijavilo, da bi postale nove članice od tega je deset držav postalo s 1. 5. 2004 polnopravne članice EU. Bolgarija in Romunija pa upata na leto 2007, medtem, ko se Turčija še ni začela pogajati za vstop.

Razširitveni proces je vodil k obsežni razširitvi EU gozdarskega sektorja. V EU z petindvajsetimi državami je narasla površina gozda za okoli 20 % in gozdni fond za 25 %. Velik potencial za zaposlovanje v gozdarskem sektorju, povečanje samooskrbe z gozdnimi proizvodi in veliko povečanje zaščitenih gozdnih območij so ene glavnih posledic razširitve (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.3 Glavni smotri evropskega gozdarstva

- Promocija trajnostnega razvoja gozdarskega sektorja v EU, kot pomoč ruralnemu razvoju in še posebej za ohranitev delovnih mest v ruralnih območjih.
- Zaščita našega naravnega okolja in gozdne dediščine. Zagotoviti, da gozd ohranja tla, preprečuje erozijo tal, omogoča kroženje vode in ogljika, izboljšuje kvaliteto zraka, lajšanje klimatskih sprememb, ohranja biotsko raznolikost. Obnoviti devastirane gozdove in zaščititi gozdove pred škodljivimi abiotskimi in biotskimi dejavniki.
- Izboljšava ekološkega, ekonomskega in socialnega trajnostnega gospodarjenja v okvirih notranjega trga EU in po obvezah mednarodnih dogovorov.
- Zagotovitev konkurenčnosti gozdarske industrije v EU.
- Izboljšava monitoringa gozdov, glede na potrebe obstoječih okoljskih dogovorov.
- Povečati uporabo trajnostno pridelanega lesa in ostalih gozdnih proizvodov kot okolju prijazne in klimatsko nevtralne vire materialov in energije skozi promoviranje certificiranja trajnostnega gospodarjenja.
- Promocija trajnostnega in nepristranskega gospodarjenja z gozdom, kot pogoj za zmanjšanje revščine (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.4 Trajnostno gospodarjenje z gozdom v EU

4.2.4.1 Gozdarska strategija Evropske unije

RESOLUCIJA SVETA EU z DNE 15. DECEMBRA 1998 (199/C 56/01)

- Ob priznavanju koristi gozdarske strategije za Evropsko unijo, kot je določena v tej resoluciji, predvsem na podlagi splošne analize in smernic obvestila Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu;
- Ob upoštevanju sedanje zakonodaje Sveta v zvezi z gozdnim sektorjem kot tudi predlogov o podpori ukrepom v gozdarstvu v državah članicah, ki so navedeni v okviru Agende 2000;
- Ob upoštevanju dejavnosti in zavez, ki jih je dala Evropska unija in njene države članice v vseh pomembnih mednarodnih procesih, ki se nanašajo na gozdove, zlasti na Konferenci Združenih narodov za okolje in razvoj v letu 2002 v Rio de Janeiru in na nadaljnjih zasedanjih¹, kot tudi na ministrskih konferencah o varstvu gozdov v Evropi in na njih sprejetih načelih in priporočilih za gozdni sektor.

1. POUĐARJA pomen večnamenske vloge gozdov in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, ki temelji na socialnih, ekonomskih, okoljskih, ekoloških in kulturnih funkcijah, pomembnih za razvoj družbe in zlasti za podeželska območja in poudarja možen prispevek gozdov in gozdarstva k obstoječim politikam Skupnosti.
2. DOLOČA bistvene elemente te skupne gozdarske strategije :
 - trajnostno gospodarjenje z gozdovi, kot je opredeljeno na ministrski konferenci o varstvu gozdov v Evropi v Helsinkih 1993, in večnamenska vloga gozdov kot splošni načeli za delovanje,
 - načelo subsidiarnosti, glede na to, da Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti ne določa skupne gozdarske politike, in da odgovornost za gozdarsko politiko leži na državah članicah, vendar ob upoštevanju, da lahko skladno z načelom subsidiarnosti in konceptom skupne odgovornosti Skupnost pozitivno prispeva k izvajanju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in k večnamenski vlogi gozdov,
 - prispevek sedanjih in bodočih ukrepov na ravni Skupnosti za izvajanje gozdarske strategije in za podporo državam članicam v zvezi z trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi in večnamensko vlogo gozdov, varstvom gozdov, razvojem in vzdrževanjem podeželskih območij, gozdno dediščino, biološko pestrostjo, spremembami podnebja, rabo lesa kot obnovljivega vira energije, itd., ob izogibanju ukrepov, ki izkrivljajo trg,
 - a) uresničevanje mednarodnih zavez, načel in priporočil prek nacionalnih ali podnacionalnih programov za gozdove ali ustreznih instrumentov, ki jih razvijajo države članice,
 - b) aktivno sodelovanje v vseh mednarodnih procesih, ki zadevajo gozdni sektor,
 - c) potreba po izboljšanju koordinacije, komunikacije in sodelovanja na vseh področjih politike, ki so pomembna za sektor za gozdove v okviru Komisije, med Komisijo in državami članicami kot tudi med državami članicami,
 - d) pomen trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za ohranjanje in povečevanje biološke pestrosti, za izboljšanje življenjskih pogojev za živali in rastline in dejstvo, da je to trajnostno gospodarjenje z gozdovi eden od mnogih ukrepov za boj proti spremembam podnebja,
 - e) pospeševanje uporabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov iz trajnostno gospodarjenih gozdov kot okolju prijaznih proizvodov v skladu s pravili odprtega trga,
 - f) prispevek gozdarstva in gozdarskih industrijskih panog k dohodku, zaposlovanju in drugim elementom, ki vplivajo na kakovost življenja, ob upoštevanju tesne povezanosti med tema dvema področjema, ki vpliva na njuno konkurenčnost in ekonomsko ustreznost,
 - g) potreba po boljši integraciji gozdov in gozdnih proizvodov v vse sektorske skupne politike, kot so skupna kmetijska politika, politike na področju okolja, energije, trgovine, industrije, raziskav, notranjega trga in sodelovanja pri razvoju, da bi upoštevali tako prispevek gozdov in gozdnih proizvodov na druge politike kot vplive drugih politik na gozdove in gozdne proizvode, z namenom jamčiti potrebno doslednost celovitega pristopa k trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi,

- h) potreba, da se pri vseh zainteresiranih udeležencih spodbuja pristop sodelovanja in preglednosti, ob upoštevanju širokega razpona lastniških režimov v okviru Skupnosti, kar zahteva sodelovanje lastnikov gozdov,
- i) potreba po posebnih pristopih in dejanjih za različne vrste gozdov, ob upoštevanju širokega spektra naravnih, socialnih, ekonomskih in kulturnih pogojev, ki veljajo za gozdove v Skupnosti,
- j) dejstvo, da je ta strategija dinamični proces, ki vsebuje nadaljnje razprave in dejavnosti po zgoraj opisanih smernicah.

Evropska gozdarska strategija je najpomembnejši dokument, ki ga je sprejela EU in je osnova za nadaljnjo načrtano pot k sonaravnemu in mnogonamenskemu gospodarjenju z gozdovi v državah članicah EU. Predvsem pa je poudarek na trajnostnem gospodarjenju z gozdom, kar pomeni velik preskok v evropski miselnosti. Na podlagi Evropske strategije so sprejeti vse nadaljnje uredbe in popravki starih uredb, tako da se vključijo pojmi trajnostno, sonaravno in mnogonamensko. Čas bo pokazal kako se je ta strategija dejansko uresničevala v praksi.

4.2.4.2 Socio-ekonomska ustreznost gozdarskega sektorja EU

Približno 60 % gozdne površine v EU je v rokah okoli 15 milijonov privatnih lastnikov gozdov. Privatne posesti so zelo razdrobljene in so po večini manjše od petih ha. Struktura lastništva je zelo spremenljiva znotraj EU. V Grčiji, Irskem in v večini novih članic EU je gozdov v lasti države več kot dve tretjini. V Belgiji, Franciji, Nemčiji, Luksemburgu, Španiji pa lokalne skupnosti igrajo pomembno vlogo glede lastništva, medtem ko v Nordijskih državah, Sloveniji, Avstriji prevladuje privatna last posestev.

V primerjavi s širnimi borealnimi in tropskimi gozdovi v ostalih regijah po svetu, se EU gozdni potenciali zdijo relativno skromni. Vendar pa je z ekonomskega vidika, na krilih Avstrije, Švedske in Finske EU postala drugi največji svetovni proizvajalec papirja in žaganega lesa in tretja največja izvoznica gozdnih proizvodov. Industrija je zelo heterogena in usmerjena na globalna, lokalna in regionalna podjetja vključujoč tudi nekaj obsežnih multinacionalk in več sto tisoč majhnih in srednje velikih podjetij.

Gozdarska industrija in industrija, ki temelji na gozdarstvu in je z njim povezana, zaposlujejo okoli 3,4 milijona ljudi z letno vrednostjo proizvodnje okoli 356 milijard evrov (2001). Povprečna letna proizvodnja lesa v EU je skoraj 400 milijonov m³, pri čemer se poseka le malo več kot 60 % letnega gozdnega prirastka.

EU je največji trgovec in drugi največji porabnik gozdnih proizvodov na svetu s pozitivno skupno bilanco. EU je uvoznik surovih materialov, predvsem okroglega lesa, v veliki večini iz vzhoda (Ruska federacija) in iz severne in južne Amerike, ker so tam visoki prirastki in nizki stroški pridobivanja lesa. Znotraj določenih sektorjev (kvaliteten papir, panelne plošče ...), je v EU zelo visok delež domače proizvodnje in je glavni izvozni artikel EU (Sporočilo Komisije Svetu ..., 2005).

4.2.4.3 Okoljska ustreznost evropskih gozdov

Gozdovi so mišljeni kot najvažnejša komponenta evropskega naravnega območja. Eden izmed indikatorjev vitalnosti gozdov je, da ostaja gozdni biotop zatočišče za čim večje število divjadi na kontinentu. Spremembe, ki so jim bili gozdovi podvrženi skozi nekaj zadnjih stoletij so pripeljale marsikatero živalsko vrsto na rob izumrtja. To je še posebno razvidno pri divjadi, ki zastopa vrh prehranjevalne verige, kot so velike zveri in ujede. Kot del UNECE/FAO ocene za gozdove zmernega in borealnega pasu sveta (TBFRA 2000) so bili zbrani novi podatki, da je število ogroženih vrst alarmantno visoko. Med sesalci 20 do 50 % in med ptiči 15 do 40 %.

Poleg primarnega ohranjanja naravne dediščine, je vzdrževanje gozdov vitalnega pomena za trajnost ostalih rab tal in oblik življenja. Zaščita pred izsuševanjem in plazovi, ohranjanje gorskega gozda, klimatske spremembe in s tem absolutne temperaturne razlike, atrakcija za turizem in socialni užitek so samo nekateri izmed mnogih okoljskih uslug, ki jih multifunkcijsko gozdarstvo prakticira v nekih ekoloških okvirih in jih nudi družbi. Funkcija trajnostnega gospodarjenja z gozdom, kot z obnovljivim naravnim virom materiala in energije, je vedno bolj priznana in bo lahko igrala pomembno vlogo pri ohranjanju rezerv iz ekonomske rasti, kot je bilo predlagano na šestem družbenem okoljskem akcijskem programu, ki se je zgodil julija 2002 (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.5 Mednarodni procesi in EU razvojna politika

4.2.5.1 Mednarodno sodelovanje EU z ostalimi organizacijami in Ministrske konference

Mednarodna konferenca ZN na temo okolja in razvoja (UNCED), ki je bila v Riu 1992, je dala gozdovom pomembno vlogo v kontekstu trajnostnega razvoja in ohranjanja naravnega okolja. Koncept trajnostnega gospodarjenja z gozdom je bil opredeljen kot primarno načelo udeleženih držav konference.

Konferenca v Riu je proizvedla, kar nekaj multilateralnih dogovorov, ki se tičejo globalnih obvez, ki so znane kot Rio konvencije. To so Konvencija biološke pestrosti (CBD), Konvencija za boj proti izsekavanju gozdov (CCD) in Okvirna konvencija o klimatskih spremembah (UNFCCC).

Po letu 1992 je Medvladni odbor za gozdove (IPF) IN Medvladni forum za gozdove (IFF) razvila več kot 270 predlogov za akcijo (PFA) glede trajnostnega gospodarjenja z gozdom. V letu 2000 je bil ustanovljen ZN Forum za gozdove.

Glavni cilji za uveljavitev trajnostnega gospodarjenja z gozdom so :

- Pospešiti izvrševanje mednarodnih dogovorov s področja gozdarstva in gojiti razumevanje trajnostnega gospodarjenja (SFM). Razširiti sodelovanje, politiko, razvojne programe in dialog na področju gozdarskega sektorja.

- Pospeševati mednarodno sodelovanje in nadzor, ter poročati o napredku funkcij in ciljev.

Globalni procesi glede trajnostnega razvoja so bili vključeni in so sestavni del EU – gozdarske strategije in politike razvoja, še posebej na naslednjih področjih :

- izvrševanje obvez s področja gozdarstva na evropskem nivoju
- prispevati k izvrševanju trajnostnega gospodarjenja z gozdom
- obveza za nadaljevanje politike dialoga o gozdovih na mednarodni ravni

EU zavzema trdna stališča pri spoštovanju pogodb podpisanih v Johannesburgu 2002 (WSSD).

V letu 2003 je EU začela akcijski plan FLEGT, ki poskuša preprečiti ilegalno izkoriščanje gozdov in ostalih gozdnih proizvodov.

Ministrska konferenca na temo zaščite gozdov v Evropi (MCPFE) ustanovi iniciativo v povezavi z evropskimi državami, da prispevajo k zaščiti in trajnostnemu gospodarjenju z evropskimi gozdovi. To je skupinski odgovor evropskih držav in EU na predlog v Agendi 21 in na neobvezen predlog »Forest Principles« povzet od UNCED, vendar so upoštevane specifične razmere in potrebe evropskih gozdov.

Ministrske konference predstavljajo dialog različnih deležnikov. Dosežena je intenzivna politična in znanstvena komunikacija ter vzpostavljeno tesno sodelovanje glede širokega spektra vprašanj o gozdovih in gozdarstvu z vladnimi organizacijami, združenji lastnikov gozdov, lesno industrijo, okoljskimi in socialnimi nevladnimi kot tudi medvladnimi organizacijami. Čeprav ti izražajo različne interese, delijo zaveze in prizadevanja za trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Ministrski proces predstavlja tudi pomemben inštrument meddržavnega sodelovanja v Evropi na področju gozdarstva. Evropski gozdovi štejejo za skupno dediščino. Nevarnosti, ki grozijo gozdovom, pa pogosto segajo prek državnih mej. Že od vsega začetka je ministrski proces varstva gozdov omogočal sodelovanje med vsemi evropskimi državami. To se je obdržalo pri izmenjavi idej in oblikovanju skupnega zavedanja in razumevanja različnih pogojev v gozdovih in gozdarstvu Evrope.

Organizacijska struktura Ministrskega procesa o varstvu gozdov v Evropi je naslednja:

- najpomembnejši in najbolj odmevni dogodki so Ministrske konference, na katerih ministri odgovorni za gozdarstvo v Evropi sprejemajo odločitve in zaveze o skupnih vprašanjih najvišjega političnega pomena glede gozdov in gozdarstva.
- Stalno obliko dela med konferencami predstavljajo sestanki ekspertov. Na njih so prisotni predstavniki vlad evropskih držav in Evropske skupnosti, kot tudi predstavniki neevropskih držav opazovalk, mednarodnih organizacij in nevladnih organizacij. Predstavniki raziskovalnih institucij, lesne industrije, okoljevarstvenih organizacij, združenje lastnikov gozdov in drugi. Ti imajo mandat da sprejemajo odločitve glede implementacije zavez, ki so jih sprejeli ministri na prejšnjih konferencah in da pripravijo predloge novih dokumentov.

- Okrogle mize, se organizirajo z namenom izmenjave informacij in stališč, ter pripravljajo osnovne usmeritve za uresničitev odločitev sprejetih na konferencah, zagotavljajo tudi strateški razvoj procesa.
- Druge oblike so dela so še delovne skupine po posamezni področjih, seminarji in delavnice. Ti se izvajajo z namenom, da se obravnavajo točno določena vprašanja. Na teh sestankih sodelujejo predstavniki vlad, kot tudi strokovnjaki za različna področja gozdarstva. Rezultati teh srečanj so predloženi v obravnavo na sestankih strokovnjakov.
- Generalni koordinacijski odbor ima nalogo, da omogoča in koordinira delo ministrskega procesa. Daje nasvete povezovalni enoti glede uresnitve zavez ter strateške usmeritve za razvoj procesa. Odgovoren je za financiranje Povezovalne enote in njenih aktivnosti. Sestavljajo ga predstavniki štirih vključenih držav. Po sedanji praksi ga sestavljajo predstavniki države, ki je organizirala prejšnjo konferenco (Portugalska), predstavniki države, ki organizira sedanjo konferenco (Avstrija) ter predstavniki naslednjih držav, ki sledita po programu organizacije ministrskih konferenc (Poljska in Norveška).
- Povezovalna enota »Liason unit« je bila razvita iz Sekretariata helsinške konference. Skladno z premikanjem kraja naslednje ministrske konference se je selila tudi povezovalna enota. Iz Helsinkov se je premaknila v Lizbono, od tam na Dunaj, od tu se bo premaknila v Varšavo. Povezovalna enota je odgovorna za organizacijo in izvedbo vseh mednarodnih sestankov konference, kot tudi za pripravo poročil in izjav, ter za pripravo tehničnih gradiv za razprave na sestankih. Odgovorna je za celotno organizacijo ministrskih konferenc.

Doslej so bile v EU štiri ministrske konference o varstvu gozdov in trajnostnemu gospodarjenju z evropskimi gozdovi. Na teh konferencah so bila začrtana vodila za doseg ciljev, vključujoč tudi doseganje ciljev, ki izhajajo iz mednarodnih organizacij kot so CBD, UNFCCC in WSSD.

Začetek ministrskega procesa varstva gozdov v Evropi predstavlja Prva ministrska konferenca o varstvu gozdov, ki je potekala v Strasbourgu decembra leta 1990. Obravnavala je monitoring varstva gozdov, raziskave gozdov in ohranitev gozdnih genskih virov.

Druga ministrska konferenca o varstvu gozdov v Evropi je potekala junija 1993 v Helsinkih. Osrednje teme so bile trajnostno gospodarjenje z gozdovi, ohranjanje biotske pestrosti gozdov, vpliv klimatskih sprememb na gozdove ter tema gozdovi v deželah srednje in vzhodne Evrope.

Tretja ministrska konferenca o varstvu gozdov v Evropi je potekala junija 1998 v Lizboni. Posebno pozornost je namenila socialno ekonomskim vidikom Evropskega gozdarskega sektorja, kriterijem in indikatorjem trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter ohranjanju biotske in krajinske pestrosti gozdov.

Četrta oz Dunajska ministrska konferenca je obravnavala trajnostno gospodarjenje z gozdovi na celosten in integralen način. Posebni poudarki so bili namenjeni naslednjim temam:

- Krepitev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi z medsektorskim sodelovanjem in državnimi gozdarskimi programi,
- Ekonomska učinkovitost trajnostnega gospodarjenja z gozdovi Evrope,
- Socialna in kulturna dimenzija trajnostnega gospodarjenja z gozdovi Evrope,
- Klimatske spremembe in trajnostno gospodarjenje z gozdovi.

Predstavnikom udeleženih držav so bile predložene v podpis Dunajska deklaracija vrha »Gozdovi za življenje«, in pet resolucij. Ti sicer nimajo statusa konvencij, podrobno razčlenjene vsebine pa bodo vsekakor imele pomemben vpliv na ukrepe, ki jih bodo v gozdarstvu izvajale države podpisnice (Mohorič, 2003).

4.2.5.1.1 Dunajska deklaracija vrha »Gozdovi za življenje«

- Gozdovi so temelj življenja na Zemlji. Z vzdrževanjem gozdov vzdržujemo življenje.
- Gozdovi ustvarjajo številne koristi: zagotavljajo surovine za obnovljive in okolju prijazne proizvode in igrajo pomembno vlogo pri gospodarski blaginji, biotski raznovrstnosti, svetovnem ogljikovem krogu in ravnovesju voda. So osnovnega pomena za zagotavljanje okoljskih, varovalnih, družbenih in rekreacijskih storitev, še posebej glede na vse bolj urbanizirano družbo. Gozdovi so pomemben vir za razvoj podeželja in omogočajo preživetje delavcem zaposlenim v gozdarstvu, lokalnim skupnostim, milijonom lastnikov gozdov in podjetjem, povezanih z gozdovi. Mi, ki določamo politiko, smo odgovorni za to, da v gozdarstvu in proaktivno z drugimi področji skrbimo za ravnotežje med gospodarsko, ekološko, družbeno in kulturno vlogo gozdov v kontekstu trajnostnega razvoja.
- Gozdarske politike prispevajo k trajnostnemu razvoju v celoti in so tudi same pogosto pod vplivom pomembnih medsektorskih odločitev. Prepričani smo, da so usklajevanje in partnerstva ključnega pomena za nadaljnje pospeševanje vseh koristi gozdov v Evropi in trajnostni razvoj naših družb.
- Ministrska konferenca za varstvo gozdov v Evropi (MCFPE) si kot proces regionalne politike od leta 1990 prizadeva za varstvo gozdov z nadaljnjo krepitevijo trajnostnega upravljanja evropskih gozdov. Ker se zavedamo nenehnega procesa uresničevanja predhodnih zavez MCFPE in pojavljajočih se novih izzivov, se obvezujemo, da bomo nadaljevali naša prizadevanja za doseganje tega cilja in dodatno pripomogli k doseganju trajnostnega razvoja.
- Globalne zaveze, med zadnjimi z WSSD, je treba prenesti na regionalno, državno in deželno raven in jih uresničiti. V tem pogledu poudarjamo vlogo MCPFE in drugih regionalnih procesov in dogovorov, povezanih z gozdovi, pri uresničevanju zavez pri upravljanju, ohranjanju in trajnostnem razvoju gozdov.
- Prav tako prepoznavamo našo vlogo pri prispevanju k razvoju zavez, povezanih z gozdovi na svetovni ravni. Kot predstavniki držav podpisnic in Evropske

skupnosti se obvezujemo, da bomo koristili razmeram za preživljanje na podeželju in urbanim družbam,

- krepili možnosti za ekonomsko učinkovitost trajnostnega upravljanja gozdov in podpirali vlogo gozdov, gozdarstva in industrije, ki temelji na gozdovih, pri ohranjanju in razvijanju možnosti za preživljanje na podeželju in izpolnjevanju zahtev urbanih družb,
- dajali spodbude za varstvo in trajnostno gospodarjenje z gozdovi ter odpravljali spodbude z negativnim učinkom na gozdove in njihovo biotsko raznovrstnost,
- sprejemali ukrepe za povečanje razumne uporabe lesa iz trajnostno gospodarjenih gozdov kot obnovljivega in okolju prijaznega vira,
- sprejemali ukrepe za vzdrževanje in krepitev storitev gozdov pri zagotavljanju zaščite pred naravnimi tveganji,
- v polni meri izražali družbene in kulturne razsežnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v politikah, povezanih z gozdovi,
- odgovorili na izzive, s katerimi se srečujejo lastniki gozdov v državah srednje in vzhodne Evrope, še posebej na tiste, ki se tičejo sprememb v lastništvu gozdov, gradili močna partnerstva
- izboljševali poznavanje tega, kako so se politike in strategije razvijale na drugih področjih, ki močno vplivajo na gozdarstvo in obratno,
- prepoznavali ključna medsektorska vprašanja, akterje in medsebojno vplivanje ter na tej podlagi vzpostavili dialog, da bi poiskali skupne rešitve; iz tega izhajajoče izbire politik bi morale hkrati pospeševati trajnostno gospodarjenje gozdov in trajnostni razvoj nasploh,
- razvijali nova in krepili obstoječa partnerstva na mednarodni in državni ravni med vladami, vladnimi organizacijami, civilno družbo, vključno z nevladnimi organizacijami, in zasebnim sektorjem,
- uporabljali državne in deželne programe o gozdovih kot sredstvo za učinkovito medsektorsko usklajevanje, ki bo izražalo uravnoteženo odločanje,
- sprejemali odločitve, povezane z gozdovi, ki bodo temeljile na znanosti, sprejemali ukrepe, ki bodo podpirali in krepili raziskave in večali obseg interdisciplinarnih raziskav,
- nadaljevali plodno vseevropsko sodelovanje z vsemi partnerji, še posebej z UNECE/FAO (Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo/Organizacija za prehrano in kmetijstvo) in Okoljem za Evropo/PEBLDS (Vseevropska strategija za biotsko in krajinsko raznovrstnost), ter povečali sodelovanje z drugimi regionalnimi procesi, povezanimi z gozdovi, nadalje razvijali sodelovanje med državami z različnim družbenogospodarskim položajem, sploh v srednji in vzhodni Evropi, spoprijemali z globalnimi izzivi,
- sprejemali učinkovite ukrepe za spodbujanje dobrega vodenja in izvajanja zakonov o gozdovih, se borili proti nezakonitemu nabiranju gozdnih proizvodov in s tem povezani trgovini in spodbujali v to usmerjena mednarodna prizadevanja,
- sprejemali konkretne ukrepe, da bi prispevali k splošnemu zmanjšanju koncentracij toplogrednih plinov v ozračju in pospeševali pojem trajnostnega upravljanja gozdov glede na UNFCCC (Okvirna konvencija Združenih narodov o podnebnih spremembah) in njen Kijotski protokol,

- sprejemali nadaljnje ukrepe za vzdrževanje, ohranjanje, obnavljanje in krepitev biotske raznovrstnosti gozdov, vključno z njihovimi genetskimi viri, v Evropi in tudi globalno,
- nadalje podpirali Forum Združenih narodov o gozdovih s pomočjo Sodelovalnega partnerstva za gozdove kot ključnih medvladnih mehanizmov za lajšanje in usklajevanje izvajanja trajnostnega upravljanja gozdov na vseh ravneh; nadalje pospeševali in prispevali k polnemu uresničevanju akcijskih predlogov IPF/IFF, večletnega programa dela UNFF in njegovega Akcijskega načrta ter tudi Razširjenega programa dela CBD na področju biotske raznovrstnosti v gozdovih ter drugih svetovnih zavez, povezanih z gozdovi, uresničevali zaveze MCPFE.
- spodbujali trajnostno gospodarjenje gozdov z nadaljnjim izvajanjem, uporabljanjem in po potrebi izboljševanjem meril in kazalcev za nadzor in presojo trajnostnega gospodarjenja gozdov in poročanja o njem;
- razvijali delovni program za izvajanje zavez te pete Ministrske konference za varstvo gozdov v Evropi in okrepljeno izvajanje predhodnih zavez v sodelovanju z vsemi primernimi organizacijami, institucijami in procesi (Mohorič, 2003).

Dunajska resolucija št. 1

Se odloča za krepitev medsebojnega dopolnjevanja za trajnostno gospodarjenje z gozdovi v Evropi z medsektorskim sodelovanjem in državnimi programi za gozdove.

- Ob upoštevanju potrebe po krepitvi povezanosti in medsebojnega dopolnjevanja politik, katerih cilj je trajnostno gospodarjenje z gozdovi (SFM), in drugih ustreznih politik, programov in strategij s postopki, ki so namenjeni povezovanju in usklajevanju,
- ob opiranju na soglasje, doseženo z IPF (Medvladni sosvet za gozdove) in ob strinjanju, da je državni program za gozdove, kot je bil razvit v Pristopu MCPFE k državnim programom za gozdove v Evropi, proces v politiki načrtovanja, izvajanja, nadziranja in presoje na državni in/ali deželni ravni, ki omogoča udeležbo, je celovit in stalen, kar naj bi omogočilo napredovanje do nadaljnjega izboljšanja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, kot je opredeljeno v Helsinški resoluciji H1, in bi prispevalo k trajnostnemu razvoju,
- ob ugotavljanju, da so procesi v zvezi z državnimi programi za gozdove pomembno sredstvo za krepitev povezanosti in medsebojnega dopolnjevanja v gozdarstvu ter med njim in drugimi področji,
- da bi olajšali delo pri medsektorskih vprašanjih, povezanih z gozdovi, z usklajevanjem med področji,
- da bi podprli načelo državnih programov za gozdove v Evropi, ki se odziva na nacionalne potrebe in prispeva k uresničevanju globalnih obveznosti in mednarodno dogovorjenih ukrepov v zvezi z gozdovi,

se države podpisnice in Evropska skupnost zavezujejo, da

- si bodo prizadevale izboljšati razumevanje medsektorskih vprašanj na vseevropski ravni, opredeliti ključna vprašanja, akterje in vzajemno delovanje v regionalnem smislu in pospešiti sodelovanje ter dialoge, da bi poiskali proaktivne rešitve,
- bodo pospešile medsektorsko politiko usklajevanja z ustanavljanjem ali izboljšanjem mehanizmov:
 - a) za redno komuniciranje med gozdarskim in drugimi ustreznimi področji zaradi boljše izmenjave informacij in večje stopnje posvetovanja,
 - b) za okrepitev sodelovanja med temi področji in razvoj medsektorskega doseganja soglasij o skupnih prednostnih nalogah,
- bodo razvile in izvajale državne programe za gozdove, pri čemer naj bi se v največji možni meri uporabil Pristop MCPFE k državnim programom za gozdove v Evropi,
- bodo uporabile procese v zvezi z državnimi programi za gozdove kot eno orodij za
 - a) opredelitev in obravnavanje medsektorskih vprašanj, ki so pomembna za gozdove, in trajnostno gospodarjenje z gozdovi,
 - b) presojo praznin in nedoslednosti v politikah, programih, strategijah in zakonodaji v zvezi z gozdovi in ukrepale, da se zmanjšajo,
- bodo spodbujale polno upoštevanje dosežkov v zvezi z državnimi programi za gozdove v splošnih državnih strategijah trajnostnega razvoja ter ustreznih drugih procesih in strategijah,
- bodo stalno izmenjevale izkušnje držav pri procesih v zvezi z državnimi programi za gozdove, zlasti pri praktični uporabi pristopa MCPFE k državnim programom za gozdove v Evropi in uporabi meril ter kazalcev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi kot dela procesa, povezanega z državnimi programi za gozdove, bodo čim bolj izrabile informacije o mehanizmih izvajanja in financiranja državnih programov za gozdove, raziskavah, izobraževanju ter tudi državnih in mednarodnih programih, kakršna sta Dogovor o državnih programih za gozdove in PROFOR (Program za gozdove(pri Svetovni banki)).

V povezavi s tem države podpisnice in Evropska skupnost sprejemajo Pristop MCPFE k državnim programom za gozdove v Evropi (Mohorič, 2003).

PRILOGA K DUNAJSKI RESOLUCIJI ŠT. 1

Pristop MCPFE k državnim programom za gozdove v Evropi

Ob opori na soglasje glede državnih programov za gozdove, ki sta ga dosegla Medvladni sosvet za gozdove (IPF) in njegov naslednik Medvladni forum za gozdove (IFF), želi MCPFE deliti z vsemi tak pristop k državnim programom za gozdove v Evropi: »Državni program za gozdove pomeni načrtovanje politike, uresničevanje, nadziranje in presojo na državni in/ali deželni ravni na način, ki omogoča udeležbo, je celovit, medsektorski in stalen, da bi se lahko nadalje izboljšalo trajnostno gospodarjenje z gozdovi, kot je opredeljeno v Helsinški resoluciji H1 in tako prispevalo k trajnostnemu razvoju. Zanj je značilno, da:

- temelji na državni suverenosti in vodstvu države ter na dolgoročni politični zavezanosti na visoki ravni,
- kar najbolje izkorišča obstoječe zmogljivosti in podpira razvoj intelektualnih, človeških in organizacijskih sposobnosti na področju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi; opredeljujejo ga ta načela«:

Načela državnih programov za gozdove v Evropi:

- sodelovanje
- celovita in medsektorska obravnava
- stalen proces z dolgoročnimi obveznostmi
- vzpostavitev institucij in kadrov
- usklajenost z notranjo zakonodajo in politiko
- vključevanje v nacionalne trajnostne razvojne strategije
- usklajevanje z mednarodnimi obveznostmi, ki priznavajo medsebojno dopolnjevanje med mednarodnimi pobudami in konvencijami v zvezi z gozdovi
- reforma ustanov in politike
- ekosistemski pristop
- družabništvo pri izvajanju
- povečanje ozaveščenosti

Proces v zvezi s programi za gozdove bi lahko izkoristil šest vseevropskih meril za trajnostno gospodarjenje z gozdovi (SFM), ki zajemajo ekološke, gospodarske in družbeno-kulturne razsežnosti trajnostnega razvoja. V tem procesu se vprašanja politike obravnavajo na državni in/ali deželni ravni in to v skladu z načeli, ki so navedena zgoraj. Ta vprašanja izhajajo z različnih ravni, od lokalnih do globalnih, in vključujejo uresničevanje vseh ustreznih obveznosti v zvezi z gozdovi na državni in/ali deželni ravni. K tem obveznostim spadajo tiste, ki so na vseevropski in globalni ravni, kot so rezultati UNFF, CBD, UNFCCC in CCD¹.

Merila in kazalci za SFM lahko postanejo sestavni del procesa v zvezi z državnimi programi za gozdove in se uporabijo kot orodje za občasno nadziranje, presojo in poročanje o stanju ter spremembah pri SFM. Pomagajo lahko pri presoji rezultatov procesa v zvezi z državnimi programi za gozdove s stališča SFM.

Načela državnih programov za gozdove v Evropi

MCPFE zagotavlja, da so vse splošne prvine in načela državnih programov za gozdove, o katerih se je dogovoril Medvladni sosvet za gozdove, splošno ustrezni in pomembni v okviru Evrope glede na široke nacionalne strokovne izkušnje v tej regiji. Države, ki sodelujejo v procesu MCPFE, bi morale upoštevati ta načela kot podlago, ki nadalje opredeljuje globalno soglasje v evropskem okviru:

¹ Na globalni ravni so znane obveznosti, ki vključujejo izide Foruma ZN o gozdovih, procesa Medvladnega sosveta za gozdove/Medvladnega foruma za gozdove, kot tudi nezavezujočo veljavno izjavo o načelih za globalno soglasje o upravljanju, ohranitvi in trajnostnem razvoju vseh vrst gozdov (načela za gozdove) in 11. poglavja Agende 21, Konvencije o biološki raznovrstnosti, Konvencije ZN o podnebnih spremembah in Konvencije ZN o boju proti dizertifikaciji.

Sodelovanje

Značilnost državnih programov za gozdove je sodelovanje. Po ugotovitvah skupine strokovnjakov za sodelovanje v gozdarstvu iz Skupnega odbora FAO/ECE/ILO bi sodelovanje lahko opisali kot »prostovoljni proces, v katerem lahko ljudje, posamezniki ali organizirane skupine izmenjujejo informacije, izražajo stališča in interese ter imajo možnost vplivati na odločanje ali rezultat obravnavane zadeve.« Sodelovanje se lahko opredeli kot proces, ki vključuje udeležence na podlagi interesov, je prostovoljen, se lahko dopolnjuje s pravnimi zahtevami, biti mora pravičen in pregleden za vse udeležence, temeljiti mora na predpostavki, da udeleženci ravnajo dobronamerno ter si delijo koristi in odgovornosti, obenem pa ta proces ne zagotavlja ali vnaprej določa rezultatov. Zanesljive informacije, ki med drugim izhajajo iz raziskav, in ustrezen dostop do njih, sta pomembna vidika tega sodelovanja. S sodelovanjem so še tesno povezani pomembni vidiki, kot sta decentralizacija in razvoj usposobljenosti ljudi in ustanov.

Vrsta in intenzivnost sodelovanja se spreminjata od razglabljanja/posvetovanja do bolj izdelanih oblik skupnega odločanja. V zvezi s tem je treba uporabiti ustrezne sisteme za reševanje nasprotij. Vrsta ali intenzivnost sodelovanja sta lahko različni v različnih fazah procesa v zvezi z državnimi programi za gozdove (sestava, izvajanje, ocena) in sta na različnih ravneh (državni, deželni, lokalni).

Nadalje, uporabijo se lahko različni vzorci sodelovanja, taki, ki vključujejo predstavnike interesnih skupin ali strokovnjakov, do takih, ki vključujejo vso javnost. Izbira ustreznih vzorcev sodelovanja je med drugim odvisna tudi od tem, ki se obravnavajo, od vrste interesnih skupin in faze procesa v zvezi z državnim programom za gozdove, lahko pa se spreminja tudi v skladu s posebnimi kulturnimi, družbenimi in gospodarskimi razmerami države.

Celovit in medsektorski pristop

Državni programi za gozdove so privzeli celovit in medsektorski pristop, ki upošteva vpliv gozdarstva na druga področja in vpliv drugih področij na gozdarstvo. So izčrpen okvir za dejavnosti v gozdarstvu. Pomagajo voditi politiko, strategije in programe na drugih področjih na državni in deželni ravni, s čimer ustvarjajo skladnost in doslednost državnih politik in mednarodnih obveznosti. Povečanje ozaveščenosti o politiki gozdarstva in njegovih ciljih na drugih področjih, sodelovanje in razvoj človeških in institucionalnih zmogljivosti so pomembni vidiki, ki so tesno povezani s tem celovitim in medsektorskim pristopom.

Ustrezni mehanizmi in instrumenti usklajevanja, ki so ustanovljeni na deželni in/ali državni ravni, bodo omogočali horizontalne povezave z drugimi področji, ustanovami in interesnimi skupinami ter vertikalne povezave med različnimi ravni.

Stalen proces z dolgoročnimi obveznostmi

Državni programi za gozdove so stalni procesi, ki se neprestano prilagajajo, da bi izražali novo znanje in spremembe v naravnem, gospodarskem in družbenopolitičnem okolju.

Zaradi zagotovitve doslednosti in kontinuitete temeljijo na dolgoročni politični obveznosti na visoki ravni in dolgoročni vpletenosti interesnih skupin.

Ob poznavanju dolgoročne narave gozdov in gozdarstva se razvijajo ustrezni postopki za nadzor in ocenjevanje, ustanavljajo se ustrezni sistemi za zbiranje informacij in določajo ustrezna obdobja za ocenjevanje. Za ocenjevanje splošnih (strateških) ciljev in posebnih ciljev, ukrepov, dejavnosti in tem se lahko uporabijo različni pristopi in obdobja. Nadalje, pri pristopu, ki je celovit in medsektorski, postopki ocenjevanja državnih programov za gozdove upoštevajo tudi roke strategij, programov ali načrtov na državni, regionalni in mednarodni ravni pri drugih področjih, ki se nanašajo tudi na gozdarstvo.

Kot instrument nadzora, ocenjevanja in poročanja o stanju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi (SFM) bi državna in deželna merila ter kazalniki takega gospodarjenja ja lahko bila sestavni del državnega programa za gozdove. Vseevropska merila in kazalniki za SFM so temelj za razvoj državnih kazalnikov.

Vzpostavitev institucij in kadrov

Proces v zvezi z državnimi programi za gozdove lahko izkoristi ustrezne sposobnosti vključenih akterjev, če se uporabijo ustrezni načini in metode sodelovanja. Zato je cilj državnih programov za gozdove, da nadalje razvijajo intelektualne, človeške in institucionalne zmogljivosti in s tem okolju omogočijo trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Pri državah srednje in vzhodne Evrope pa je še zlasti poudarjen pomen vzpostavitve novih institucij in kadrov s pomočjo usposabljanja, izobraževanja in raziskav ter čim boljše uporabe obstoječih zmogljivosti. Vzpostavitev institucij in kadrov ter znanja na vseh ravneh tudi podpira in olajša celovit in medsektorski pristop.

Usklajenost z notranjo zakonodajo in politiko

Državni programi za gozdove izražajo državne in/ali deželne potrebe in prednostne naloge ter zagotavljajo doslednost pri državni, deželni ali lokalni zakonodaji, politiki in strategijah.

Vključevanje v nacionalne trajnostne razvojne strategije

V procesu v zvezi državnimi programi za gozdove se SFM v vseh svojih razsežnostih obravnava v okviru splošnega trajnostnega razvoja. Temu primerno so državni programi za gozdove vključeni v nacionalne trajnostne razvojne strategije. Usklajenost z mednarodnimi obveznostmi, ki priznavajo medsebojno dopolnjevanje med mednarodnimi pobudami in konvencijami v zvezi z gozdovi.

Na gozdove se nanašajo različne mednarodne in regionalne pobude in konvencije. Potrebe po usklajevanju v okviru takih pobud in konvencij so bile ugotovljene na treh ravneh: državni, regionalni in mednarodni. Državni programi za gozdove so namenjeni krepitvi usklajenosti in sinergij med ustreznimi pobudami in konvencijami vsake države (Mohorič, 2003).

Dunajska resolucija št. 2

POSPEŠEVANJE EKONOMSKE UČINKOVITOSTI TRAJNOSTNEGA GOSPODARJENJA Z GOZDOVI V EVROPI

- Ob upoštevanju, da je ekonomska učinkovitost temeljni steber trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in ključnega pomena za vzdrževanje gozdov in njihovih večkratnih koristi za družbo, saj prispeva k trajnostnemu razvoju in preživetju ljudi, še zlasti na podeželju.
- Ob razumevanju, da je trajnostno gospodarjenje z gozdovi v Evropi odvisno od milijonov zasebnih lastnikov, podjetij, katerih dejavnost je vezana na gozdove, javnih organov kot tudi od visoko kvalificirane delovne sile in da gozdovi prinašajo surovine, blago in storitve za celo vrsto področij ter so podlaga za dohodek in zaposlovanje,
- ob zaskrbljenosti, da so zahteve za trajnostno gospodarjenje z gozdov privedli do gospodarskih izzivov za gozdarstvo na marsikje v Evropi,
- ob spoznanju, da gozdovi dajejo družbi veliko družbenih, kulturnih in okoljskih vrednot, ter ob prizadevanjih, da bi se izboljšala ekonomska učinkovitost trajnostnega gospodarjenja z gozdov z dohodki, ki jih ustvarjajo tržno blago in storitve, ter tudi s prihodki iz dobrin, ki se ne tržijo, kadar to ustreza,
- ob opiranju na Resolucijo L1 Ljudje, gozdovi in gozdarstvo – pospeševanje družbeno-gospodarskih vidikov trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in njeno spremljanje ter na ustrezne odločitve, ki so jih sprejeli UNFF, WSSD in CBD,
- da bi s spodbujanjem novih možnosti in postopkov za zagotovitev ekonomske sposobnosti pospešile prispevek evropskih gozdov in gozdarstva k trajnostnemu razvoju in preživetju ljudi, zlasti na podeželju,

se države podpisnice in Evropska skupnost zavezujejo, da bodo

- prilagodile politiko in zakonske okvire ter sredstva v podporo stabilnim razmeram, ki omogočajo trajnostno gospodarjenje z gozdovi tako, da spodbujajo vlaganja in gospodarsko dejavnost v gozdarstvu, vključno z učinkovitimi ukrepi za izvajanje gozdarske zakonodaje in boj proti nezakonitemu nabiranju gozdnih proizvodov ter z njimi povezano trgovino,
- pospeševale uporabo lesa iz trajnostno gospodarjenih gozdov kot surovino, ki je prijazna okolju, obnovljiva in ponovno uporabljiva ter tako prispeva k trajnostni proizvodnji in vzorcem porabe,
- izboljšale razmere, ki omogočajo tržno zasnovano dobavo pestrega obsega nelesnih izdelkov in storitev iz trajnostno gospodarjenih gozdov med drugim z opredelitvijo in odstranitvijo nenamernih ovir ter ustvarjanjem ustreznih pobud,
- oblikovale skupne načine za praktično uporabo vrednotenja cele vrste blaga in storitev, ki jih omogočajo gozdovi, ter prispevale k obstoječim sistemom informacij v sodelovanju z ustreznimi organizacijami; vključile izide teh vrednotenj v ustrezne politike in programe,
- povečale konkurenčnost gozdarstva s pospeševanjem inovacij in podjetništva med vsemi zainteresiranimi skupinami, predvsem za učinkovito dobavo novih in izboljšanih lesnih in nelesnih izdelkov in storitev,
- podpirale raziskave in tudi mehanizme za širjenje nastalega znanja,

- pospeševale kakovost izobraževanja, usposabljanja, pospeševanja in znanja ter spretnosti, ki prispevajo k trajnostnemu in konkurenčnemu razvoju gozdarstva; spodbujale zainteresirane skupine, da stalno izboljšujejo delovno okolje ter tudi varnostne razmere lastnikov gozdov in gozdarske delovne sile,
- okrepile podporo ustanov, ki se ukvarjajo z varnostjo delovne sile in izobraževanjem kot tudi s pripadajočimi raziskavami ter tako prispevale k razpoložljivosti visoko kvalificiranega osebja in delovne sile v prihodnje,
- spodbujale medsektorsko usklajevanje in sodelovanje pri vseh področjih, povezanih z ekonomsko učinkovitim trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi,
- pospeševale vključitev vzdrževanja in spodbujanja gospodarske učinkovitosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v politiko in strategije razvoja podeželja,
- pospeševale uporabo inovativnih gospodarskih instrumentov za doseganje namenov in ciljev,
- spodbujale prostovoljno sodelovanje lastnikov gozdov pri razvoju možnosti za izboljšanje ekonomske učinkovitosti, še zlasti pri manjših gozdnih kmetijskih gospodarstvih,
- pospeševale razvoj in spodbujale sodelovanje v združenjih lastnikov gozdov, gozdarske delovne sile in gozdarskih podjetnikov, še zlasti v državah srednje in vzhodne Evrope (Mohorič, 2003).

Dunajska resolucija št. 3

OHRANJANJE IN VEČANJE DRUŽBENIH IN KULTURNIH RAZSEŽNOSTI TRAJNOSTNEGA GOSPODARJENJA Z GOZDOVI V EVROPI

- Ob priznavanju odnosa med ljudmi in gozdovi in tega, da se družbene in kulturne razsežnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi kažejo na krajinah, zgodovinskih krajih in spomenikih, umetniškem, tradicionalnem ali jezikovnem znanju, vrednotah, izkušnjah in v tradicionalnih načinih ravnanja, povezanih z gozdovi ali uporabo lesa ter z nelesnimi dobrinami in storitvami,
- ob opiranju na razumevanje, da se družbene in kulturne vrednote s časom spreminjajo z razvojem družb, in ob priznavanju, da globalizacija in urbanizacija vplivata na gozdarstvo,
- ob upoštevanju odločitev UNFF in CBD, ki so povezane z družbenimi in kulturnimi razsežnostmi trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, ter dela, ki ga je opravil UNESCO (Organizacija ZN za izobraževanje, znanost in kulturo), s ciljem, da bi nadalje spodbujali in večali ozaveščenost o družbenih in kulturnih razsežnostih trajnostnega gospodarjenja z gozdovi kot pomembnih pridobitev za izobraževanje, prosti čas, okolje, razvoj podeželja in gospodarstvo družbe, se države podpisnice in Evropska skupnost zavezujejo, da:
- bodo obravnavale družbene in kulturne razsežnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v državnih programih za gozdove in v drugih s tem povezanih politikah,
- bodo spodbujale prepoznavanje, izražanje in širjenje družbenih in kulturnih razsežnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, med drugim z njihovim vključevanjem v izobraževanje in programe za razvoj podeželja,

- bodo zavarovale premoženjske pravice in dogovore lastnikov gozdov, lokalnih in domačih skupnosti o zakupu zemljišč ob upoštevanju njihovih gospodarskih interesov in tudi različnih družbenih in kulturnih vrednot ter zagotavljale, da bo njihova raba zemljišč skladna s trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi in s tem povezano notranjo zakonodajo,
- bodo ohranjale in nadalje razvijale materialne (npr. les v arhitekturi, zdravilne rastline) in nematerialne (npr. prosti čas, blaginja, zdravje) družbene in kulturne vidike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi,
- bodo vzdrževale in povečevale privlačnost krajine med drugim s krepitvijo in ohranjanjem tradicionalnih prvin kulturne krajine; večale obveščenost o prispevku tradicionalnega znanja in ustaljenih načinov pri trajnostnem gospodarjenju z gozdovi k varstvu krajin, ohranjanju biotske raznovrstnosti in zaščiti pred naravnimi tveganji;
- bodo prepoznavale, vrednotile in spodbujale ohranjanje in upravljanje pomembnih zgodovinskih in kulturnih objektov in krajev v gozdovih in povezanih z gozdovi v sodelovanju s pristojnimi institucijami;
- bodo spodbujale multidisciplinarne raziskave o vlogi družbenih in kulturnih vidikov trajnostnega gospodarjenja z gozdovi s splošnim ciljem trajnostnega razvoja, vključno z vlogo tradicionalnega znanja, povezanega z gozdovi (Mohorič, 2003).

Dunajska resolucija št. 4

OHRANJANJE IN VEČANJE BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI V GOZDOVIH V EVROPI

- Ob priznavanju pomena gozdov za biotsko raznovrstnost in potrjevanju, da je ohranjanje in primerno večanje biotske raznovrstnosti v vseh tipih gozdov pomemben element za njihovo trajnostno gospodarjenje,
- ob opiranju na zaveze resolucije H2 »Splošne smernice za ohranjanje biotske raznovrstnosti v gozdovih v Evropi«, CBD, vključno z njenim Razširjenim programom dela na področju biotske raznovrstnosti v gozdovih, predlogov za ukrepanje IPF/IFF, sklepov UNFF ter akcijskega načrta WSSD,
- s ciljem, da bi nadalje vzdrževali, ohranjali, obnavljali in po potrebi večali biotsko raznovrstnost v gozdovih,

se države podpisnice in Evropska skupnost zavezujejo, da:

- si bodo prizadevale za usklajeno izvajanje Razširjenega programa dela CBD na področju biotske raznovrstnosti v gozdovih in Predlogov za ukrepanje IPF/IFF na vseh ravneh,
- bodo obravnavale vzdrževanje, ohranjanje, obnovo in primerno večanje biotske raznovrstnosti v gozdovih v državnih programih o gozdovih in v drugih s tem povezanih politikah in programih in določale ukrepe za doseganje skladnosti in vzajemnega podpiranja teh politik,
- bodo ocenjevale učinek zadevnih politik in programov na področju biotske raznovrstnosti, sodelovale pri odpravljanju izkrivljanj in napak politik, ki vodijo do

- izgube biotske raznovrstnosti v gozdovih, in pri spodbujanju konkurenčnosti trgovinskih predpisov, katerih cilji so povezani z biotsko raznovrstnostjo v gozdovih;
- bodo priskrbele in analizirale podatke o osnovnih vzrokih za nezakonito pridobivanje gozdnih proizvodov in s tem povezane trgovine ter o njunem vplivu na biotsko raznovrstnost v gozdovih; sprejemale učinkovite ukrepe za boj proti nezakonitemu pridobivanju gozdnih proizvodov in s tem povezani trgovini ter vzpostavile institucije in kadre za zagotavljanje učinkovitega izvajanja zakonov o gozdovih,
 - bodo razvijale regionalno poznavanje povezav med ekosistemskim pristopom in trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi, kot ju opredeljuje MCPFE; delile to poznavanje s pristojnimi organi pri presojanju odnosa med ekosistemskim pristopom in trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi na globalni ravni,
 - bodo uporabljale Smernice MCPFE za presojo varovanih in varovalnih gozdov in drugih gozdnih površin v Evropi, (Priloga 2) in jih po potrebi nadalje razvijale,
 - bodo analizirale in nadalje razvijale mreže zaščitene gozdov ob upoštevanju obstoječih mrež, njihove celovitosti, reprezentativnosti in primernosti glede na tipe gozdov in učinkovitost gospodarjenja z njimi glede na cilj ohranjanja,
 - bodo spodbujale, kjer bo potrebno, obnovo biotske raznovrstnosti v propadajočih gozdovih in v gozdovih, ki so bili urejeni na nekdanjih gozdnih površinah ali drugih krajinah, vključno z nasadi, ter večale spodbude za naravno regeneracijo in regeneracijo z domačimi drevesnimi vrstami in rodovi,
 - bodo izboljševale oceno in spremljanje biotske raznovrstnosti v Evropi, ob upoštevanju obstoječih sistemov nadzora, in prispevale k usklajenim mednarodnim sistemom razvrščanja, tako da bodo razvijale vseevropsko poznavanje sistemov razvrščanja gozdov, vključno s tipi gozdov, stanja naravnosti in vnešenimi gozdnimi vrstami, v skladu z vseevropskimi merili in kazalniki za trajnostno gospodarjenje z gozdovi,
 - bodo v skladu s sklepi CBD pripomogle k razvoju vseevropske strategije, ki bi preprečevala in omejevala vplive invazivnih tujih vrst, ki ogrožajo ekosisteme,
 - bodo spodbujale načrtovanje in prakse gospodarjenja z gozdovi in načrtovanje krajin, ki so še posebej primerne za vzdrževanje, ohranjanje, obnavljanje in večanje biotske raznovrstnosti v gozdovih, pri čemer si bodo pomagale z naravnimi procesi v gozdovih,
 - bodo pospeševale ohranjanje gozdnih genskih virov kot sestavnega dela trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter nadaljevale vseevropsko sodelovanje na tem področju,
 - bodo spodbujale in podpirale interdisciplinarne raziskave, da bi lahko sprejemale odločitve o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi, ki bodo temeljile na znanju in bodo usmerjene v vzdrževanje, ohranjanje, obnovo in krepitev biotske raznovrstnosti,
 - bodo nadaljevale plodno sodelovanje z ministrskim procesom Okolje za Evropo/PEBLDS, in začele uporabljati Okvir za sodelovanje (Priloga 1), tako da bodo prepoznale skupne cilje in dejavnosti, še posebej s sodelovanjem Povezovalne enote MCPFE in Skupnega sekretariata PEBLDS,

in sprejemajo

- Okvir za sodelovanje (Priloga 1) med MCPFE in ministrskim procesom Okolje za Evropo/PEBLDS,
- Smernice MCPFE za presojo varovanih in varovalnih gozdov in drugih gozdnih površin v Evropi (Priloga 2), medtem ko nadalje sodelujejo z IUCN (Svetovna zveza za ohranitev narave) in njeno Svetovno komisijo za zavarovana območja, da bi dosegle

popolno primerljivost z njunimi kategorijami upravljanja zavarovanih območij (Mohorič, 2003).

Dunajska resolucija št. 5

PODNEBNE SPREMEMBE IN TRAJNOSTNO GOSPODARJENJE Z GOZDOVI V EVROPI

- Ob prepoznavanju groženj, ki jih za gozdove predstavljajo podnebne spremembe, sproži pa jih je človek, vključno z možnostjo, da prinesejo številne koristi družbi, in ob razumevanju vloge, ki jo evropski gozdovi igrajo v svetovnem ogljikovem krogu,
- ob poudarjanju, da bi moral biti glavni poudarek na zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, da bi zagotovili trajnostno gospodarjenje z evropskimi gozdovi in trajno zagotavljanje njihovih številnih koristi, s čimer bi povečevali njihov prispevek k splošnemu zmanjšanju koncentracij toplogrednih plinov v ozračju,

se države podpisnice in Evropska skupnost zavezujejo, da:

- bodo prispevale k zmanjšanju neto emisij toplogrednih plinov, med drugim iz kurjenja fosilnih goriv, tako da bodo
- spodbujale učinkovito in razumno uporabo lesa, da bi nadomestile neobnovljive vire in energetsko intenzivne proizvodne tehnologije, spodbujale pomembno povečanje učinkovitega ustvarjanja in uporabe biomase iz trajnostno gospodarjenih gozdnih virov ter ostankov lesa,
- bodo prispevale k uresničevanju UNFCCC in Kijotskega protokola z ohranjanjem zalog ogljika in vezanjem ogljika v gozdovih v Evropi s pomočjo
 - a) spodbujanja ustaljenih načinov trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ob upoštevanju mogočega izvajanja gozdarskih dejavnosti po Kijotskem protokolu,
 - b) državnih programov o gozdovih ali načrtov, ki zagotavljajo primerno vodenje, tako da bi pri pogozdovanju in ponovnem pogozdovanju primerno upoštevali okoljske (še posebej biotske raznovrstnost), gospodarske in družbene vrednote, s ciljem omejevati morebitne negativne učinke obsežnega pogozdovanja,
 - c) spodbujanja raziskav in analiz o morebitnem obsegu in metodah vezanja ogljika v gozdovih in skladiščenja ogljika v gozdnih proizvodih, s tem povezanih koristi in stroškov ter tudi načinov in sredstev njihovega širjenja,
- bodo spodbujale raziskave in po potrebi dejavnosti nadzora, da bi bolje razumele morebiten vpliv podnebnih sprememb na gozdove in njihovo blago in storitve ter zmožnost zmanjševanja vpliva naravnih katastrof, kot so skrajni vremenski dogodki, vključno s poplavami, in drugih nesreč,
- bodo krepile politike in ukrepe ter razvijale gozdarstvo za boljšo prilagodljivost gozdov podnebnim spremembam,
- bodo nadalje prispevale k tekočemu delu v okviru UNFCCC pri izpopolnjevanju metod za ocenjevanje, merjenje, nadziranje in poročanje o spremembah v zalogah ogljika v

- gozdnih ekosistemih in proizvodih, ki bodo temeljile na obstoječih sistemih in sodelovanju z ustreznimi organizacijami,
- bodo na vseevropski ravni delile izkušnje z državnimi in regionalnimi strategijami v gozdarstvu za lajšanje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje in prispevale k razvijanju s tem povezanih politik; dejavno prispevale k nadaljnjim razpravam UNFCCC in njenemu Kjotskemu protokolu, da bi zagotovile, da se odločitve o ukrepih, povezanih z gozdovi, ter njihovo uresničevanje izvajajo skladno s trajnostnim gospodarjenjem gozdov (Mohorič, 2003).

4.2.5.2 Gozdovi in razvojno sodelovanje

EU cilja na povečevanje vloge gozdno povezanih aktivnosti v njenih razvojno sodelovalnih programih in zagotoviti približno 30 – 40 milijonov EUR za države v razvoju.

Od leta 2000 je bil primarni cilj EU zmanjševanje revščine s trajnostnim razvojem. Trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri, vključujoč gozdove je glavno načelo tega cilja. Ta se odraža v strategiji ciljev v gozdarskem sektorju, ki promovira trajnostno in pravično gospodarjenje z gozdom in zmanjševanjem revščine.

EU sodeluje in podpira mednarodno sodelovanje za varovanje gozdov, še posebej v izogibanje uničenju gozdov v preostalih delih sveta, ki bi lahko imelo vpliv na stabilnost gozdov in okolja za celoten planet (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.5.3 Koordinacija in mehanizmi za pospešitev sodelovanja zainteresirane javnosti

Mednarodni dialog o gozdovih poudarja potrebo po ustanovitvi nacionalnih gozdarskih programov kot sredstev za doseg trajnostnega upravljanja z gozdovi, s poudarkom na sodelovanju ustrezne zainteresirane javnosti in upoštevanjem vseh sektorjev s kakršnimikoli vplivom na gozdove. Na nivoju EU se ukrepi v zvezi z gozdovi pripravljajo intenzivno koordinacijo in sodelovanjem. Zakonodajen proces odločanja zahteva pri oblikovanju nalog Skupnosti udeležbo Evropskega Sveta (kot predstavnika držav članic), in Evropskega parlamenta. Razen tega zahteva še formalne konzultacije z Evropskim ekonomskim ter socialnim odborom, ki zastopata široko paleto skupin civilne družbe, in z Odborom regij, ki predstavlja regionalne oblasti in lokalne skupnosti. Poleg tega številni specializirani odbori skrbijo za sodelovanje med Komisijo in državami članicami ter zainteresirano javnostjo :

Stalni odbor za gozdarstvo, ki sklicuje predstavnike držav članic in predsedujočo komisijo, in ima tri vloge :

- svetovalno, regulatorno in upravljavsko funkcijo za določene ukrepe v gozdarstvu
- funkcijo ad hoc foruma, ki pridobi ekspertize in monitoringe za ukrepe v gozdarstvu v okvirih različnih politik Skupnosti, npr. razvoj podeželja in okolje,
- funkcijo mesta izmenjave informacij med državami članicami in Komisijo.

Svetovalni odbor za gozdarstvo in pluto sestavljajo predstavniki organizacij lastnic gozdov (javnih in zasebnih), gozdarske industrije, nevladnih okoljskih organizacij in panožnih zvez;

Svetovalni odbor za politiko Skupnosti v zvezi z gozdarstvom in na gozdarstvu bazirano industrijo vključuje predstavnike različnih sektorjev gozdarske industrije, lastnike gozdov in panožne zveze;

»Habitats« in »Ornis« odbor pomaga Komisiji pri izvajanju direktiv v zvezi s habitati in pticami;

Sektorski odbor za socialni dialog ustanovljen pri lesnem sektorju, v katerem organizacije na ravni Evrope zastopajo delodajalce in delavce v lesnem sektorju, razvijajo socialni dialog. To je primeren nivo za diskusijo o različnih problematikah povezanih z zaposlitvijo, delovnimi pogoji, poklicnim usposabljanjem, industrijsko borzo, širitvijo, itn.; Neformalna Evropska svetovalna skupina za tropske gozdove omogoča konzultacije o gozdovih in razvojnem sodelovanju med Komisijo in eksperti držav članic (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.6 Gozdarstvo v programu razvoja podeželja in Sapard

EU je uvedla nekaj uredb v pomoč razvoju gozdarstva in njemu sorodnim aktivnostim na območju podeželja. Ta zakonodaja je bila namenjena v pomoč podeželski ekonomiji in okolju in se nanaša tudi na vse bodoče države članice.

4.2.6.1 Politika razvoja podeželja

Prihodnost kmetijskega in gozdarskega sektorja je tesno povezana z razvojem podeželskih območij, ki predstavljajo 80% evropske površine. Politika razvoja podeželja EU (drugi steber kmetijske politike CAP) skuša vzpostaviti povezan in trajen okvir za prihodnost podeželskih območij, ki temeljijo na naslednjih načelih:

- multifunkcijsko kmetijstvo, ki priznava in vzpodbuja kmetovalce k čim širši pestrosti ponudbe,
- multisektorski in integralen pristop k podeželski ekonomiji, v smislu pestrosti aktivnosti, vzpostavitev novih področij prihodkov, zaposlovanje in ohranjanje podeželske dediščine,
- subvencije za države članice, da vzpostavijo svoje nacionalne programe in jih uresničujejo.

Uredba Sveta (ES) št. 1257/1999 sprejeta 17. maja predstavlja glavni instrument za doseg te ciljev. Ukrepi, ki jih vsebuje Uredba lahko kategoriziramo v tri glavne skupine:

1. Preoblikovanje in konkurenčnost kmetijstva
 - investicije v kmetijske posesti
 - prenos kmetijskih gospodarstev na mlajše člane
 - poklicno izobraževanje

- zgodnje upokojitve
- investicije za izboljšavo kmetijskih proizvodov in njihovo oglaševanje
- izboljšanje kakovosti zemljišč
- preprečiti drobljenje parcel kmetijskih zemljišč
- vzpostaviti kmetijsko svetovalne službe
- smotrno gospodarjenje z vodnimi viri
- izboljšava in razvoj infrastrukture
- ohranjanje kmetijskega in gozdarskega produkcijskega potenciala.

2. Okoljsko gospodarjenje

- območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost
- ekološko kmetijstvo
- pogoždovanje kmetijske zemlje
- ostali gozdarski ukrepi
- zašita okolja in povezovanje kmetijstva in gozdarstva.

3. Kmetijska ekonomija / kmečke skupnosti

- osnovne potrebe za kmetijsko ekonomijo in populacijo
- obnovitev in razvoj podeželskih vasi in ohranjanje podeželske kulturne dediščine
- raznolikost kmetijskih aktivnosti
- vzpodbujanje turizma in obrtništva
- finančni inženiring.

4.2.6.2 Konceptni okvir gozdarskih ukrepov znotraj razvojne podeželske politike

Skupna načela Gozdarske strategije, multifunkcijsko in trajnostno gospodarjenje se odražata v razvojni podeželski politiki EU z združitvijo ekonomskih, socialnih in okoljskih smotrov v nek povečan paket prostovoljnih ukrepov in s tem dajo veljavo izvrševanju gozdarskih nacionalnih programov držav članic v njihovih regijah. Gozdarski ukrepi znotraj razvojne podeželske politike skušajo prispevati tudi k reševanju bolj globalnih problemov, kot so klimatske spremembe in biotska pestrost.

Predpisi v Uredbi predstavljajo pomembno izhodišče za izvrševanje Gozdarske strategije. V širšem pomenu se vključevanje gozdarskih ukrepov v razvojno podeželsko politiko deli na tri dele, posebej za privatne in mestne oz občinske gozdove:

- pogoždovanje kmetijskih površin (člen 31),
- investicije za izboljšanje multifunkcijske vloge gozdarstva (člen 30),
- izboljšanje varovanja gozdov (člen 32).

Integralen pristop k razvoju podeželja pušča veliko prostora za povezovanje z ostalimi politikami rabe tal, kot tudi jemlje v poštev specifične socioekonomske in ekološke faktorje v povezavi z naslednjimi principi:

- odvisnost med različnimi sektorji in horizontalnimi politikami (združevanje različnih interesov za zadostitev ekonomskih, socialnih in okoljskih ciljev,
- regionalna raznolikost (obravnavana specifična lokalnih prioritet in karakteristik, problemov in priložnosti),
- deduktivni pristop (aktivno vmešavanje in sodelovanje v lokalnih skupnostih ter samopomoč proti zanašanju na zunanje akcijske načrte).

4.2.6.3 SAPARD program

SAPARD program je ciljal k pomoči 10 državam kandidatkam iz Srednje in Vzhodne Evrope za izboljšanje strukture v kmetijstvu in okolju. Da bi dosegel načrtan cilj je morala vsaka država kandidatka načrtovati razvojni program v okviru že oblikovanih držav članic (EU 15). Načrt je lahko vseboval 15 ukrepov načrtanih v SAPARD pravilniku. Ukrep 14 se tiče gozdarstva in vključuje pogozdovanje kmetijskih površin, investicije v gozdarske družbe katerih lastniki so privatni lastniki gozdnih posesti, pomoč pri gozdni infrastrukturi in trženju gozdnih proizvodov.

Gozdarstvu je bilo v okviru SAPARD programa odobreno 167 milijonov evrov, kar predstavlja 5% EU prispevka, ki jih je bilo danih na stran za pomoč gozdarskim ukrepom za sedem držav kandidatk: Bolgarijo, Estonijo, Latvijo, Litvo, Poljsko, Romunijo in Slovaško (Sustainable forestry ..., 2003)

Preglednica 2: Statistični prikaz gozdarskih ukrepov SAPARD programa 2000 – 2006 (Sustainable forestry ..., 2003:18)

Država	Max. EU prispevek 2000 – 2006 SAPARD za gozdarstvo v milijonih evrov	Delež od skupnega SAPARD-EU prispevka (%)
Bolgarija	30.0	8.3
Češka	0	0
Estonija	1.1	1.3
Latvija	4.6	3
Litva	7.7	3.7
Madžarska	0	0
Poljska	6.2	1
Romunija	108.0	10
Slovaška	9.7	7.6
Slovenija	0	0
Skupaj	167.3	5

4.2.6.4 Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004 – 2006

Zaradi obsega in prostorske razporeditve je gozd eden pomembnejših tvorcev krajinske identitete. Njegovo stanje vpliva na stanje celotnega prostora. Po pojavnosti in prostorski razporeditvi prevladuje njegov delež v naravno bolj ohranjenih krajinah, bistveno manjši je v kulturni in najmanjši v urbani krajini. Zaradi zagotavljanja možnosti gospodarskega izkoriščanja gozda, njegove večfunkcionalnosti v razponu od naravnega vira do njegovega pomena za izgled prostora in pomena za ohranjanje drugih naravnih virov, je gozdarstvo že po svoji naravi usmerjeno k sonaravnemu gospodarjenju. Zaradi visoke stopnje naravne ohranjenosti je pomemben pri zagotavljanju višje kvalitete bivalnega okolja. Cilji v okviru prostorskega razvoja gozdarstva so: ohranitev sklenjenih območij gozda na produktivnih rastiščih, varstvo gozdov na strmih in labilnih zemljiščih, zagotavljanje krajinsko ekološke pestrosti v ravninskih in obvodnih krajinah ter multifunkcionalne vloge gozdov v primestni in mestni krajini, povečevanje vloge gozdov pri varstvu vodnih virov ter ohranitev življenjskih prostorov velikih zveri.

Za nadaljnji razvoj gozdarstva v okviru zasnove sistema krajine je treba zagotavljati zeleno stanje gozda v vseh sistemih krajine: funkcionalno, ekološko in oblikovno uravnotežen sistem, naravni habitat pomembnih naravnih procesov in kot bivalni prostor živali, prostor, v katerem se odvija lesno proizvodna dejavnost ter nosilec nacionalne identitete s svojim deležem v slovenskem prostoru in s svojimi različnimi vlogami v prostoru.

Z zasnovo gozdarstva, ki temelji na konceptu uravnoteženega razvoja in presega samo skrajnosti varovanja ali razvoja, so določeni obseg in funkcije gozda s ciljem zagotavljati ekološko stabilnost krajine in ustrezen krajinski okvir.

Pestre rastiščne razmere se odražajo v izjemno pestri zgradbi in izjemni potencialni ali dejanski biotski raznolikosti slovenskih gozdov. Zaradi veliko težko dostopnih območij je bil človekov vpliv na gozd manj izrazit kot v večini drugih srednjeevropskih držav. Velika pestrost rastišč in raznolikost življenjskih združb na njih sta pogojevala nastanek velikega števila raznovrstnih ekosistemov in življenjski prostor številnih rastlinskih in živalskih vrst (stabilna navzočnost treh velikih zveri - medveda, volka in risa). Pestrost naravne sestave drevesnih vrst in strukturiranosti gozdnih sestojev je razmeroma dobro ohranjena, kljub temu da dejanska drevesna sestava precej odstopa od potencialne vegetacije.

V Sloveniji gozdovi pokrivajo približno 59% ozemlja, kar jo uvršča med tri države z največ gozdov v Evropi (za Finsko in Švedsko). Gozdovi so zato pomembni elementi slovenske krajine in se imajo pomembno ekološko in socialno vlogo.

Gospodarjenje z gozdovi je usmerjeno v proizvodnjo lesa visoke kakovosti, katere dohodek je pomembna podlaga za ohranjanje in razvoj hribovskih kmetij in podeželskih območij preko zagotavljanja ekoloških in socialnih funkcij. Naravni gozdovi omogočajo ohranjanje gozdne krajine, ki v Sloveniji prevladuje. Tesno je povezano z možnostmi za razvoj turizma in rekreacije, ki s povečanim dohodkom neposredno ali posredno prispevata tudi k razvoju podeželja.

Varovanje, izkoriščanje in raba gozdov ter razpolaganje z gozdovi kot naravnimi viri, s ciljem zagotoviti sonaravno in večnamensko gospodarjenje skladno z načeli varstva okolja

in naravnih vrednot, dolgoročnega in optimalnega delovanja gozdov kot ekosistemov in omogočanja njihove funkcije, ureja Zakon o gozdovih (Ur. L. RS, št. 30/1993), ki ga je Državni zbor sprejel leta 1993, medtem ko so podlaga za gospodarjenje z gozdovi Program za razvoj gozdov Slovenije (Ur. l. RS, št. 14/1996) in načrti gospodarjenja z gozdovi.

Program razvoja gozdov Slovenije upošteva Agendo 21 (Poglavje XI.) Konference Združenih narodov o okolju in razvoju v Riu (1992), določbe Konvencije o biološki raznovrstnosti (1992), Alpske konvencije (1993) in Resolucije ministrskih konferenc o varstvu gozdov v Evropi.

Načrti gospodarjenja z gozdovi se izdelajo kot splošni načrti za vse gozdove ne glede na lastništvo, ob upoštevanju posebnih lokalnih pogojev. Sestavijo se za obdobje 10 let na ravni gozdnogospodarskih območij in gozdnogospodarskih enot. Opredeljujejo pogoje za usklajeno rabo gozdov in gozdnega prostora, potrebni obseg gojitvenih del in varstva gozdov, največji dovoljeni obseg njihovega izkoriščanja in pogoje za gospodarjenje z divjadjo.

Kot izvedbeni načrt načrta za gospodarjenje z gozdovi se izdelata gozdnogojitveni načrt v sodelovanju z lastniki gozdov. Na podlagi prednostnih nalog, določenih z načrti gospodarjenja z gozdovi, Zavod za gozdove Slovenije pripravi letni program vlaganj v gozdove. Ta vlaganja se sofinancirajo iz državnega proračuna. Podrobna pravila o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove so opisana in urejena s predpisom ministra.

Lastniki majhnega deleža gozdov kažejo malo zanimanja za pridobivanje dohodka iz gozda, kar je povzročilo, da se je zadnjih nekaj let posek izvajal le na ravni 75-80% možnega poseka. Vzporedno z zmanjšanim obsegom sečnje, se je v zasebnih gozdovih v zadnjem času opravilo manj gozdno gojitvenih del, še posebej nege. Zaradi tega so potrebna dodatna prizadevanja, da bi lastnike gozdov spodbudili k izvajanju vlaganj v gozdove, s katerimi se bo izboljšala njihova gospodarska in ekološka vrednost.

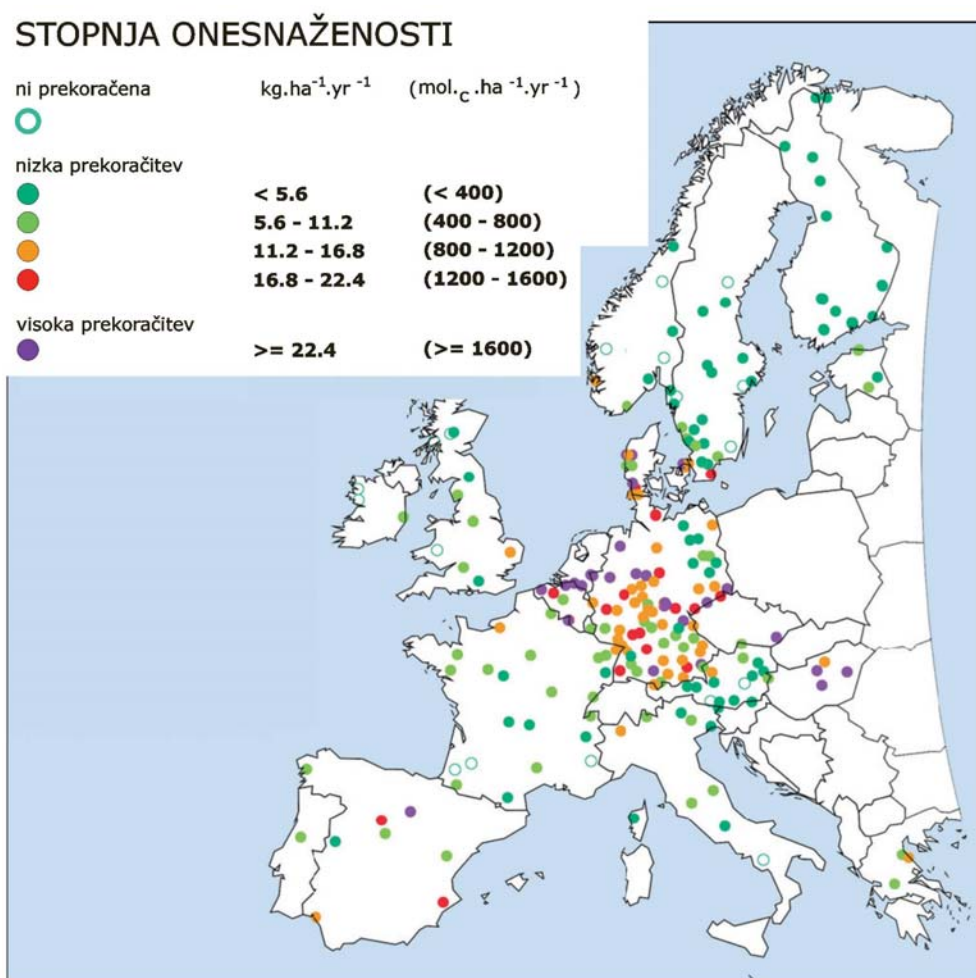
Ukrepi za izboljšanje ekološke stabilnosti in gospodarske vrednosti gozdov (Uredba 1257/99, člen 30 (1), druga alineja) so vključeni v EPD. Zaradi specifičnih razmer (visok delež gozda), Slovenija v EPD ne vključuje ukrepa pogozdovanje, bo pa preverjena možnost, kako bi v naslednjem programskem obdobju ta ukrep lahko vplival na gozdarstvo (Program razvoja podeželja ..., 2005).

4.2.7 Varstvo gozdov in program »Forest Focus«

4.2.7.1 Varstvo gozdov pred onesnaženostjo zraka

V poznih 70-ih je bilo močno povečanje škode v gozdovih, katerih vir je bil neznan. Prvi so ga opazili v centralni Evropi, kasneje se je škoda razširila na celotno Evropsko področje. Škoda se ni pojavila samo v bližini industrijskih središč ampak tudi v ruralnih področjih daleč od industrije. Zaradi sumov, da se škoda v gozdovih pojavlja zaradi onesnaženosti

zraka so v Svetu sprejeli uredbo 3528/86, ki je vzpostavila spremljanje oz monitoring na področju varstva gozdov pred onesnaženostjo zraka na državnem nivoju. Shema je nastala s tesnim sodelovanjem z mednarodnim programom, ki je preučeval in ocenjeval možne posledice in samo povezavo med onesnaženostjo zraka in škodo v gozdovih (ICP Forests), ki je bil ustanovljen leta 1885 pod UNESCOM. Od takrat se je sodelovanje z ICP Forests odrazilo z vseevropskim monitoring programom med 37 evropskimi državami.

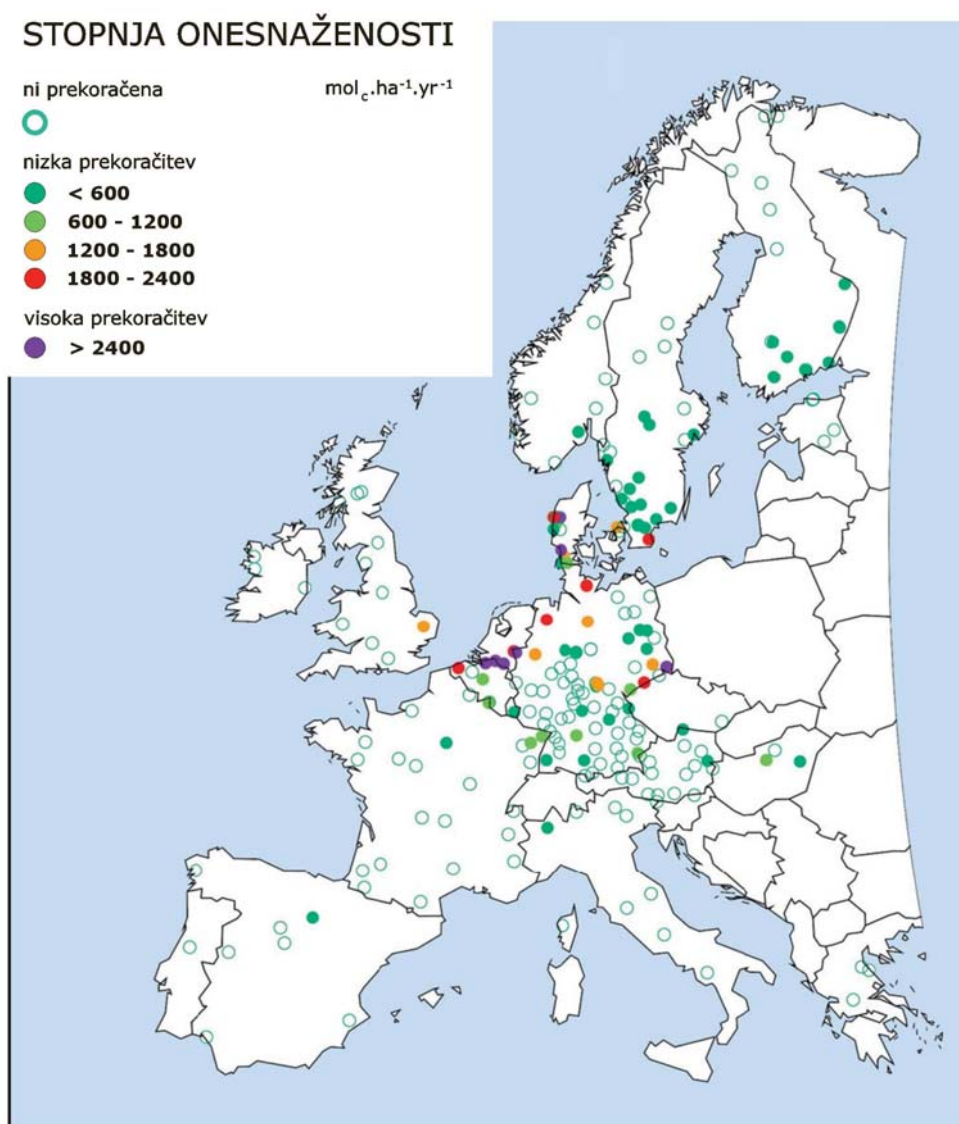

Slika 2: Stopnja onesnaženosti zraka z dušikovimi spojinami, 234 površin intenzivnega monitoringa v obdobju 1995-1999 (Forest statistics, 2003:44)

Cilji programa so :

- na podlagi vzpostavljene mreže opazovanj periodično ugotavljanje poškodovanosti gozdov,
- predložitev ugotovitev kako se spreminja stanje gozdov, glede na družbeni in naravni stresni faktor, še posebej povezuje med gozdnim ekosistemom in stresnim faktorjem onesnaženost zraka,

- zbiranje informacij o procesih gozdnega ekosistema, za lažje oblikovanje gozdarske politike in obveščanje javnosti.

Slika 3: Stopnja onesnaženosti depozitov z žveplom, 226 vzorčnih površin intenzivnega monitoringa v obdobju 1995-1999 (Forest statistics, 2003:47)

Da bi se ti cilji lahko uresničili, se je ustanovil velik sistem omrežja (Nivo 1) in intenzivni monitoring program (Nivo 2). Vzpostavitev mreže opazovalnih in raziskovalnih ploskev se razteza po celotni Evropi, na približno 16000 vzorčnih mestih, ki so razpotejnena v vzorčni mreži 16 km x 16 km. Letna poročila stanja so zbrana na nivoju 1. Za Nivo 2, je bilo izbranih 860 vzorčno raziskovalnih ploskev, te pa so bile izbrane v najpomembnejših gozdnih ekosistemih, na katerih se zbira več ekoloških podatkov.

Med obdobjem 1987–2002 je znašal prispevek EU za monitoring gozdov znotraj članic 79 milijonov evrov.

Glavni izsledki 17 letnega opazovanja so pokazali, da je v večini ploskev prisotno poslabšanje zdravstvenega stanja gozdov, ki se je začelo malo izboljševati sredi 90-ih. V letu 2002 je bilo približno 20% vseh dreves od skupno 130 000 označeno kot z zmerno do močnejše izgubljenim olistanostjo. Pomembni rezultati so bili doseženi tudi na področju občutljivosti gozdov na nitratre, kisli dež in težke kovine.

Monitoring nam je tudi pokazal, da se v centralni Evropi, kjer se je sredi prejšnjega stoletja nahajala težka industrija začela zmanjševati vsebnost žvepla v gozdnih tleh. V nekaterih predelih, kjer je bil gozd močno poškodovan je možno opaziti, da se izboljšuje stanje drevesnih krošenj, h kateremu je pripomoglo izboljšanje kvalitete zraka na teh območjih, čeprav pa se vsebnost nitratov praktično ni znižala.

V 17 letnem obdobju programa za opazovanje sprememb v gozdovih, je ta program postal največji svetovni biološki monitoring. Priskrbi podatke in znanstvene informacije, ki so podlaga za mednarodne ukrepe v smeri zmanjšanja onesnaženosti zraka. Služijo tudi za multifunkcijsko rabo znanosti v gozdarstvu in samo gozdarstvo. Program je tudi prispeval k ozaveščanju javnosti glede škodljivosti onesnaženega zraka na gozdove.

Po sprejetju Uredbe Sveta (EGS) št. 3528/86 o varstvu gozdov Skupnosti pred onesnaženostjo zraka in njenih kasnejših dopolnitev, Uredba (EGS) št. 2157/92, je bilo sprejetih mnogo Uredb Komisije (ES), ki so določala nekatera podrobnejša pravila za izvajanje Uredbe Sveta (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.7.2 Varstvo gozdov Skupnosti pred požari

Varstvo pred požari je eden izmed najboljšežnejših problemov, ne glede ali gre za gozdove, človeško lastnino ali življenja, še posebej to velja za južno Evropo. Povprečno letno 40 000 požarov uniči 400 000 tisoč ha gozdov v Evropi (obdobje 1990-2002), kar povzroča hude ekonomske, socialne in ekološke probleme.

EU sofinancira pomoč pri zaščiti gozdov pred gozdnimi požari znotraj programa o razvoju podeželja (1257/99) in preko Uredbe Sveta (EGS) št. 2158/92.

Uredba št. 2158/92 je bila sprejeta v letu 1992 in je bila veljavna do leta 2002. Cilj uredbe je bil podpreti trud držav članic EU pri zaščiti in preprečevanju gozdnih požarov. Sočasno pa je ta uredba zagotavljala, da so se ostali ukrepi iz programa razvoja podeželja na območjih, ki so zajeta kot potencialna žarišča gozdnih požarov skladala z globalnimi načrti zaščite gozdov pred gozdnimi požari. V tem časovnem obdobju je EU prispevala finančno pomoč za najbolj ogrožene države članice (Francija, Grčija, Nemčija, Italija, Portugalska in Španija) v velikosti do 124 milijonov evrov.

Pomoč se je nanašala na naslednje ukrepe:

- ukrepi za ugotavljanje vzrokov gozdnih požarov in sredstva za preprečevanje:
- študije in elaborati, ki raziskujejo vzroke požarov in možni scenariji za eliminacijo teh vzrokov;

- obveščanje javnosti o nevarnostih in posledicah gozdnih požarov;
- ukrepi za izboljšanje sistemov preprečevanja in zaščite, poudarek je na izboljšavi prometne infrastrukture oz odprtosti gozdov z gozdnimi prometnicami, vzpostavitvi mreže vodnih zajetij in preventivnimi gozdarskimi ukrepi znotraj sistema globalne strategije zaščite gozdnih površin pred požari;
- ukrepi za vzpostavitev in nadaljnjo izboljšavo monitoringa gozdov;
- izobraževanje strokovnjakov in izdelava analitičnih študij in pilotskih projektov novih metod in tehnologij za izboljšavo sheme zaščite gozdov pred gozdnimi požari.

Shema je pripomogla k izboljšanju zaščite gozdov Skupnosti pri preprečevanju gozdnih požarov in vzpostavitvi kontrolnih sistemov. Sodelovanje med državami članicami in EU institucijami je pripomoglo k večji ozaveščenosti javnosti o nevarnostih in posledicah pred gozdnimi požari, predvsem pa gozdarski preventivni ukrepi so bili glavni razlog k zmanjšanju jakosti gozdnih požarov v obdobju izvajanja sheme (Fischler, 1999).

4.2.7.3 Program »Forest Fokus« spremljanje gozdov in medsebojnih okoljskih vplivov v Skupnosti

Od leta 1970 je opazno v Evropi slabšanje stanja gozdov, zato so leta 1986 članice EU sklenile vzpostaviti sistem za Zaščito gozdov pred atmosferskim onesnaževanjem. Od takrat ICP Forests in EU tesno sodelujeta pri izvajanju monitoringa učinkov onesnaženega zraka in drugih okoljskih dejavnikov na gozdove v Evropi. ICP Forests ima nalogo strokovno usmerjati program izvajanja monitoringa gozdov v Evropi, pristojna komisija EU pa izdaja uredbe, ki pravno urejajo izvajanje programa v državah članicah EU. Trenutno je veljavna Uredba št 2152/2003 »Forest Focus«.

Danes predstavlja monitoring stanja gozdov, ki ga nadzorujeta UNECE in EU, enega največjih sistemov biomonitoringa na svetu, saj se izvaja na 6000 točkah 16×16 km mreže širom Evrope ter na 860 točkah v Evropi, ki so namenjene intenzivnemu spremljanju stanja gozdov. Namen monitoringa gozdov ter z njim pridobljenih podatkov je pridobiti dovolj informacij za pripravo nacionalnih in mednarodnih strategij za zaščito ozračja, okolja, biodiverzitete, sonaravnega gospodarjenja z gozdovi ter ukrepov v zvezi s klimatskimi spremembami.

Uredba št. 2152/2003 Evropskega Sveta in Parlamenta je bila sprejeta dne 17. novembra 2003 in govori o spremljanju gozdov in medsebojnih okoljskih vplivih Skupnosti oziroma Forest Focus. Pri sprejemanju te uredbe so morali upoštevati načela mnogonamenskosti in multifunkcijsko vrednost gozdov. Ta program se izvaja v obdobju štirih let, od 1. januarja 2003 do 31. decembra 2006.

Gozdovi imajo za družbo pomembno večnamensko vlogo. Poleg znatne vloge v razvoju podeželja imajo gozdovi tudi velik pomen pri ohranjanju narave, igrajo veliko vlogo pri ohranjanju okolja, so ključni elementi ogljikovega kroga in znaten ponor ogljika ter predstavljajo kritičen kontrolni dejavnik hidrološkega kroga.

Na stanje gozdov lahko resno vplivajo naravni dejavniki, kot so skrajne vremenske razmere, napadi zajedavcev in bolezni, ali vplivi človeka, kot so podnebne spremembe in onesnaženost zraka. Take nevarnosti lahko resno razvrednotijo ali celo uničijo gozdove. Velika večina naravnih in antropogenih dejavnikov, ki vplivajo na gozdove ima čezmejne učinke.

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu v zvezi z gozdarsko strategijo za EU je poudarilo potrebo po varovanju naravnega okolja in gozdne dediščine, trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi, podpori mednarodnemu in vseevropskemu sodelovanju v zvezi z varstvo gozdov, s sklicevanjem na spremljanje gozdov in spodbujanje njihove vloge kot ponor ogljika. Svet je v svoji resoluciji z dne 15. septembra 1998 o gozdarski strategiji za EU Komisijo pozval, da vrednoti in stalno izboljšuje učinkovitost evropskega sistema spremljanja zdravja gozdov ter upošteva vse možne vplive na gozdne ekosisteme. Prav tako je Komisijo pozval, da posveti posebno pozornost razvoju informacijskega sistema Skupnosti za gozdne požare, ki omogoča, da se bolje oceni učinkovitost protipožarnih varstvenih ukrepov.

Sklep št. 1600/2002/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. julija 2002, ki določa šesti delovni program varstva okolja Skupnosti, ugotavlja potrebo, da mora oblikovanje, izvajanje in vrednotenje okoljske politike temeljiti na pristopu, ki se opira na znanje, in zlasti potrebo po spremljanju mnogoterih vlog gozda skladno s priporočili, ki jih je sprejela Ministrska konferenca o varstvu gozdov v Evropi in Forum Združenih narodov o gozdovih ter Konvencija o biotski raznovrstnosti in drugi forumi.

Skupnost in države članice so zavezane k izvajanju mednarodno dogovorjenih dejavnosti v zvezi z ohranjanjem in varstvom gozdov, zlasti predlogov za ukrepe medvladnega foruma in Forum o gozdovih, razširjenega delovnega programa o biotski raznovrstnosti gozdov Konvencije o biološki raznovrstnosti, kakor tudi Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja in Kjotskega protokola.

Komisija je že obravnavala dva od vzrokov, ki škodljivo delujejo na stanje gozdnih ekosistemov, z Uredbo sveta (EGS) št. 3528/86 z dne 17. novembra 1986 o varstvu gozdov pred onesnaženostjo zraka in Uredbo Sveta (EGS) št. 2158/92 z dne 23. julija 1992 o varstvu gozdov Skupnosti pred požari.

Obe uredbi sta prenehali veljati z dne 31. decembra 2002 in v splošnem interesu Skupnosti je bilo, da se nadaljujejo in nadalje razvijajo dejavnosti spremljanja, ki so bile vzpostavljene z tema uredbama, z njihovo vključitvijo v novo shemo oz. program z naslovom »Forest Focus«.

Program je bilo potrebno uskladiti s sedanjimi državnimi, evropskimi in mednarodnimi sistemi, ob ustreznem upoštevanju pristojnosti Skupnosti v zvezi z gozdovi, skladno z njeno gozdarsko strategijo in ne glede na načelo subsidiarnosti.

Ukrepi iz programa v zvezi s spremljanjem gozdnih požarov morajo dopolnjevati tiste ukrepe, ki so se in se izvajajo v skladu z Odločbo Sveta 1999/847/ES z dne 9. decembra 1999 o vzpostavitvi delovnega programa Skupnosti na področju civilne zaščite, Uredbo

sveta (ES) št 1257/1999 z dne 17. maja 1999 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega usmerjevanja in jamstvenega sklada (EKUJS) in Uredbo Sveta (EGS) št. 1615/89 z dne 29. maja 1989 o vzpostavitvi evropskega gozdarskega informacijskega in komunikacijskega sistema (EFICS).

Program mora spodbuditi izmenjavo podatkov o stanju gozdov v Skupnosti in škodljivih vplivih nanje ter omogočiti ovrednotenje obstoječih ukrepov za spodbuditev ohranjanja in varstva gozdov v korist trajnostnega razvoja, s posebnim poudarkom na izvajanju ukrepov zmanjševanja vplivov, ki imajo negativne posledice na gozdove.

Varstvo gozdov pred požari je posebno pomembno in nujno, da bi se med drugim lahko borili proti dezertifikaciji in preprečili negativne učinke na podnebne spremembe. Ključnega pomena je preprečitev prekinitev ukrepov, ki so jih države članice uvedle v skladu z Uredbo (EGS) št. 2158/92, ki je prenehala veljati. Zato mora ta uredba vključevati ukrepe preprečevanja, za katere ni podlage v Uredbi (ES) št. 1257/99 in niso vključeni v regionalne programe za razvoj podeželja.

Da bi lahko spodbudili celovito razumevanje povezave med gozdovi in okoljem, mora program vsebovati tudi spremljanje drugih dejavnikov, kot so biotska raznovrstnost, skladiščenje ogljika, podnebne spremembe, tla in varovalna funkcija gozdov. Program mora zato vsebovati ukrepe, s katerimi bi dosegli širše cilje in prožno izvajanje, izhajajoč iz uspehov, doseženih na podlagi prejšnjih uredb.

Predvideti mora tudi primerno in stroškovno učinkovito spremljanje gozdov ter medsebojnih okoljskih vplivov. Države članice morajo program izvajati preko državnih programov, ki jih je morala odobriti Komisija. Komisija je dolžna v sodelovanju z državami članicami zagotoviti usklajevanje, spremljanje in razvoj programa ter o tem poročati, zlasti Stalnemu odboru za gozdarstvo, ustanovljenim z Odločbo Sveta 89/367/EGS. Spremljanje gozdov in medsebojnih okoljskih vplivov lahko zagotovi zanesljive in primerljive podatke za varstvo gozdov v Skupnosti samo, kadar so podatki zbrani na podlagi usklajenih metod. Taki primerljivi podatki na ravni Skupnosti so prispevali k vzpostavitvi baze, ki vsebuje prostorske podatke, izhajajoče iz različnih virov skupnih okoljskih informacijskih sistemov.

Komisija in države članice morajo sodelovati z drugimi mednarodnimi organizacijami na področju spremljanja gozdov na mednarodni ali vseevropski ravni zlasti z mednarodnim programom sodelovanja v zvezi z oceno in spremljanjem učinkov onesnaženosti zraka na gozdove, da bi tako spodbudili ohranjanje in varstvo gozdov v korist trajnostnemu razvoju.

Ta uredba tudi določa ves čas trajanja finančni okvir za izvajanje programa v obdobju 2003 do 2006 je 61 milijonov evrov, od katerih se 9 milijonov lahko porabi za ukrepe preprečevanja požarov. Finančna sredstva se lahko povečajo v primeru pristopa novih držav članic k EU.

Države članice so morale določiti organe in agencije, odgovorne za ravnanje s podatki in njihovo posredovanje ter za upravljanje prispevka Skupnosti. Organi in agencije morajo tudi pripraviti poročila o različnih dejavnostih spremljanja, ki jih predložijo Komisiji.

Podatke je treba širiti ob upoštevanju Konvencije UN/ECE 1998 o dostopu okoljskih informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravice pri okoljskih zadevah (Konvencija v Aarhusu) ter ustreznih določb Skupnosti o dostopu do okoljskih informacij. Ukrepe splošnega obsega, ki so potrebni za izvajanje te uredbe, je treba sprejeti v skladu s Sklepom Sveta 1999/468/ES z dne 28. junija 1999, ki določa postopke za uveljavljanje izvedbenih pooblastil, ki so bila prenesena na Komisijo. Stalni odbor za gozdarstvo mora pomagati Komisiji z uporabo regulativnega postopka v skladu z merili. Pomembno je program stalno pregledovati in ocenjevati njegovo učinkovitost, da bi lahko opredelili potrebe, ki jih je treba obravnavati. Komisija mora poročati Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju programa, zlasti v zvezi z njegovim nadaljevanjem po obdobju izvajanja, ki ga določa ta uredba. Ker države članice ne morejo v zadostni meri dosegati ciljev predlaganega delovanja, in sicer spremljanja gozdov, njihovega stanja in medsebojnih okoljskih vplivov, ter jih je zato mogoče bolje dosegati na ravni Skupnosti, lahko Skupnost sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti, kakor je določeno v Členu 5 Pogodbe. Evropski sporazumi med Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami na eni strani in državami kandidatki iz jugovzhodne Evrope na drugi predvidevajo sodelovanje teh držav v programih Skupnosti, zlasti na področju okolja. Program mora biti tudi odprt za sodelovanje drugih Evropskih držav.

a) Cilji

- Vzpostavitev programa za široko zasnovano, usklajeno in celovito dolgoročno spremljanje stanja gozdov, da bi se nadaljevalo in nadalje razvijalo:
 - nadaljnjo spremljanje onesnaženosti zraka in učinkov onesnaženosti zraka ter drugih povzročiteljev in dejavnikov, ki vplivajo na gozdove, kakor so biotski in abiotski dejavniki ter dejavniki antropogenega izvora,
 - spremljanje gozdnih požarov ter njihovih vzrokov in posledic,
 - preprečevanje gozdnih požarov;
- Ocenili zahteve spremljanja in razvili spremljanje tal, skladiščenje ogljika, učinkov podnebnih sprememb in biotske raznovrstnosti kot tudi varovalnih funkcij gozdov;
- Stalno vrednotili učinkovitost dejavnosti spremljanja pri oceni stanja gozdov in nadaljnjega razvoja dejavnosti spremljanja.

Program zagotavlja zanesljive in primerljive podatke in informacije o stanju gozdov in škodljivih vplivov nanje na ravni Skupnosti. Prav tako pomaga vrednotiti obstoječe ukrepe za spodbuditev ohranjanja in varstva gozdov v korist trajnostnega razvoja, s posebnim poudarkom na izvajanju ukrepov zmanjševanja vplivov, ki imajo negativne posledice za gozdove. Program bo upošteval in, kadar bo to primerno, povezoval obstoječe in načrtovane državne, evropske in globalne mehanizme spremljanja ter bo usklajen z ustreznimi mednarodnimi sporazumi.

Pri sklicevanju na gozdove v tej uredbi lahko države članice vključijo druga gozdnata zemljišča. Pri sklicevanju na gozdove v smislu gozdnih požarov v tej uredbi lahko države članice poleg teh vključijo tudi druga zemljišča.

b) Ukrepi

- Spodbujanje usklajenega zbiranja podatkov, ravnanja z njimi in njihovega ocenjevanja;
- Izboljšanje vrednotenja podatkov in spodbujanje celovitega vrednotenja na ravni Skupnosti;
- Izboljšanje kakovosti podatkov in informacij, zbranih v okviru programa;
- Nadaljnje razvijanje dejavnosti spremljanja v programu;
- Izboljšanje razumevanja gozdov in zlasti vpliva naravnih in antropogenih obremenitev;
- Proučevanje dinamike gozdnih požarov in njihovih vzrokov ter vplivov na gozdove;
- Razvoj kazalnikov in metodologij za oceno tveganja pri večkratni obremenitvi gozdov v času in prostoru.

Ukrepi, določeni zgoraj dopolnjujejo raziskovalne programe Skupnosti (Uredba (EC) No 2152/2003).

4.2.7.4 Program »Forest Focus« v Sloveniji

Gozdarstvo se še bolj kot v preteklosti sooča s številnimi zahtevami, zaradi česar postaja trajnostno gospodarjenje z gozdovi vse bolj zahtevno. Les se, kot pomemben obnovljiv naravni vir, žal vedno pogosteje nadomešča z drugimi, okoljsko bolj vprašljivimi snovmi, zaradi česar se manjša njegova tržna vrednost. Pojavljajo se celo pobude, da bi zaradi naravovarstvenih razlogov popolnoma opustili gospodarjenje z gozdovi. Naše sonaravno, večnamensko in z načeli varstva okolja ter naravnih vrednot usklajeno gospodarjenje z gozdovi lahko v kar največji meri izpolni vsa pričakovanja sodobnega časa.

Slovenija se je z vstopom v Evropsko unijo zavezala, da bo spremljala monitoring gozdov na tako imenovanem drugem nivoju v skladu z direktivo Forest Focus. Z izvajanjem programa intenzivnega monitoringa želimo :

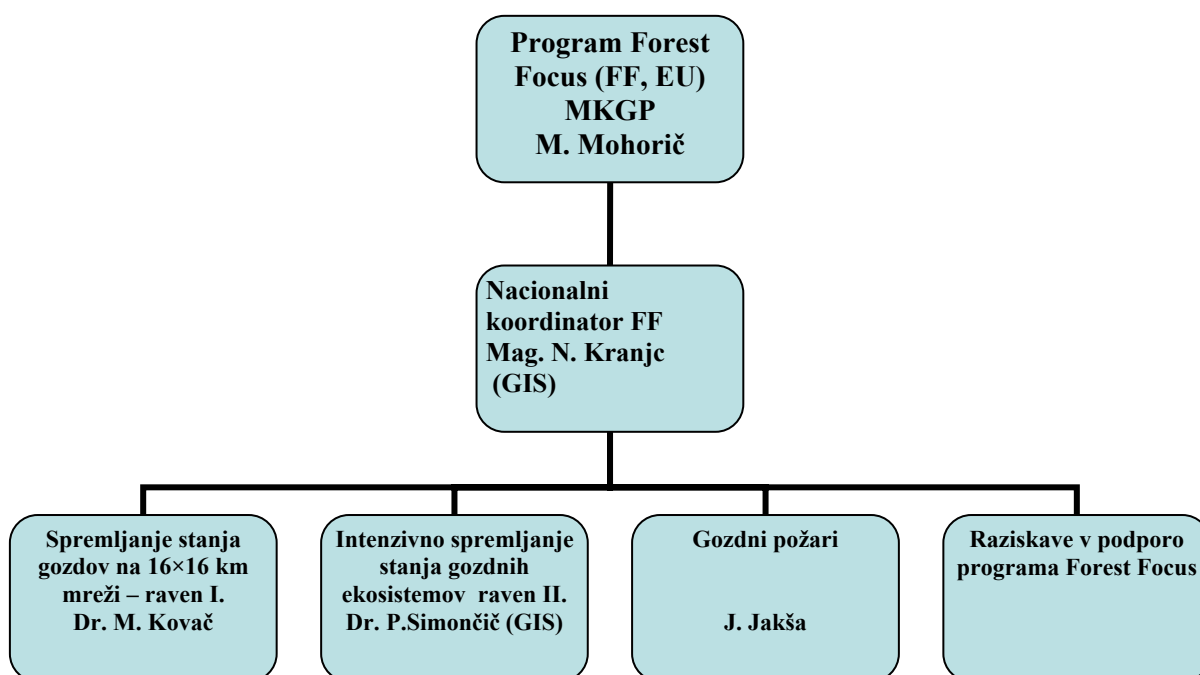
- pridobiti ocene o odzivu gozdnih ekosistemov na onesnažen zrak,
- oblikovati scenarije možnega prihodnjega razvoja gozdov,
- zasnovati spremljanje biotske raznolikosti,
- izboljšati bilanco ogljika,
- ter ovrednotiti vpliv podnebnih sprememb v povezavi s toplogrednimi plini na gozdne ekosisteme.

Program Forest Focus je tako eden izmed programov, ki naj bi z zbiranjem relevantnih informacij služil kot orodje za oblikovanje okoljske in gozdarske politike. Vlada Kraljevine Nizozemske v okviru svojih programov za države pristopnice Evropske unije, namenjenih za implementacijo evropske zakonodaje je potrdila in podprla projekt vzpostavitve intenzivnega monitoringa gozdnih ekosistemov v Sloveniji. V samo dveh letih so nizozemski in slovenski strokovnjaki vzpostavili strokovno skupino ter potrebno

infrastrukturo na terenu in v laboratoriju ter na ministrstvih, ki je že in bo sposobna izvajati zahtevne naloge trajnega spremljanja stanja gozdov v Sloveniji (Pogačnik, 2004).

Intenzivni monitoring je bil vzpostavljen v skladu s skupnim programom EU/ICP Forests in za članice EU obvezno shemo Forest Focus. Vzporedno z bilateralnim projektom, sta tekla dva nacionalna projekta; posebna naloga MKGP (leto 2003) in naloga JSG (leto 2004), ki sta skupaj z nizozemsko tehnično podporo omogočala celostno uvajanje intenzivnega monitoringa kot del programa Forest Focus. Dotlej so na GIS skupaj s sodelavci ZGS izvajali opazovanja na sistemski mreži 16×16 km na 43 ploskvah. Razširjene in poglobljene meritve na 11 strateško izbranih stalnih ploskvah za intenzivni monitoring omogočajo razumevanje zapletenih odnosov med stanjem gozdnih ekosistemov in antropogenimi ter naravnimi stresnimi dejavniki.

Prvi rezultati spremljanja stanja gozdnih ekosistemov na 11 stalnih ploskvah so informativni in kažejo, da je stanje gozdnih ekosistemov podobno kot na ploskvah 16×16 km mreže. Manjša odstopanja so bila v letu 2004 na ploskvah v okolici Sežane, na Pohorju in Lendavi, kjer osutost drevja v povprečju presega 25%. Na analizo natančnih vzrokov za takšno stanje gozdnih ekosistemov (potencialno ozon, ekstremni vremenski dogodki, zniževanje podtalnice, intenzivno kmetijstvo ...) bo treba počakati na rezultate meritev in snemanj vsaj še nekaj časa, saj aktivnosti programa potekajo v različnih časovnih intervalih. Rezultati intenzivnega monitoringa bodo omogočili oblikovanje prihodnjih strategij in ukrepov za uveljavljanje sonaravnega, trajnostnega in večnamenskega gozda kot bistvene sestavine našega okolja (Simončič ..., 2004).

Slika 4: Shematski prikaz programa Forest Focus-a v Sloveniji (Gozdarski vestnik, 2004, str.451)

Pomemben del intenzivnega spremljanja gozdnih ekosistemov so vzorčenja in meritve depozitov. Namen stalnega spremljanja depozitov v gozdnih ekosistemih je oceniti atmosfersko depozicijo in vnos snovi v tla na ploskvah za intenzivno spremljanje, ki so v vsaki državi izbrane v tipičnih sestojih za lokalne razmere. S spremljanjem depozitov bomo prispevali k razumevanju in ovrednotenju procesov depozicije polutantov v gozdne ekosisteme v Evropi. Dolgoročno pa bodo zbrani podatki spremljanja depozitov na ploskvah z intenzivnim spremljanjem pripomogli tudi k izboljšanju vhodnih podatkov UNECE kartiranje in modeliranje kritičnih vnosov ter njihovih presežkov. S tem bo program spremljanja depozitov pripomogel k izdelavi strategij za preprečevanje kritičnih vnosov polutantov v gozdne ekosisteme po Evropi. Strokovno spremljanje depozitov usmerja Ekspertna skupina za spremljanje depozitov, ki se sestaja enkrat letno. Naloga ekspertne skupine je pripravljati metodologijo za spremljanje depozitov ter jo izdajati v priročniku. Namen določitve enotne metodologije je uskladiti načine spremljanja depozitov v vseh državah, ki izvajajo ta program, ter s tem zagotoviti primerljivost in kakovost zbranih podatkov (Kalan, 2004).

Intenzivni monitoring je zahtevno strokovno delo, ki zahteva angažiranje strokovnjakov iz različnih področij, predvsem pa predstavlja nek dolgoročen postopek ugotavljanja in vrednotenja rezultatov. Upanja so, da bi se program intenzivnega monitoringa izvajal vsaj 20 let, da bi tako lahko prišli do nekaterih otipljivih rezultatov.

Mnenja strokovnjakov iz držav, ki so vključene v program Forest Focus je, da se je Slovenija dobro pripravila na spremljanje stanja gozdnih ekosistemov in da poteka delo po načrtih EU. Poudarjena je potreba po nadaljevanju slovenske tradicije glede načina gospodarjenja z gozdovi, hkrati pa potreba po vključevanju v mednarodne programe, aktivnosti in spoštovanju EU zakonodaje na področju gozdarstva in gozdov.

4.2.8 FLEGT

Uredba Sveta 2004/0173 (ACC) o vzpostavitvi prostovoljne sheme izdajanja dovoljenj za Uveljavitev zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov (FLEGT) za uvoz lesa v Evropsko skupnost, katere je podpisnica tudi Slovenija.

4.2.8.1 Uvod

Maja 2003 je Evropska komisija objavila Akcijski načrt EU za Uveljavitev zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov (FLEGT). Zaključki Sveta o Akcijskem načrtu so bili sprejeti sredi oktobra.

Akcijski načrt določa nov in inovativen pristop za boj proti nezakoniti sečnji, ki skuša podpreti napore države v razvoju, da bi okrepile upravljanje s spodbudami dobre prakse, kar lahko omogoči notranji trg EU. Bistveni elementi Akcijskega načrta so podpora za izboljšanje upravljanja v državah proizvajalkah lesa in shema izdajanja dovoljenj, za zagotovitev vstopa le zakonito posekanega lesa.

Shema izdajanja dovoljenj za uvoz lesa se bo prostovoljno izvajala na podlagi sporazumov o partnerstvu z državami proizvajalkami lesa in regijami, ki sporazumno sodelujejo z EU v tej zadevi.

V skladu z zahtevo Sveta v svojih sklepih, je Komisija sprejela naslednje ukrepe, da bi dosegla rok za poročanje sredi leta 2004 :

- Priprava osnutka Uredbe za FLEGT shemo izdajanja dovoljenj za uvoz lesa;
- Začetek pogovorov držav članic z državami proizvajalkami lesa, da bi se seznanile z njihovimi stališči glede sporazumov o partnerstvu;
- Priprava analize nadaljnjih zakonodajnih možnosti za uresničitev cilja akcijskega načrta.

Ta predlog določa zakonodajni okvir za uvedbo sheme izdajanja dovoljenj. Spremenljiv program posvetovanja Komisije, zainteresiranih držav članic in potencialnih partnerskih držav še vedno traja. Na podlagi teh začetnih razprav in drugih političnih stikov, je priporočilo za podelitev pooblastila za pogajanja o prostovoljnih sporazumih o partnerstvu FLEGT in bo o tem poročal Svetu, pozneje v letu 2004.

4.2.8.2 Poglobljena ocena učinkov

Poglobljena ocena je poudarila ekonomske, socialne in okoljske učinke predlagane prostovoljne sheme izdajanja dovoljenj. Na splošno bi bil najmočnejši učinek sheme v Afriki, kjer je ponudba zakonito posekanega lesa v razmerju do povpraševanja v EU omejena. Za Azijo in Latinsko Ameriko ima trg EU manjši pomen.

Partnerskim državam se obeta znaten dodatni dohodek. Pričakovane okoljske ugodnosti vključujejo zmanjšan pritisk na gozdne vire in zaščitena območja. Predlog ima bolj prefinjen socialni učinek, z izgubo služb, povezanih z nezakonito sečnjo, kar bo kompenzirano z izboljšano prakso, ki navadno spremlja zakonita podjetja. Obstaja nevarnost usmeritve nezakonite trgovine na druge trge, pri čemer bi se zakonita proizvodnja izvažala v EU. Sprejeti bi bilo treba ukrepe, ki bi ublažili to tveganje med izvajanjem.

Znotraj EU bi se učinek predloga prenesel preko potencialnih sprememb cene in ponudbe uvoženega lesa. Pričakovati je, da bo notranji učinek majhen. Cene lesa se lahko dvignejo, ker bo nezakonito posekan les umaknjen iz ponudbe v EU, vendar bo učinek na trg odvisen od prožnosti cen lesnih proizvodov in od tega, koliko bodo zanimivi nadomestni proizvodi. Obseg učinka je odvisen od celotnega obsega uporabe sheme izdajanja dovoljenj. Učinek bo minimalen, če bo sodelovalo samo nekaj večjih izvoznikov EU in se bo povečal, če bodo sodelovali vsi večji izvozniki.

Učinke izvajanja sheme v tropskih državah bi najbolj čutilo šest držav članic, ki skupaj pokrivajo 83% uvoza proizvodov iz tropskega lesa v EU. Glede lesa iz držav zmernega pasu, zlasti Rusije, bi bili učinki največji v nordijskih državah. Izvoz iz Rusije v EU znatno presega obseg uvoza iz tropskih držav in to bi bilo treba upoštevati pri oblikovanju prostovoljne sheme izdajanja dovoljenj v partnerstvu s slednjimi.

Določbe za spremljanje sheme bodo vgrajene v partnerstvo za izvajanje z državami proizvajalkami lesa in so podpisane v osnutku Uredbe.

Na tej podlagi Komisija predlaga shemo izdajanja dovoljenj za uvoz lesa, ki se izvaja prostovoljno, na podlagi partnerstev z državami proizvajalkami lesa.

4.2.9 Gozdovi in varstvo narave

Gozdovi, ki predstavljajo eno izmed prevladujočih rab tal v Evropi, imajo vodilno vlogo na področju varstva in kvalitete ohranjenosti naravnega okolja. Gozdovi poleg že znanih funkcij uravnavanja klimatskih sprememb, varstvom pred erozijo tal, varovanje vodnih zajetij, predstavljajo pomembno vlogo pri ohranjanju biodiverzitete.

Večina evropskih gozdov spada v razred spremenjenih naravnih gozdov, vendar pa so ohranjene še nekatere površine naravnih avtohtonih gozdov v EU. Evropski gozdovi so bili skozi stoletna gospodarjenja spremenjeni, tako da imamo pravih pragozdnih ostankov le nekaj znotraj manj dostopnih območij in navadno predstavljajo del masivnih gozdov, namenjenih gospodarjenju.

Evropska gozdarska strategija in 6. okoljski akcijski program menita, da je ohranjenost in biodiverzitetata gozdov glavnega pomena za trajnostno gospodarjenje z gozdom. Evropska javnost je izrazila mnenje, da je v njenem interesu dolgoročno ohranjanje ogroženih in posebnih vrst in habitatov. To je privedlo k ustanovitvi EU programa SACs (Special Areas of Conservation) – Natura 2000 (s privzemom habitatne direktive iz leta 1992 in sporazumom o ohranjanju biodiverzitet, ki je bil sprejet v Goeteborgu leta 2001).

Vzpostavitev območij, ki spadajo k Naturo 2000, so bila dolgo časa sporna, vendar se sedaj, ko so jih države članice izbrale in EU potrdile v Bruslju, pozornost nagiba k dolgoročnemu izvajanju in menedžmentu programa. Pričakovano je, da bo približno 60% območij, ki so pod Naturo zajeti v gozdu in ostalih gozdnih površinah, vendar pa bo to predstavljalo le majhen del celotne površine evropskih gozdov (Sustainable forestry ..., 2003).

Evropski gozdni habitati zajemajo glavne oblike gozdov:

- pas borealnih iglavcev,
- listopadni gozdovi zmerne cone,
- gozdovi iglavcev,
- zimzeleni gozdovi v mediteranu.

4.2.9.1 Vodila za menedžment Natura 2000

- Če se gozdarska praksa pri varstvu narave in nacionalni program varstva narave ne izključujeta s programom zajetim z Naturo 2000 se lahko program Natura 2000 izvaja po vnaprej določenih ekonomskih načelih;
- Če se ohranjanje habitatnih območij in vrst iz gozdarskih nacionalnih programov in določene površine iz Nature 2000 izključujejo oz prihaja do kontradikcije, morajo biti površine na novo določene in usklajene z gozdarsko prakso.

Ta vodila je možno doseči z interdisciplinarnim planiranjem, kar pomeni, da pri ustanavljanju območij, ki padejo pod Naturo 2000 upoštevamo mnenja in argumente vseh zainteresiranih strani, kar predstavlja tako lastnike gozdov kot njihove uporabnike. Habitatna direktiva in s tem vzpostavitev območij Nature 2000 je najpomembnejši inštrument pri ohranjanju biodiverzitet in ima pomemben učinek na gozdarsko ekonomijo.

4.2.9.2 Natura 2000 v Sloveniji

Vlada Republike Slovenije je 29. aprila 2004 določila območja Natura 2000 v Sloveniji z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Določenih je 286 območij, od tega jih je 260 določenih na podlagi direktive o habitatih in 26 na podlagi direktive o pticah. Območja zajemajo 36% površine Slovenije. Večji del območij porašča gozd, velik je delež brez vegetacije (pretežno stene), 9% površin je nad gozdno mejo, pomemben je tudi delež travnišč. V zavarovanih območjih (Triglavskem narodnem parku,

regijskih in krajinskih parkih ter rezervatih in naravnih spomenikih) je 25% skupne površine Natura 2000 območij.

Območja se pretežno prekrivajo, saj je 60% površin, predlaganih na podlagi direktive o habitatih, znotraj predlaganih posebnih varstvenih območij po direktivi o pticah.

Območja Natura 2000 po direktivi o pticah:

- število območij: 26
- skupna površina: 498.046 ha, to je 25 odstotkov površine Slovenije

Potencialna območja Nature 2000 po obvezah iz direktive o habitatih:

- število območij: 260
- skupna površina: 639.878 ha, to je 32 odstotkov površine Slovenije

Obveznosti Slovenije

- Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic;
- Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst;
- Odločitve Evropskega sodišča v Luksemburgu glede obeh direktiv.

Člen 3 Direktive Sveta 92/43/EGS

Vzpostavi se trdno povezano evropsko ekološko omrežje posebnih ohranitvenih območij, imenovano Natura 2000. To omrežje, ki ga sestavljajo območja z naravnimi habitatnimi tipi iz priloge I in habitati vrst iz priloge II, omogoča, da se ohrani ali, če je to primerno, obnovi ugodno ohranitveno stanje teh naravnih habitatnih tipov in habitatov teh vrst na njihovem naravnem območju razširjenosti.

Omrežje Natura 2000 vključuje posebna varstvena območja, ki so jih države članice določile na podlagi Direktive 79/409/EGS. ”

Vsaka država članica prispeva k izgradnji Nature 2000 sorazmerno glede na prisotnost habitatnih tipov in vrst iz 1 na njenem ozemlju.

Kadar države članice menijo, da je potrebno, si prizadevajo okrepiti ekološko povezanost Nature 2000 z ohranjanjem in če je primerno z razvijanjem krajinskih struktur, ki so zelo pomembne za prosto živeče živalske in rastlinske vrste.

Direktiva o pticah

- Število območij: 26

- Skupna površina: 498.046 ha (24,6 % Slovenije)
- Delež v pSCI: 58,78 % območij je v pSPA
- Delež v zavarovanih območjih: ca. 41 % območij pSPA je v že zavarovanih območjih.

Struktura po vrstah kmetijske rabe

RABA SKUPAJ (HA) %

- Gozd in ostale poraščene površine 327.381 65,7%
 - Ekstenzivni travniki 44.844 9,0%
 - Njive in vrtovi 36.335 7,3%
 - Odprta zemljišča brez ali z nepomembnim rastlinskim pokrovom 24.098 4,8%
 - Intenzivni travniki 20.626 4,1%
 - Zemljišča v zaraščanju 12.296 2,5%
 - Pozidana in sorodna zemljišča 9.168 1,8%
 - Suha odprta zemljišča s posebnim rastlinskim pokrovom 6.421 1,3%
 - Vode 4.246 0,9%
 - Mešana raba zemljišč-kmetijska zemljišča in gozd 4.072 0,8%
 - Ostalo manj kot 0%
- SKUPAJ 498.046100,0%

Direktiva o habitatih

Direktiva je bila sprejeta v Sloveniji, v EU pa je še v postopku odobritve, kar pomeni, da se strokovnjaki v Bruslju še odločajo o ustreznosti habitatnih območij.

- Vzdrževanje za EU pomembnih vrst favne, flore in habitatnih tipov v ugodnem stanju ohranjenosti
- habitatni tipi pomembni za Skupnost (ustanavljanje posebnih ohranitvenih območij - pSCI)!
- vrste, za katere je treba zagotoviti območno varstvo (pSCI) - vrste!
- strogo zavarovane vrste
- vrste, ki se lahko nadzorovano izkoriščajo

Natura 2000, habitatni tipi po rabah tal :

▪ pašniki in travniki	108.123 ha	15 %
▪ sadovnjaki,nasadi	3.404 ha	1 %
▪ njive	79.083 ha	11 %
▪ gozdovi	508.471 ha	1 %
SKUPAJ	699.081 ha	100%

Uredba o posebnih varstvenih območjih Natura 2000 Vlada sprejela 29. 4. 2004
(Ur. l. RS št. 49/2004)

SPA - 26 območij (22,8 %)

pSCI - 260 območij (31,6 %)

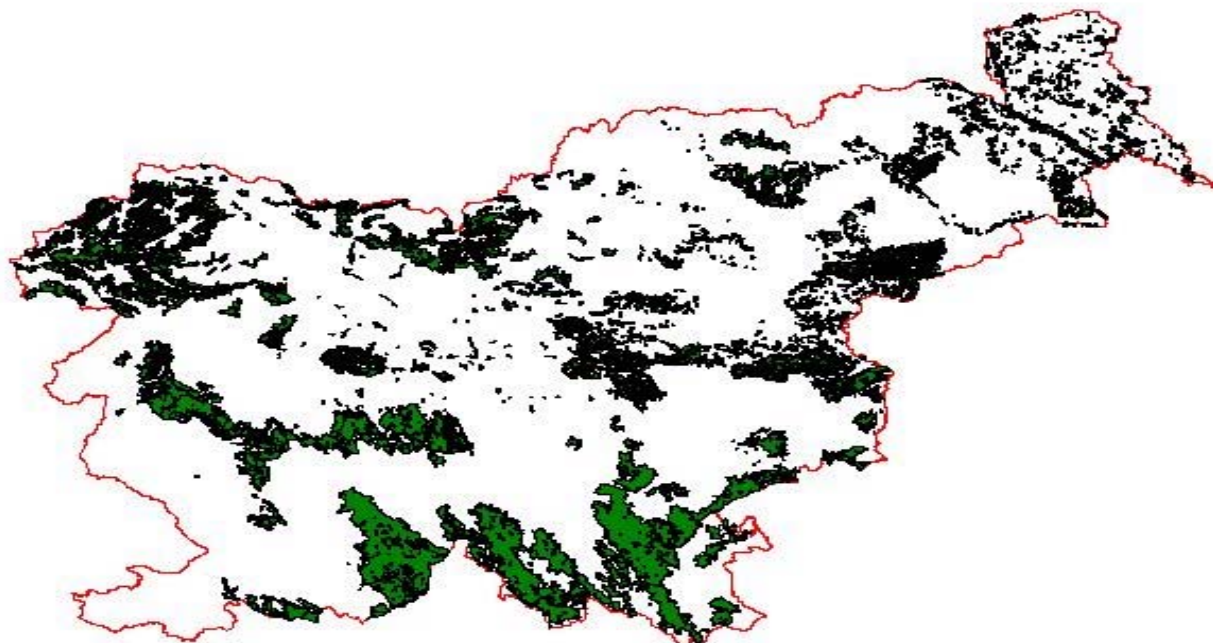
SKUPAJ - 35,5 %
(9 % nad 900 m)

Slika 5: območja Natura 2000 v Sloveniji (Interaktivni naravovarstveni atlas, 2005)

Gozdni habitatni tipi :

- Srednjeevropski kisloljubni bukovi gozdovi
- Javorovi gozdovi v grapah in pobočnih gruščih

- Gozdovi črnega bora
- Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja
- Barjanski gozdovi
- Ruševja
- Ilirski bukovi gozdovi
- Ilirski gozdovi hrastov in belega gabra
- Jugovzhodni evropski gozdovi rdečega bora

Slika 6: NATURA 2000 gozdni habitatni tipi (Interaktivni naravovarstveni atlas, 2005)

Vrste aktivnosti za upravljanje omrežja NATURA 2000

- Planiranje upravljanja, upravljanje, vzdrževanje infrastrukture vezane na NATURO 2000
- Tekoče upravljanje habitatov in monitoringi
- Investicije

Načrtovanje – pravne podlage

- Zakon o gozdovih (1993)
- Pravilnik o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih (1998)
- Pravilnik o varstvu gozdov (2000)

Strokovne podlage za gospodarjenje z gozdovi

- program razvoja gozdov Slovenije (ohranitev ali vzpostavitev naravne sestave gozdnih življenjskih združb in krepitev vsestranske odpornosti gozdov)
- načrti za gospodarjenje z gozdovi gozdnogospodarski in lovskogojitveni načrti območij gozdnogospodarski načrti gospodarskih enot gozdnogojitveni načrti (ZGS-lastnik).

Načrti za gospodarjenje z gozdovi

- So obvezna strokovna podlaga za gospodarjenje z gozdovi, ki določa pogoje za usklajeno rabo gozdov in poseganje v gozdove ter gozdni prostor, potreben obseg gojenja in varstva gozdov, najvišjo možno stopnjo njihovega izkoriščanja ter pogoje za gospodarjenje z živalskim svetom.
- So osnova za izdelavo letnega programa vlaganj.
- Implementirajo se z odločbami izdanimi na podlagi 17 in 29 člena ZOG.
- Se kot strokovne podlage upoštevajo pri prostorskih ureditvah državnega in lokalnega pomena.

Načrti gozdnogospodarskih območij

- funkcije gozdov in njih ovrednotenje
- cilji gospodarjenja z gozdom in gozdnim prostorom
- usmeritve za doseganje ciljev (naravovarstvene smernice – MOPE)
- na podlagi bioloških kazalnikov se določijo usmeritve za ohranjanje oz. vzpostavitev naravne avtohtone sestave življenjskih združb ter razmerje med divjadjo in okoljem.

Prostorski del :

- prikaz varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom
- območja gozdov s posebnim namenom, kjer je izjemna poudarjenost funkcij gozdov v širšem interesu.

Načrti gozdnogospodarskih enot

- funkcije gozdov in njih ovrednotenje
- intenzivnost in cilji gospodarjenja z gozdom in gozdnim prostorom
- usmeritve za doseganje ciljev (naravovarstvene smernice - ZRSVN)
- ukrepi in načini njihove izvedbe po osnovnih načrtovalnih enotah
- prikažejo se območja razglašanih in predlaganih varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom
- prikažejo zemljišča v zaraščanju,
- določi intenzivnost gospodarjenja z gozdovi;
- določijo območja, pomembna za ohranitev prosto živečih živali;
- določijo območja posamičnega gozdnega drevja in skupin gozdnega drevja zunaj naselij, za katere je obvezna izdaja strokovnih navodil za ravnanje z njimi;
- izdelata pregled in zasnova gozdne infrastrukture in drugih načrtovanih posegov v gozdni prostor ter določijo večfunkcionalna območja
- Gozdnogojitveni načrti (izvedbeni načrti)
- gozdnogojitveni cilji, smernice in ukrepi za gospodarjenje;
- obseg, intenzivnost in nujnost gojitvenih in varstvenih del;
- območja, kjer posamična izbira dreves za možni posek ni obvezna;
- časovni in prostorski obseg sečenj;
- načini in pogoji za pridobivanje lesa;

smernice in dela za sočasno ohranjanje in pospeševanje ekoloških in socialnih funkcij gozda.

Gozdarski ukrepi, ki jih omogoča uredba 1257/99

- Pogozdovanje
- Naložbe v gozdove za bistveno izboljšanje njihove gospodarske, ekološke ali družbene vrednosti

- Naložbe za izboljšanje in racionalizacijo
- Pridobivanja in trženja gozdnih proizvodov
- Spodbujanje novih možnosti za uporabo in trženje gozdnih proizvodov

Vrste aktivnosti za upravljanje omrežja Natura 2000

- *Planiranje upravljanja, upravljanje, vzdrževanje infrastrukture vezane na NATURO 2000*
 - Priprava planov, strategij in shem.
 - Ustanovitev upravljavskih teles.
 - Konzultacije, sestanki z javnostjo, povezava z lastniki gozdov.
 - Pregled upravljavskih načrtov, strategij in shem.
- *Tekoče upravljanje habitatov in monitoringi*
 - Ohranjevalni ukrepi-vzdrževanje habitatov ali vrst v ugodnem ohranitvenem stanju
 - Izboljšanje habitatov ali vrstam ugodnega ohranitvenega stanja.
 - Implementacija upravljavskih shem in sporazumov z lastniki gozdov in upravljavci voda (osnovanje živih mej, obrežnih pasov, izvajanje posebnih oblik gospodarjenja z starimi gozdovi);
- *Investicije*
 - Najem zemljišč, vključno z kompenzacijami za omejitve pri gospodarjenju.
 - Infrastruktura, ki je potrebna za obnovo habitatov ali vrst.
 - Infrastruktura za javni dostop, delo z javnostjo, opazovalnice in kioski.

Financiranje Nature 2000-2006

- Skupna evropska kmetijska politika
- EKUJS- Enotni programski dokument, Program razvoja podeželja
- Strukturni fondii (Leader +, Interreg) Kohezijski fondii (Čezmejno sodelovanje- CBC, ERDF) LIFE III-Narava finančni instrument
- Evropski-mediterranski program (MEDA)
- Šesti okvirni raziskovalni program
- Državni proračun

Finančna perspektiva 2007-2013

Predlog uredbe o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega sklada za razvoj podeželja predvideva:

- Strateške smernice skupnosti
- Nacionalni strateški načrt
- Program za razvoj podeželja

Zavod RS za varstvo narave (ZRSVN) je pričel z izvajanjem projekta Modeli upravljanja in informacijski sistem, ki ga je pridobil na močnem mednarodnem razpisu in je bil razpisan od Evropske komisije v sklopu projekta Life III narava. Vrednost projekta je 1,7 milijonov evrov.

Cilji projekta so:

- Izdelava Smernic za pripravo načrtov upravljanja za območja Nature 2000 v Sloveniji
- Kako vključiti načrte upravljanja Nature 2000 v obstoječe sektorske načrte?
- Priprava petih pilotnih načrtov upravljanja na podlagi Smernic, ki pokrivajo osem območij po habitatni in tri po ptičji direktivi.
- Priprava predlogov morebitnih sprememb zakonodaje s področja sektorskega načrtovanja.
- Izvedba osmih konkretnih naravovarstvenih akcij na terenu.
- Postavitev informacijskega sistema za Naturo 2000.
- Promocija.

Projekt smatra Evropska komisija kot vzorčen za celotno EU. Ta projekt temelji na medresorskim sodelovanjem in celovitim pristopom. Na področju gozdarstva je implicitni cilj vključevanje vsebin Nature 2000 v gozdnogospodarske načrte. Ideja participativnega načrtovanja, ki ga gozdarska stroka pri nas vsaj na papirju že razvija, bo s tem projektom dobila nekaj praktičnih rešitev. Projekt je tudi idealna priložnost, da se vsi vpleteni deležniki spoznajo z delovanjem ostalih strok, tako da se izključi nepoznavanje in zapiranje vase, občutek ogroženosti (Krajčič, 2005)

Za gozdarsko stroko je Natura 2000 idealna priložnost, da se gozdarji uveljavimo v očeh strokovne javnosti in javnosti na sploh. Ker Območja Nature 2000 pokrivajo velik del gozdov Slovenije, bi morali gozdarji s temi območji tudi gospodariti, saj imamo z gospodarjenjem v gozdnem prostoru tudi največ izkušenj.

4.2.10 Gozd in klimatske spremembe

Evropski program klimatskih sprememb (ECCP) je bil ustanovljen v juniju 2000 in predstavlja sredstvo s katerim bi EU uresničila cilje, ki si jih je zadala s Kjotskim sporazumom in sicer 8% zmanjšanje izločanja toplogredni plinov merjenih v letu 1990, v obdobju 2008–2012. S tem so se države članice obvezale k uresnitvi zastavljenih ciljev in jih dosegajo po svojih individualnih ukrepih.

Ustanovljen je bil usmerjevalna skupina, ki je sestavljena iz enajstih delovnih skupin iz različnih sektorjev, ki skuša pomagati in usmerjati v smeri uresnitve zadanega cilja.

Delovne skupine:

- Skupina za trgovanje z emisijami
- Oskrbovanje z energijo
- Zahteve po energiji
- Učinkovitost izrabljanja energije in uporaba
- Industrijski procesi
- Transport
- Industrija
- Raziskave
- Kmetijstvo

- Ponori v kmetijstvu
- Ponori v gozdarstvu

Delovna skupina za ponore v gozdarstvu je bila ustanovljena med zadnjimi, ker je bila določena šele novembra 2001 v Marakešu na sedmi konferenci UN o klimatskih spremembah. Aktivnosti te delovne skupine so bile določene in sicer gozdarski menedžment in ukrepi kot so: pogoždovanje in vnovično pogoždovanje in izsekavanje. Zadnji ukrep v Evropi nima velikih obetov in je predvsem vezan na urbano okolje in na razvoj in gradnjo infrastrukture.

Ukrepi v gozdarstvu

- Vzpostavitev gozdnih rezervatov
- Ohranjanje gozdnih mokrišč
- Varstvo gozdov pred požari
- Izboljšanje upravljanja z hitrorastočimi drevesnimi vrstami na plantažah južne Evrope
- Neprekinjeno gospodarjenje z gozdnimi površinami

Za prvo zavezujoče obdobje v letih 2008–2012 se je EU zavezala zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za približno 10%.

Priporočila

- Izboljšanje raziskav, da se izboljša točnost količinskih podatkov o emisijah ogljika in s tem tudi točnost rezultatov.
- Več raziskav o vplivu klimatskih sprememb na gozdarsko ekonomiko.
- Ukrepi za stopnjevanje zmanjševanja emisij toplogrednih plinov v okviru trajnostnega in multifunkcijskega gospodarjenja z gozdom.
- Vzpostavitev prilagoditvenih ukrepov v EU glede klimatskih sprememb in vpliva le teh na gozdove.
- Nadomeščanje neobnovljivih virov energije z lesom.
- Vzpostavitev trga z lesom, tako da ne bo prihajal do motenj na trgu.

Preglednica 3: Delež porabe energije, pridobljene iz lesa in lesnih odpadkov (Forestry statistics, 2003: 12)

Država	1995		2001	
	Les		Les	
	% skupaj	% odpadki	% skupaj	%odpadki
Avstrija	10,49	97,79	9,92	96,28
Belgija	0,88	97,09	0,95	91,38
Danska	3,71	92,76	3,90	91,79
Finska	17,74	100	19,41	99,48
Francija	6,61	95,72	6,02	91,58
Grčija	5,67	91,28	4,91	89,99
Irska	2,04	98,15	1,42	97,08
Italija	2,76	91,86	4,18	94,66
Luksemburg	0,49	100	0,43	99,69
Nemčija	1,16	94,29	1,89	81,91
Nizozemska	0,52	82,21	0,35	79,31
Portugalska	12,89	98,98	9,82	98,90
Španija	5,05	98,49	4,02	96,18
Švedska	15,05	99,91	15,05	99,88
Velika Britanija	0,54	87,89	0,31	82,01
Skupaj EU 15	3,79	96,39	3,99	93,52
Ciper	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Češka	1,10	100	0,73	79,24
Estonija	16,33	100	ni podatka	ni podatka
Latvija	ni podatka	ni podatka	28,29	100
Litva	ni podatka	ni podatka	15,47	100
Madžarska	ni podatka	ni podatka	1,96	98,22
Malta	ni podatka	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Poljska	5,86	99,73	6,59	99,41
Slovaška	ni podatka	ni podatka	2,1	93,83
Slovenija	6,58	100	8,59	99,69

Čeprav primarna odgovornost za uresničevanje Kjotskega sporazuma leži na bremenih držav članic, predstavlja Komisija pomemben člen pri vzpostavljanju dialoga med delovnimi skupinami in državami članicami. Ima tudi glavno vlogo pri zbiranju in tolmačenju ECCP rezultatov v akcijske načrte EU, kateri predstavljajo glavne ukrepe za reševanje problemov klimatskih sprememb (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.10.1 Slovenija in klimatske spremembe

Slovenija je ratificirala Konvencijo o podnebnih spremembah leta 1995, ki zahteva da emisije toplogrednih plinov ne smejo presežati 12 ton na prebivalca letno v protivrednosti CO₂. To je od Slovenije zahtevalo približno 13% znižanje in država je sprejela ukrepe, ki naj bi zmanjšali emisije elektrarn in predvsem prometa. Kot se je pokazalo s časom, je to zelo težko uresničljiv cilj in nam zaenkrat to še ni uspelo.

Kar se tiče ukrepov, s katerimi se ukvarja delovna skupina so zelo nespecifični za slovenske razmere. V Sloveniji gozd zavzema že skoraj 60% površja tako, da so nekateri ukrepi nesmiselni, razen v urbanem območju, kjer so koncentracije plinov veliko večje. Moramo se zavedati, da globalno segrevanje ozračja predstavlja ne samo globalni ampak tudi lokalni problem, kar se nam odraža s dvigovanjem povprečnih letnih temperatur in s tem tudi veliki problemi z izsuševanjem tal. Problemi so zniževanje podtalnice in s tem sušenje nekaterih drevesnih vrst, dvig temperature, kar predstavlja problem transpiracije rastlin ...

Na področju klimatskih sprememb in monitoringa ponorov ogljika, dušika in ostalih škodljivih spojin se izvajajo preko monitoringa v programu Forest Focus in se rezultati in dognanja sporočajo med resorji in ustreznimi službami, ki se ukvarjajo s tovrstno problematiko, seveda pa ne smemo pozabiti tudi na ozaveščenost javnosti.

Biomasa postaja v energijski bilanci EU vse pomembnejša za pridobivanje toplotne in električne energije. Med biomaso spadajo rastline, gnojevka in les, ki predstavlja največji delež. S povečevanjem porabe obnovljivih energetskih virov zmanjšujemo rabo fosilnih goriv in s tem zmanjšujemo onesnaževanje in ogrevanje ozračja. Količina sproščenega CO₂ pri sežiganju biomase je enaka kot pri naravnem razpadu. Primerna izraba naravnih virov in varovanja okolja je ena od usmeritev skupne kmetijske politike EU.

V EU je leta 1995 predstavljal biomasa dobrih 60% obnovljivih energetskih virom, medtem ko v Sloveniji le okoli 50%. V EU nameravajo do leta 2010 količino energije iz biomase potrojiti, kar bo pomenilo okoli 75% vseh obnovljivih energetskih virov. To pomeni, da bo EU povečala pokritost celotnih energetskih potreb iz 6% na 12% (Avstrija celo na 25%). Tudi Slovenija namerava skoraj podvojiti svoj delež pokritosti po energiji iz 8,8% v letu 1996 na 15% leta 2010 (Pogačnik, 1999).

Glede na gozdnatost Slovenije in delež zaraščanja, bi lahko dosegli zastavljene cilje, vendar je potrebno medsektorsko in medresorsko sodelovanje, ki bi pripomoglo k boljši ozaveščenosti javnosti in k pripravi ekoloških finančnih stimulacij, ki bi prepričale uporabnike k izkoriščanju biomase. Pospeševanje izrabe lesne biomase bi tudi pripomoglo k uvajanju strojne sečnje v Sloveniji in tako posledično k zmanjšanju stroškov sečnje. Seveda je vse odvisno od vključevanja gozdarjev v vse oblike družbenega življenja.

4.2.11 Reprodukcijski material in zdravstveno stanje rastlin

Komisija je navzoča pri ukrepih za izboljšanje kvalitete evropskih gozdov. Ti ukrepi se nanašajo na reprodukcijski material in zdravstveno stanje rastlin in predvsem upošteva tržne vidike.

4.2.11.1 Gozdni reprodukcijski material

Raziskave so pokazale, da je raba visokokvalitetnih reprodukcijskih materialov v gozdarstvu nujna zaradi stabilnosti naravnih ekosistemov, odpornosti proti boleznim, prilagojenosti, produkciji in biodiverziteti.

V upoštevanju slednjega je bila vzpostavljena shema EU leta 1999 z direktivo Sveta 1999/105 o trženju gozdnega reprodukcijskega materiala in upošteva, da gozdovi prekrivajo obsežen del evropskega površja in imajo pomembno socialno, ekonomsko in ekološko vlogo. Sprejeti so bili ukrepi in vključeni v uredbo in odločitev Komisije.

Direktiva zagotavlja zadostno zalogo visokokvalitetnega gozdnega reproduktivnega materiala (semen drevesnih vrst) znotraj EU z nalogo, da se semena, ki niso označena ne morejo najti na trgu. Direktiva je odobrila štiri kategorije semen gozdnega drevja. Semena morajo biti označena in odobrena s strani ustrezne inštitucije in morajo zadostovati vsem predpisanim merilom, ki so zapisana v zakonodaji. Seveda so te odobritve semen, ki ustrezajo merilom podvržena rednim inšpekcijskim pregledom. Kategorije se oblikujejo na podlagi kvalitativnih kriterijev, katerim mora ustrezati reprodukcijski material.

Vse informacije o odobritvi materiala z strani države članice so zbrane v državnem registru. To so informacije o območju v katerem je zbran material ali točna geografska lokacija (odvisno od kategorije). Ta pravila in informacije so nujnega pomena, da ugotovimo ali je material ustrezen za sadnjo na nekem območju. Register EU je zbran na podlagi državnih registrov in je ustanovljen, da shema poteka usklajeno in nemoteno v celotni Skupnosti.

Gozdni reprodukcijski material, ki izhaja iz držav nečlanic EU, je lahko označen v okviru EU in mora ustrezati enakim kriterijem, kot material zbran znotraj EU (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.11.2 Zdravstveno stanje rastlin

Na področju zdravstvenega stanja rastlin, je sprejeta direktiva Sveta 2000/29, ki zajema zaščitne ukrepe do vnašanja organizmov škodljivih rastlinskim vrstam in proti njihovi širitvi znotraj Skupnosti.

Direktiva je okvir direktive EU režima zdravstvenega stanja rastlin, ki se nanaša na generalne principe zbrane v konvenciji FAO mednarodni zaščiti varstva rastlin (IPPC) in vključuje:

- Fitosanitarni ukrepi, ki preprečujejo vnašanje in širjenje škodljivih elementov,
- Izdajanje fitosanitarnih certifikatov pri uvozu rastlin,
- Osnovanje in posodabljanje spiska škodljivcev,
- Transparentnost podatkov, ocene rizika, prilagoditev lokalnim značilnostim.

Direktiva tudi zagotavlja redne fitosanitarne preglede na kontrolnih površinah ter preglede za rastline iz držav tretjega sveta, da ustrezajo predpisom izdanih v EU. Vzpostavljen je tudi alarmni sistem oz. nujni ukrepi v primerih izbruha določenih bolezni v državah nečlanicah EU in prepoved uvoza (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.11.3 Slovenija in reprodukcijski material ter zdravstveno stanje rastlin

Slovenija se je zavezala v predpristopnih pogajanjih in tudi podpisala vse dokumente, ki se tičejo tega področja. Ustanovljena je fitosanitarna inšpekcija, ki pregleduje semenski material in izdaja dovoljenja za trženje z njim.

Sprejet je zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu.

Slovenija je sprejela pravilnik o potrdilih in spričevalih za gozdno reprodukcijo in ga tudi uresničuje v praksi.

Na področju semenarstva imamo v Sloveniji že dolgoletno tradicijo in glede na ohranjenost naših gozdov imamo zagotovljen dober genski material.

Iz naslova varstva gozdov pred škodljivci, se v Sloveniji posveča velika pozornost, tako na Gozdarskem inštitutu, fakulteti, kot na ministrstvu (Žitnik S..., 1998).

Problemi s škodljivci se pojavljajo predvsem v spremenjenih gozdovih na območjih, katerih izbor drevesnih vrst pri sadnji ni bil ustrezen glede na rastiščne in klimatske razmere. Prihaja do gradacij škodljivcev in s tem do sanitarnih sečenj. V zadnjih letih imamo probleme z pojavljanjem podlubnikov, ki pa je tudi povezan z klimatskimi razmerami (sušna poletja).

4.2.12 Gozdarska industrija

Sektorski odbor za socialni dialog ustanovljen pri lesnem sektorju, v katerem organizacije na ravni Evrope zastopajo delodajalce in delavce v lesnem sektorju, razvijajo socialni dialog. To je primeren nivo za diskusijo o različnih problematikah povezanih z zaposlitvijo, delovnimi pogoji, poklicnim usposabljanjem, industrijsko borzo, širitvijo, itn.; Neformalna Evropska svetovalna skupina za tropske gozdove omogoča konzultacije o gozdovih in razvojnem sodelovanju med Komisijo in eksperti držav članic (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.12.1 Socialno – ekonomski vpliv »Forest – Based Industries« sektorja v EU

Na gozdovih temelječa EU industrija tvori enega največjih evropskih industrijskih sektorjev, z bilanco približno 10% celotne vrednosti evropske proizvodnje, dodane vrednosti in zaposlovanja. Omogoča zaposlitev in dohodek približno 3,4 milijonoma ljudi v celotni EU, posebej v oddaljenih regijah, in je stranka 15 milijonov privatnih lastnikov gozdov v EU. Povprečna letna proizvodnja lesa v EU je skoraj 400 milijonov m³, pri čemer se poseka le malo več kot 60 % letnega gozdnega prirasta.

Gozdarstvo in na njem bazirajoča industrija pokriva štiri glavne sektorje: obdelava lesa, proizvodnja celičnine in papirja, predelava papirja in kartona ter tiskanje (Sustainable forestry ..., 2003).

4.2.12.2 F – BI enota v Evropski komisiji

EU enota za na gozdarstvu temelječo industrijo je bila ustanovljena, ko so se EU pripojile Avstrija, Finska, in Švedska in se je opazno zvečala pomembnost gozdarstva in z njim povezane industrije.

Z namenom imeti strukturiran pristop k množtvu izzivov, s katerimi se ta industrija sooča, je F – BI enota pripravila sporočilo z naslovom »Stanje konkurenčnosti v EU industriji, temelječi na gozdarstvu in sorodnih industrijah«, ki sta ga z veseljem sprejela Svet ministrov in Evropski parlament. V ta namen je bilo v sodelovanju z industrijo izdelanih veliko analitičnih študij v zvezi s sektorsko konkurenčnostjo. Cilj nekaterih študij je bil oceniti sedanjo in bodočo dobavo ter zahteve po okroglem lesu, v različnih scenarijih, tako v EU kot v ostalem svetu. Vpliv politike obnovljivih virov energije na te tokove je primer enega od teh scenarijev.

4.2.12.3 Koordinacija znotraj Komiteja v zvezi s politiko EU glede F – BI

Stalno sodelovanje s profesionalci in z industrijskimi eksperti, akademskimi znanstvenimi in tehničnimi eksperti in predstavniki drugih služb Komisije se je razvilo pod pokroviteljstvom »Svetovnega komiteja za EU politiko v zvezi z gozdarstvom in z njim povezano industrijo«, ki je bil ustanovljen s sklepom Komisije in njenih sedmih delovnih skupin. Komite se sestane približno 15 krat na leto. Cilj sestajanja je analiziranje in izmenjava mnenj z namenom zagotoviti solidno poznavanje vplivov izhajajočih iz bodoče politike načrtovanja.

Eden od predlogov Sporočila o konkurenčnosti na gozdarstvu bazirajoče industrije in sorodnih industrij je bil, da se ustanovi poseben Forum predstavnikov visokega nivoja. Člani foruma predstavljajo vrhunski menedžment industrije, javne oblasti in ostale zainteresirane javnosti (raziskave, izobraževanje, zveze, itn.).

Cilj je zvišati politični profil sektorja in osvetliti glavne trenutne in bodoče politične izzive, s katerimi se te industrije soočajo z vidika trajnostne konkurenčnosti.

Od leta 1999 se je F – BI Forum sestel v Helsinkih (predforum), v Strasbourgu (2000), v Stokholmu (2001) in v Bruslju (2003). Od zdaj naprej se bo Forum sestajal vsako drugo leto.

4.2.12.4 Izzivi F – BI enote

So izraženi skozi tri vidike: input, proces in produkt.

- Input

Najpomembnejše zadeve v zvezi z inputom se nanašajo na surovi material in na oskrbo z energijo. Omenjeno pokriva energijo, kemikalije, nov in recikliran papir, njihovo učinkovito rabo, pa tudi možne grožnje v zvezi s pridobivanjem in konkurenčnimi cenami.

- Proces

S procesom povezane zadeve pokrivajo na primer vse vrste emisij (zrak, voda, trdi odpadki), uvajanje čistejših proizvodnih tehnik ter nenehne izboljšave. Enako pomembni so različni sistemi za upravljanje z okoljem, prav tako zdravstveni in varstveni sistemi.

- Produkt

Zadeve v zvezi s produkti pokrivajo na primer dostop do tržišča, trgovino (nezakonito drvarsko delo, tehnične ovire, prodaja pod ceno), različne podporne programe (večinoma naslovljeni na nove EU članice), skladiščenje ogljika ter nadomestitveni učinek na lesu temelječih produktov.

F – BI EU kot tradicionalna in prav tako moderna visoko tehnološka industrija trpi zaradi relativno slabe podobe, ki jo je potrdila nedavna študija v državah EU o percepciji (razumevanje na lesu bazirajoče industrije, kvalitativna študija).

Zaradi velike vrzeli med dejanskim stanjem in uveljavljenimi stereotipi o tej industriji se smatra za posebej pomembno lotiti se situacije z močno, globalno komunikacijsko in izobraževalno strategijo. Cilj te strategije je posredovati dejanske informacije o ekonomskem, okoljskem in družbenem delovanju F –BI, informacije pa naj bi posebej naslavljale mladino.

Sklep Bruseljskega foruma leta 2003 je bil, da bi morala Komisija ta cilj podpreti skozi EU in mednarodno omrežje, s podpiranjem lokalnih dogodkov ter s pomočjo pri utiranju proti partnerstvu med izobraževalnimi ustanovami in industrijo (Sustainable forestry ..., 2003).

4.3 NOVOSTI NA PODROČJU FINANCIRANJA IN SOFINANCIRANJA VLAGANJ V GOZDOVE

Kaj prinaša zadnja sprememba pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove, kako uspešni smo bili v lanskem letu pri koriščenju evropskih sredstev in kako bo v letošnjem ter prihodnjem letu.

Slovenija si je v pristopnih pogajanjih z Evropsko unijo izborila zajeten sveženj finančnih pomoči s področja razvoja podeželja. Iz Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada naj bi Slovenija za obdobje 2004 – 2006 prejela skupaj 250 milijonov evrov. Del tega denarja v skupni višini 2,3 milijona evrov je na podlagi Enotnega programskega dokumenta 2004–2006 (EPD) namenjen tudi za sofinanciranje ukrepa investicije v gozdove za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov. Veljavni zakon o gozdovih iz leta 1993 je vpeljal tudi financiranje in sofinanciranje del v gozdovih merila in postopke za izvajanje podrobno določa Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna RS, ki ga bo v kratkem nadomestil nov pravilnik in ga v letošnjem letu tudi je, ki bo opredeljeval tudi merila in postopke za koriščenje sredstev EU. V novem pravilniku je ločeno predstavljeno sofinanciranje vlaganj v gozdove iz proračuna RS in sredstev EU za uresničevanje EPD ter financiranje in sofinanciranje v okviru nacionalnega programa vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna RS. V obeh primerih morajo biti dela vključena v letni program vlaganj v gozdove, ki ga na podlagi programa razvoja gozdov v Sloveniji za tekoče leto pripravi ZGS in so načrtovana z gozdnogojitvenimi načrti. Priglasitev in hkrati odobritev koriščenja sredstev RS bo tako, kot do sedaj predstavljala izdana odločba ZGS. Na enak način bo nato ZGS opravil tudi prevzem del.

Podlaga za priglasitev koriščenja sredstev EU bo predstavljala izdana odločba ZGS in vloga, katere sestavni deli bodo podatki o lastniku gozda, gozdni parceli in površini, na kateri bodo izvedena izvedbena dela, ter obrazci, na katerih bo opredeljena stopnja poudarjenosti funkcij v gozdni parceli in določena norma in potreben material. Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) bo enkrat letno objavila v Uradnem listu RS razpis za zbirno vlogo. Upravičenci do sofinanciranja so lastniki gozdov, njihova združenja ter tudi zasebni zakupniki gozdov.

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (Ur. l. RS, št. 37/05) poenostavlja predvsem obračun stroškov dela, ki se financira oziroma sofinancira. Za vsa gozdnogojitvena dela in tudi nekatera ostala dela so namreč v spremembi pravilnika določeni stroški dela na ha (npr. obnova s sadnjo - 240.000 SIT/ha, nega mladja - 96.000 SIT/ha, ...), ki služijo za osnovo pri obračunu deleža sofinanciranja. Izračun stroškov dela s pomočjo normativov pa ostaja tam, kjer ti stroški niso določeni. V prilogi 6 tega pravilnika, so v seznamu aktivnosti, sedaj navedene le aktivnosti iz Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 (EPD), ki se sofinancirajo na podlagi evropskih sredstev.

Leta 2004 je bilo v okviru razpisa za ukrep Sofinanciranje investicij v gozdove za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov iz sredstev strukturnega sklada EU

razpisanih 56 mio SIT, ravno toliko pa je bilo dodanih še sredstev iz proračuna RS. Na razpis je prispelo 1723 vlog v skupni vrednosti 113,2 mio SIT. Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja (AKTRP) je izdala 1706 pozitivnih odločb o dodelitvi sredstev v skupni vrednosti 110,4 mio SIT, 7 negativnih odločb (znesek na vlogo pod 20.000 SIT) ter 10 sklepov o zavržbi (prepozne oziroma nedopolnjene vloge). Od 1706 vlagateljev, ki so jim bile izdane pozitivne odločbe, jih nato 136 ni poslalo zahtevkov za izplačilo, 4 zahtevke je zavrnila kontrola na terenu, 8 zahtevkov pa je bilo prepoznanih, nepopolnih oziroma so bile v njih navedene napačne davčne številke. Izplačanih je bilo torej 1558 zahtevkov oziroma 96,2 mio SIT.

V okviru letošnjega razpisa za ukrep investicij v gozdove, ki je bil objavljen 15. aprila (Ur. l. RS, št. 38/05), je razpisanih okoli 219 mio SIT (približno še enkrat več kot v letu 2004). Razpis bo odprt do porabe sredstev, vendar ne dlje kot do 15. 7. 2005. Upravičene aktivnosti znotraj ukrepa so:

- priprava tal, stroški sajenja in/ali setve ter gnojenja z namenom obnove gozdov,
- priprava sestoja in/ali priprava tal za naravno obnovo gozdov,
- obžetev, redčenje in odstranjevanje nezaželenih osebkov z namenom nege mlajših razvojnih faz gozda,
- postavitve ograj in kemična zaščita mladovja pred objedanjem ali poškodbami po divjadi,
- priprava tal, stroški sajenja in setve ter gnojenja z namenom snovanja in vzdrževanja grmišč in pasišč v gozdovih za prostoživeče živali,
- postavitve gnezdnic,
- odstranitev drevja z namenom ohranitve habitatov ogroženih vrst.

V letu 2006 bodo za izvajanje ukrepa investicij v gozdove razpoložljiva sredstva znašala 807,3 mio SIT. Izplačljiva pa bodo: leta 2006 - 454,8 mio SIT, leta 2007- 227,4 mio SIT in leta 2008 - 125,1 mio SIT. To dejstvo pomeni, da bo moral biti leta 2006 opravljen razpis za vsa razpoložljiva sredstva, program pa bo uresničevan do leta 2008, ko bodo zadnje izvedene aktivnosti tudi izplačane. To povedano še drugače pomeni, da bo v letu 2006 za razpis na voljo kar 807,3 mio SIT, izplačljivih za program izvedbe v tem letu pa bo samo 454,8 mio SIT.

Poleg že zgoraj omenjenih 219 mio SIT, ki so razpisana in se zagotavljajo za realizacijo EPD v letu 2005, je v nacionalnem proračunu za leto 2005 (pred morebitnim rebalansom) na proračunski postavki gozdarstvo zagotovljenih 5 milijard 421,3 mio SIT. 4 milijarde 389,8 mio SIT je namenjenih za izvajanje nalog JGS, od tega se večina sredstev porabi za delovanje Zavoda za gozdove Slovenije, manjši del pa odpade na naloge JGS, ki se izvajajo v okviru Gozdarskega inštituta Slovenije. Za program obnove, nege in varstva gozdov je predvidenih 467,3 mio SIT ter za program vzdrževanja in gradenj gozdnih cest 323,1 mio SIT. 241,1 mio SIT je namenjenih za ostale spremljajoče ukrepe v gozdarstvu, od tega 135,3 mio SIT za znanstveno raziskovalno delo v gozdarstvu.

Novost v letu 2005 je tudi ta, da se bo v skladu z novim zakonom o dohodnini od vrednosti financiranja oziroma sofinanciranja obračunavala in odvajala akontacija dohodnine in

sicer po 16-odstotni stopnji od davčne osnove. Okoljski ukrepi v gozdarstvu naj bi bili tako kot v kmetijstvu oproščeni davka.

Iz EU sredstev se bodo v obdobju do leta 2006 v okviru ukrepa investicij v gozdove za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov sofinancirala vsa gozdnogojitvena dela, večino varstvenih del ter nekatera dela, večino varstvenih del ter nekatera dela vzdrževanja življenjskega okolja prostoživečih živali. Doseči je potrebno, da bomo ponujena evropska sredstva izkoristili in tako vsaj delno ustavili upadanje vlaganj v gozdove. V vzpodbudo nam je lahko dejstvo, da bo po letu 2006 iz evropskih sredstev možno doseči sofinanciranje tudi naslednjih ukrepov : spodbujanje ustanavljanja združenj lastnikov gozdov, vlaganja v gozdove za izboljšanje pogojev pridobivanja in trženja gozdnih proizvodov, investicije v gozdno infrastrukturo za povečanje odprtosti gozdov (Remic, 2005).

5 SKLEPNE UGOTOVITVE

Gozdarska politika je bila dolgo le del kmetijske politike. V zadnjih dveh desetletjih so potekala intenzivna prizadevanja za oblikovanje skupne avtonomne gozdarske politike. Prizadevanja so se še poglobila leta 1995 s priključitvijo treh držav, v katerih imajo gozdovi in gozdarstvo velik pomen. Avstrija, Švedska in Finska so izbojevale sprejetje enotne gozdarske strategije (Pogačnik, 1998).

Z analizo zbrane literature lahko sklepamo, da se Slovenskemu gozdarstvu z članstvom v EU in sodelovanjem v različnih projektih ne obeta nič slabega. Z vstopom Slovenije v EU se gozdarstvu ne obetajo take spremembe, kot jih je deležno kmetijstvo. Kljub temu pa je zanimiva primerjava slovenskega gozdarstva z gozdarstvom v EU. Skupna gozdarska politika EU še ni dokončno oblikovana in vsaka država posebej vodi svojo gozdarsko politiko. Evropski parlament je leta 1989 ustanovil stalno gozdarsko komisijo, ki uravnava in koordinira skupno gozdarsko politiko. Dejavnosti Komisije na področju gozdarstva se prepletajo z več sektorji in področji, tako da je potrebno medresorsko povezovanje za sprejemanje generalnih odločitev, ki kasneje vplivajo na državne gozdarske programe. Zelo pomembna je tudi implementacija uredb institucij EU na državni ravni, kar omogoča da idejne zasnove tudi oživijo v praksi.

Gozdarstvo je bilo v prejšnjem stoletju, tako v Sloveniji, kot v Evropi zelo cenjena gospodarska panoga. Povpraševanje po lesu in lesnih proizvodih je bilo večje, kasneje so les in lesne proizvode zamenjali drugi materiali. Les ni bil več tako cenjena dobrina, kar je tudi razlog, da se gozdarstvo ni tako razvijalo, kot kmetijstvo. Evropa je kmetijsko politiko izoblikovala zaradi potrebe po samooskrbi s hrano, da ne bi prišlo več do pomanjkanja hrane. Posledično se je vlagalo veliko denarja za neposredna plačila (v prejšnjih desetletjih tudi do 70% evropskega proračuna). Gozdarstvo je postala odrinjena veja kmetijskega sektorja. Zato tudi še ni oblikovane skupne gozdarske politike. V prejšnjih desetletjih so se pojavile težnje za zaščito naravnega okolja. To se čuti tudi v gozdarstvu in je v preteklosti pogosto pripeljalo do sporov med okoljevarstveniki in gozdarji. Z razvojem trajnostnega, sonaravnega in multisektorskega gospodarjenja z gozdom se počasi ti spori usklajujejo. Tudi naravni materiali počasi zopet pridobivajo na vrednosti, les postaja zopet vse bolj cenjen material. Gozdarji in lesarji bi morali to izkoristiti in se bolj angažirati v propagiranju lesa kot zdravju prijaznega in naravnega materiala.

Države, bogate z gozdom in dolgoletnimi izkušnjami z trajnostnim in sonaravnim gospodarjenjem bi morale prevzeti iniciativo pri uveljavljanju interesov v EU. Potrebno bo tudi oblikovati skupno gozdarsko politiko, ki je nujna za uveljavitev gozdarstva.

S prispevki, ki jih dobimo od EU lahko financiramo obsežne raziskave in analiziramo stanje gozdov. Gozdarstvo je znanost, ki zahteva veliko časa oz neprekinjeno raziskavo več generacij, ki nas pripeljejo do konkretnih rezultatov in zaključkov. Lahko rečemo, da so sedanji projekti le nadgradnja našega dobrega dela v preteklosti, ki pa ne sme biti prekinjeno v prihodnosti. Še nadalje bo potrebno sodelovanje več področij znanosti in institucij ter same zainteresirane javnosti. Javnost je potrebno podrobneje obveščati o dejavnostih države in EU na področju gozdarstva in varovanja okolja, da si lahko

izoblikuje stališča zgrajena na nekih resničnih dejstvih. Prav na tem področju je potrebno povečati aktivnosti državnih institucij, in to ne samo na področju gozdarstva, ampak na celotnem procesu sodelovanja in soodločanja v EU. Lahko rečemo, da je obveščenost javnosti z dejavnostjo evropske birokracije slaba na celotnem območju EU.

Finančna perspektiva EU je po najnovejših pogajanjih propadla tako, da proračun EU za naslednje proračunsko obdobje še ni določen, vendar je dogovorjeno, da se v primeru ne sprejetja proračuna do leta 2007 pripiše pomoč državam članicam v znesku prejšnjega leta oz za leto 2006. Slovensko gozdarstvo računa na zajeten priliv denarja iz EU, predvsem iz EPD. Zaradi gospodarske stagnacije Evrope, so se Evropski finančni ministri odločili, da se v proračun EU v naslednjem proračunskem letu prispeva le še 1% BDP-ja. Trenutno znaša prispevek evropskega proračuna v kmetijski sektor 40% celote. Zaradi varčevanja in neperspektivnih gospodarskih napovedi je potrebno na novo pretehtati finančna sredstva, ki so namenjena gozdarskemu sektorju in gozdovom na splošno. Pomembno je, da ne prenehamo z vlaganjem v gozdove in omogočimo boljšo preglednost financiranja. Bila bi velika škoda, če bi se izvajanje projektov, ki so že v teku (Forest Focus, Natura 2000 ind.) zavleklo ali celo zaustavilo.

Slovenija mora izboljšati svojo uspešnost pri črpanju denarja iz evropskih skladov, tako Strukturnega kot Kohezijskega. Namesto, da bi si olajšali birokratsko delo pri vlaganju vlog, smo naredili ravno nasprotno. Naš cilj je, da spremenimo zakonodajo in s tem poenostavimo celotni postopek vlaganja zahtevkov za sofinanciranje projektov iz evropskih skladov. S tem bomo tudi zmanjšali trajanje celotnega procesa in začeli z uresničevanjem projektov v ugodnem časovnem okviru.

Rezultati našega članstva v EU se bodo pokazali čez daljše obdobje in takrat bomo lahko naredili sklep o naših koristih in slabostih članstva. Na gozdarskem področju se daljše obdobje toliko bolj rezultira, saj je potrebno vse raziskave ovrednotiti tudi v praksi.

6 POVZETEK

Skoraj ena tretjina kopnega na svetu pokriva gozd. Gozdovi prinašajo mnoge koristi les, gorivo, zaklon, hrano in vodo, varnost in zaposlitev. Gozd igra močno dinamično ekonomsko vlogo, še posebej pri revnih in prikrajšanih. Nasploh je vzdrževanje naravnega ravnovesja življenjsko pomembno za celotno okolje in gozd ima zelo velik pomen na klimatske spremembe, ohranjanje ogroženih vrst in biodiverzitetu na sploh.

Te izzivi so na plečih petindvajsetih članic Evropske unije ter celotne Evrope. Evropska unija že dolgo časa podpira koncept trajnostnega sonaravnega gospodarjenja. Državljeni EU uživajo v gozdnem okolju in se zavedajo njegove neprecenljive vrednosti. EU je tudi skupni trg držav, ki so vodilne na področju gozdarstva in trženju gozdnih proizvodov.

EU strategije in politike, ki se tičejo gozdarstva in z njim povezano industrijo pokrivajo široko področje ciljev in pogledov z globalnega na regionalni in celo na lokalni nivo. Na globalnem nivoju so prednostne naloge EU promocija trajnostnega in nepristranskega gospodarjenja v namen zmanjševati revščino, povečati porabo lesa in ostalih gozdnih proizvodov, ki izhaja iz sonaravnega gospodarjenja in spoštovati mednarodne pogodbe za uresničitev izboljšanja naravnega okolja in ohranjanja biotske pestrosti. Cilji teh pogodb je seveda ohranjanje in obnavljanje naravnih obnovljivih virov, kar les tudi je. EU je tudi predlagala načrt in ukrepe proti črnim posekom in prepovedanim siromašenjem naravnega gozdnega okolja.

Hkrati pa se v EU spopadajo z mnogimi notranjimi izzivi, predvsem iz morati v narediti. Razvoj podeželja, zdravstveno stanje gozdov, ohranjanje industrije, ki je odvisna od gozdnih proizvodov, boj proti gozdnim požarom, onesnaženost gozdov in drugi okoljski problemi.

EU tudi pomaga pri napredku in je vodilna skupina v svetu, ki pomaga pri razvoju gozdarstva. Za podporo teh aktivnosti ima EU obsežna denarna sredstva in velik razpon strokovnega kadra, ki pomagajo državam v razvoju pri napredku tega sektorja. Poleg tega je EU tudi aktivna na področju raziskovanja in podpira raznovrstne projekte. Seveda velik delež dela zahteva zbiranje podatkov in monitoringa gozdne ekonomike in okolja. Vse te naloge Evropske unije tako na globalnem kot na lokalnem nivoju imajo en cilj in to je, da se gozdarske politike in strategije, ki so prijazne do okolja spoštujejo tudi v praksi.

Za gozdarstvo EU je značilna velika raznovrstnost tipov gozdov, obsega gozdnatosti, lastniških struktur in socialno-ekonomskih razmer. Gozdovi in druga gozdna zemljišča skupno pokrivajo približno 160 milijonov hektarjev ali 35 % kopne površine EU. Poleg tega se kot posledica programov pogozdovanja in zaradi naravne sukcesije vegetacije gozdnatost v EU povečuje. Širitev EU na 25 držav članic je privedla do bistvenega povečanja gozdnega sektorja EU glede na gozdno območje (20 %) ter glede na proizvodni in ekološki potencial. Mnoge nove države članice so ponovno vzpostavile lastninske pravice in/ali privatizirale gozdni prostor in drugo premoženje, povezano z gozdovi, vključno z nekaterimi dejavnostmi gospodarjenja z gozdovi, ki so bile prej v pristojnosti držav. Kljub temu ostaja delež gozdov v javni lasti v 10 novih državah članicah višji kot v

nekdanji EU -15. Slovenija je po odstotku gozdnih površin tretja v EU in predstavlja državo z razvitim gozdarskim sektorjem, ki temelji na sonaravnem trajnostnem gozdarstvu. Gozd v Sloveniji pomeni poleg ekonomske varnosti, tudi socialno varnost in estetsko vrednoto, ki se je Slovenci tako, kot ostali evropski narodi vse bolj zavedamo. V Sloveniji lahko rečemo, da biti lastnik gozda tudi predstavlja nek prestiž.

Gozdovi EU so v zelo različnih ekoloških okoljih, od borealnih do sredozemskih in od alpskih do nižinskih. Med vsemi biotopi v Evropi so gozdovi bivališče največjega števila vrst na celini in opravljajo pomembne okoljske naloge, kot so ohranjanje biološke raznovrstnosti in varstvo voda in tal. Približno 12 % gozdnih območij je zaščitene gozdov. Gozdovi prispevajo h krajinskim in kulturnim vrednotam ter podpirajo druge dejavnosti, kot so rekreacija, lov in turizem.

Okoli 60 % gozdov v EU je v zasebni lasti z okoli 15 milijoni zasebnih lastnikov gozdov. Povprečna velikost zasebnih gozdnih posesti je 13 ha, toda večina gozdov v zasebni lasti je manjših od 3 ha. Varstvo gozdov je stalna skrb v EU. Biotski dejavniki in paša so glavni vzroki gozdne škode. Drugi pomembni dejavniki, ki vplivajo na gozdove, so onesnaženost zraka, nevihte in gozdni požari. Zakonodaja EU je prispevala k znatnemu izboljšanju kakovosti zraka, toda odlaganje onesnaževal zraka ostaja zaskrbljivo. Močne nevihte so v preteklih letih povzročile veliko škodo obsežnim gozdnim območjem. Približno 0,5 milijona ha gozdov in drugih gozdnih območij vsako leto pogori, večinoma v sredozemskih državah. Slovenija je izmed držav članic najbolj pestra v smislu razdrobljenosti parcel in lastništva, kot tudi v pestrih naravnih danostih. Imamo od mediteranskih gozdov, do alpskega pasu rušja in celinskega rastja na vzhodu. Slovensko gozdarstvo ima učinkovit sistem vrednotenja splošnokoristnih funkcij in ustanavljanja varovalnih gozdov. V projektu Natura 2000, smo zaščitili kar 36% Slovenije, kar je največ v Evropi. Sedaj poteka projekt LIFE III, ki bo skušal implementirati oz združiti naše opredeljevanje funkcij ter območja Nature 2000.

EU je na področju ohranjanja naravnega okolja, varstva gozdov v zadnjih desetletjih naredila velik korak naprej. Z sedanjimi shemami in programi, ki jih implementira v svojo zakonodajo in zakonodaje članic je na dobri poti, da uresniči načela trajnostnega sonaravnega gospodarjenja z gozdom, ki jih vsebuje gozdarska strategija in dosedanje Ministrske konference. Slovenija lahko z dolgoletnimi izkušnjami na področju sonaravnega gozdarstva svetuje pri sprejemanju zakonodajnih ukrepov in pravilnikov, kar bi morali naši birokrati tudi bolj podarjati.

Slovenija se dejavno vključuje v projekte pod okriljem EU in tesno sodeluje z Odborom za gozdarstvo. Evropska vprašanja se rešujejo na nivoju ministrstva in se kasneje rešujejo s pomočjo notranje organizacije JGS.

EU je ena izmed največjih proizvajalk, trgovk in porabnic gozdnih proizvodov na svetu. Gozdarska industrija in industrija, ki temelji na gozdarstvu in je z njim povezana, zaposlujejo okoli 3,4 milijona ljudi z letno vrednostjo proizvodnje okoli 356 milijard EUR (2001). Povprečna letna proizvodnja lesa v EU je skoraj 400 milijonov m³, pri čemer se poseka le malo več kot 60 % letnega gozdnega prirasta. Gospodarski in socialni pomen gozdarstva na podeželju se običajno podcenjuje, saj so zaposleni v gozdarstvu pogosto

samozaposleni posamezniki ali mala podjetja, njihove dejavnosti pa se običajno združuje z dejavnostmi drugih gospodarskih sektorjev. Poleg lesa in plute gozdovi ponujajo druge proizvode, kot so smole, zdravilne rastline, gobe in jagodičje. Slovenija je na ekonomskem področju v gozdarstvu zaostala za Evropo, tako da si moramo prizadevati dvigniti predvsem visoko kvaliteto proizvodnje lesa in lesnih izdelkov. Seveda se slovenska lesnopredelovalna in lesna podjetja ne morejo kosati z evropskimi giganti, vendar pa smo lahko s propagiranjem našega gospodarjenja in tradicije konkurenčni med malimi podjetji. Moramo se osredotočiti na kvaliteto in na sonaravno gospodarjenje s tradicijo, kar omogočajo predvsem certifikati. Na tem področju smo že zamudili kar nekaj časa, vendar se v zadnjih letih premika na bolje.

Slovenija se aktivno udeležuje pri sprejemanju zakonodaje in politik s področja gozdarstva. Imamo dolgoletno tradicijo z varovanjem okolja in sonaravnim gospodarjenjem, ki jo bi lahko bolje uveljavili v Skupnosti. Sodelujemo pri organizaciji mednarodnih konferenc in ostalih meddržavnih sporazumih.

Lahko rečemo, da Slovenija do sedaj dobro izkorišča prednosti članstva v EU ter izpolnjuje obveznosti, ki ji jih članstvo nalaga. Spoštujemo zavezujoče uredbe in skušamo Evropi predstaviti specifično slovenskih naravnih danosti in družbenih razmer v kolikor so pravilniki do nas prestrogi in nam onemogočajo delovanje v okviru naše dosedanje gozdarske prakse.

7 LITERATURA IN VIRI

Čebular A. 2003. Slovenija v Evropski uniji?. Ljubljana, Urad Vlade RS za informiranje: 172 str.

Direktiva o habitatih (Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst. 1992. Svet EU.

<http://www.sigov.si/mop/> (20. maj 2005)

Direktiva o pticah (Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic). 1979. Svet EU.

<http://www.sigov.si/mop/> (20. maj 2005)

Fischler F. 1999. Uredba komisije (ES) št. 1727/1999 z dne 28. julija 1999 o nekaterih podrobnih pravilih za uporabo Uredbe Sveta (EGS) št. 2158/92 o varstvu gozdov Skupnosti pred požari, Komisija ES (28. jul. 1999).

<http://www.europa.eu.int/eur-lex/sl/dd/docs/1999/31999R1727-SL.doc> (22.11.2004)

FLEGT Predlog uredbe Sveta o vzpostavitvi prostovoljne sheme izdajanja dovoljenj za Uveljavitev zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov za uvoz lesa v Evropsko skupnost. 2004. Svet EU.

http://europa.eu.int/comm/development/body/theme/forest/initiative/briefing_sheets_en.htm (10. sep. 2004)

Forestry statistics data 1990-2002. 2003. Evropska Komisija, Evrostat.

epp.eurostat.cec.eu.int/cache/ity_offpub/ks-59-04-306/en/ks-59-04-306-en.pdf (12. jan. 2005)

Forestry strategy for the EU. 1998. Svet EU.

http://europa.eu.int/comm/agriculture/fore/comm/649_en.pdf (13. avg. 2004)

Interaktivni naravovarstveni atlas : Območja Natura 2000. 2004. Ljubljana, Agencija RS za okolje.

<http://www.sigov.si/mop/> (20. maj 2005)

Kalan P. 2004. 7. srečanje Ekspertne skupine za spremljanje depozitov. Gozdarski vestnik, 62, 10: 453 – 45

Kezunovič K. M. 2003. Slovenija in Evropska unija : o pogajanjih in njihovih posledicah. Ljubljana, Urad Vlade RS za informiranje: 151 str.

Krajčič D. 2005. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave in projekt Natura 2000 v Sloveniji – modeli upravljanja in informacijski sistem. Gozdarski vestnik, 63, 1: 46-47

Metoda opredeljevanja potencialnih območij narave ekološkega omrežja NATURA 2000 v Sloveniji. 2004. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor.

<http://www.sigov.si/mop/> (20. maj 2005)

Mohorič M. 2003. Evropski gozdovi – skupne koristi, deljene obveznosti. Gozdarski vestnik, 61, 4: 217 – 218

Mohorič M. 2003. Četrta ministrska konferenca o varstvu gozdov v Evropi. Gozdarski vestnik, 61, 7 -8: 335–339

Mohorič M. 2003. Dunajska resolucija št. 3: ohranjanje in večanje družbenih in kulturnih razsežnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Evropi. Gozdarski vestnik, 61, 10: 445–446.

Mohorič M. 2003. Ministrski proces varstva gozdov v Evropi. Gozdarski vestnik, 61, 4: 218–221

Mohorič M. 2003. Dunajska resolucija št. 4: ohranjanje in večanje biotske raznovrstnosti v gozdovih v Evropi. Gozdarski vestnik, 61, 10: 446–448

Območja Natura 2000 - z naštetimi vrstami ptic, za katere je območje opredeljeno ter varstvenimi cilji. 2004. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor.

<http://www.sigov.si/mop/> (20. maj 2005)

Pogačnik M. 2004. Govor ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Milana Pogačnika na mednarodni konferenci »Gozd – Prihodnost Slovenije«. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

http://www.gov.si/mkgp/slo/govor_gozd_101104.php (14. mar. 2005)

Pogačnik N. 2000. Kaj prinaša globalizacija gozdarstva?. Gozdarski vestnik, 58, 2: 85-93

Pogačnik N. 1998. Nekatere značilnosti gozdarstva in gozdov v Evropski uniji. Gozdarski vestnik, 56, 2: 97-103

Pogačnik N. 1999. Strategija in akcijski program Evropske unije na področju izrabe obnovljivih virov energije. Gozdarski vestnik, 57, 7/8: 322-330

Potencialna območja Natura 2000 - z naštetimi habitatnimi tipi in/ali rastlinskimi in živalskimi vrstami. 2004. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor.

<http://www.sigov.si/mop/> (20. maj 2005)

Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove. Ur.l. RS št. 71 3171/04

Program razvoja podeželja za RS 2004 – 2006. Ur.l. RS št. 116/04

Program razvoja gozdov v Sloveniji NPRG. Ur.l. RS št. 14/96

Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006. 2005. RS MKGP.
http://www.gov.si/mkgp/slo/sektor_sonar_kmet_2004do2006.php (20. apr. 2005)

Regulation (EC) No 2152/2003 Of the European Parliament and of the Council concerning monitoring of forests and environmental interactions in the Community (Forest Focus). 2003. Evropski parlament in Svet EU.
http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/l_324/l_32420031211en00010008.pdf (5. dec. 2004)

Remic T. 2005. Novosti na področju financiranja in sofinanciranja vlaganj v gozdove. Glasilo gozdarskega društva Medved: 42-43

Simončič P., Krajnc N. 2004. Mednarodna konferenca : gozd – prihodnost Slovenije?. Gozdarski vestnik, 62, 10: 451-453

Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: poročilo o izvajanju gozdarske strategije EU {SEC(2005) 333}. 2005. Komisija evropskih skupnosti.
http://216.239.59.104/search?q=cache:hBo_r1UXp4J:europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do%3Furi%3DCOM:2005:0084:FIN:SL:DOC+gozdarska+strategija+eu&hl=en (10. apr. 2005)

Statistični letopis Republike Slovenije. 2004. 17 : 329 - 334.

Sustainable forestry and the European Union: initiatives of the European Commission. 2003. Evropska Komisija.
europa.eu.int/comm/agriculture/publi/brochures/forestry/index_en.htm (20. maj 2004)

Zakon o divjadi in lovstvu. Ur.l. RS št. 16/04

Zakon o gozdovih ZOG. Ur.l. RS št. 30 - 1299/93 in kasnejše dopolnitve

Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu ZGRM. Ur.l. RS št. 58/02 in kasnejše dopolnitve

Zakon o kmetijstvu. Ur.l. RS št. 54/00

Zakon o ohranjanju narave ZON. Ur.l. RS št. 96/04

Zakon o sodelovanju med državnim zborom in vlado v zadevah Evropske unije. Ur.l. RS št. 34/04

Zakon o varstvu okolja. Ur.l. RS št. 41 - 1351/04

Žitnik S., Krmelj J.-T., Kraigher H. 1998. Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu med Programom razvoja gozdov v Sloveniji in zahtevami Evropske Unije (EU). Gozdarski vestnik, 56, 1: 34-36

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju in recenzentu za pomoč pri nastajanju te diplomske naloge. Prav tako se zahvaljujem vsem kolegom in prijateljem za pomoč pri nastajanju diplomske naloge. Zahvaljujem se tudi profesorskemu zboru Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, ki se je vsa moja študijska leta potrpežljivo trudil za uspešno dokončanje študija.

POSVETILO

Diplomsko nalogo posvečam mojim staršem, ki so mi z nenehnim vzpodbujanjem vlivali voljo do končanja študija.